

SITUATION

S

T

H

L

M

#220

DECEMBER 2015
ÅRGÅNG 20

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

**LJUSEN
MELLAN
HUSEN**

EXKLUSIVT:

KLAS ÖSTERGREN
– OPUBLICERAD NOVELL
FRÅN JULEN 1971

**KLADDVENTS-
KALENDERN**

LINEA STENFORS
– SAXEN MITT I HANDEN

**JESPER
WALDERSTEN**

**PERNILLA
AUGUST**

"Jag är rätt bra på stora middagar. Bra på att laga mat och få ihop folk."

LEKFULL STAD TAL OM TÄNDER SOPHIA SOMANJO KAROLINA MODIG DÅTID STHLM ZELDA

S Ö D R A
T E A T
E R
N

26 nov–30 dec
**CARL-EINAR HÄCKNER:
SKÄRVOR**

Trolleri, monologer, humor & infall

HUMOR

PERFORMANCE

TEATER

"Trollkarlen svävar som en lindansare över scenen. Balanserar, vågar ta risker, och belönas med största möjliga kärlek."

GP

SODRATEATERN.COM / 08-531 994 90

Sveriges internationella scen för musik, teater och debatt

**WE SWISH
YOU A
MERRY
CHRISTMAS**

Från och med nu går det lika bra att betala tidningen
med Swish. God jul!

SITUATION
S T H L M

GÖR VÄRLDEN LITE VACKRARE

Världen är full av modiga människor som kämpar för sina grundläggande rättigheter. Ofta i det tysta, ibland med fara för sina liv, alltid långt från vår fria och demokratiska vardag. De behöver vår hjälp. Ett sätt att stödja dem är att köpa ett eller flera rättighetskort i vår gåvoshop gavoshop.diakonia.se

Perfekt att ge bort i julklapp eller att sätta upp på väggen hemma.

KÖP ÅRETS
FINASTE
JULKLAPP

DECEMBER

#220
Omslag:
Joel Nilsson

JOEL NILSSON

20 JAG KUNDE VÄNSTRA SIDAN AV GÖTGATAN UTAN OCH INNAN: TOBAKSAFFÄREN, FRUKTAFFÄ- REN, KARSTENS BRÖD OCH EPA-VARUHUSET

Pernilla August kunde se baksidan på Stomatol-skylden från lägenheten på Urvädersgränd där hon växte upp.

MAGNUS SANDBERG

54 DET KAN OCKSÅ VARA MER ÄN FOLK ORKAR ÄTA I KARTONGERNA

Yunus Cigel om varför det är så mycket popcorn i soporna från Filmstaden.

NOBESSNÄS SVANÖP

40 MEN OCKSÅ TILL HÄST- FOLKET DOTHRAKI

I *Game of Thrones* hade Linea Stenfors hand om kostymerna till karaktärerna i de nordliga delarna av Västeros.

16 Ljusen mellan husen

Utan Connys Neonservice skulle det inte bli särskilt mycket ljus mellan husen i jul.

30 Kladdventskalendern

Tjugofyra luckor med gatukonst att finna i Stockholm med hjälp av GPS-koordinater och ledtrådar.

36 "Till Alltinget kommer ingen Lucia"

Opublicerad text av Klas Östergren som legat i en byrålåda i fyrtiofyra år.

48 Lekfull stad

Vilken plats ges barnen i den alltmer bebyggda och förtätade staden?

60 Tal om tänder

Några av *Situation Sthlms* försäljare om tänder, lösgommar och gluggar.

9 Sara Aasum Hultberg

En varken knäckt eller bräckt bokdebuterande konditor.

10 Gata fram och tillbaka

Höga kvadratmeterpriser, en skräckfigur och resterna av ett slott på Ulrikagatan.

12 Situation Waldersten

13 Maria Hagström

Jag ville veta om kyla, tungor och lyktstolpar verkligen var en dålig kombination.

14 Jesper Waldersten

14 skrivmaskiner, *Poem* och ett brev till Jacques Cousteau.

66 Stolt

Som av en ren slump.

68 Min plats i stan

Stig Beckman växte upp på Galonvägen i Riksbys.

83 Korsord

84 Svepet

Sophia Somanjo, Filmstaden Scandinavia, Karolina Modig, tvillingar på film, Lotta Glave, Ji Nilsson, Zelda, Dåtid Sthlm, recensioner med mera.

94 Brillant

Korthajen Tommy Bergdahl från Huddinge tog vm-silver i Bridge.

96 Läsaren

Felix Contini, Liljeholmen.

Historiskt tjockt nummer – hundra sidor god jul

Det dundrar i containern vid trottoaren mittemot när byggjobbarna hivar i stora delar av vad som tycks vara en före detta mellanvägg.

Det skymmer mitt på dagen nu, blir inte ens riktigt ljust någon gång. Men tjugoandra december är det vintersolstånd och då vänder det.

Skådespelaren och regissören Pernilla August är i slutfasen av arbetet med att regissera – det är hennes andra långfilmsregi – filmatiseringen av Hjalmar Söderbergs klassiska kärleksroman *Den allvarsamma leken*.

Som också är en lysande Stockholmsskildring.

Det är kanske därför som Pernilla

August skrattar när hon berättar att den till stora delar filmats i Budapest. För att det är billigare att filma där än i Stockholm. Även om det också filmats en del exteriörscener i Stockholm. Men gatuskyltar byttes ut och ett tag låg Johannesgatan i Budapest.

"Det är kul med film – man gör skärgården i Åmål och Stockholm i Budapest."

Annat är det med gatukonstinitiativet Kladdventskalendern. Den lucköppningen sker i stan från 1 december till julafton. Tjugofyra luckor, tjugofyra unika gatukonstverk. GPS-koordinater och ledtrådar presenteras dag för dag på sociala medier.

– Syftet är att göra stan vackrare,

få ut fler konstnärer och få människor att upptäcka gatukonst, säger Jessica Hallbäck, gatukonstnär och deltagare.

Under Hötorget bor rätten Åke, stor som en katt. Ibland får sophantarrarna där nere syn på honom när de tömmer något av de sexhundra sextio liters sopkärl som innan året är slut innehållit femton ton sopor och avfall.

DET HÄR NUMRET är det tjockaste vi någonsin gjort. Hundra sidor. Och just därför innehåller det så mycket läsning att det inte får rum att nämna ens en bråkdel av det här.

Jesper Waldersten släpper boken *Poem*, Linea Stenfors är som klippt och skuren för *Game of Thrones*,

utan Connys Neonservice skulle det inte bli mycket till julbelysning i stan och hur stor hänsyn tas till barnen när staden förtätas? Och Klas Östergren hittade en utgiven text från 1971 i en byrålåda han inte så ofta drar ut.

Detta plus en hel del annat. Om och från och ur Stockholm.

Från oss alla till er alla – hundra sidor God jul.

Ulf Stolt
Chefredaktör

Situationister "Men nu ska vi börja att vara mer synliga vid olika evenemang i stan"

Rebecka Sandberg

GÖR: Timvikarie i distributionen på Situation Sthlm.

"**MADONNAKONSERTEN PÅ TELE 2** arena 14 november var första gången vi provade en lite ny distributionsform. Vi gjorde en liknande grej, det var min idé, på Pride i somras och har sen dess snackat lite fram och tillbaka om det. Men nu ska vi börja att vara mer synliga vid olika evenemang i stan. Jag finns där på bestämda tider, har kaffe och tidningar som de intresserade säljarna som

dyker upp kan köpa av mig. Det här numret är ju Anna Ternheim på omslaget, så vi var utanför signeringen på Bengans och sålde.

JAG HAR JU känt till Situation Sthlm länge, men det var i våras jag började jobba här. Såg en annons. Jag jobbar ju krog annars – står i baren på Debaser Medis, serverar lite ibland – men behövde lite mer jobb då.

Annars spelar jag i ett band med mina brorsor, vi har just startat ett nytt band som ännu så länge bara är på skrivstadiet. Vi spelar country och ska bygga oss en hemmastudio".

Henrik Stampe

GÖR: Vd/strateg på reklambyrån Volt.

"**JAG HALKADE IN** i reklambranschen för lite mer än 30 år sedan. Började som praktikant på Sveriges första internationella byrå, D'Arcy MacManus Masius med kontor på Ölandsgatan 42. Jag glömer aldrig känslan att som tjuogoåring få ett eget kontorsrum och bli bjuden på lunch av självaste Vd:n – en mycket speciell man som jag fortfarande fascinerar och i mån mån inspireras av.

SEDAN TRE ÅR är jag tillbaka på Söder, i ett eget litet hus som vi hyr i närheten av Nytorget. Här är vi trettiofem personer som jobbar med ovanligt många roliga kunder och uppdrag. Och snart – hoppas jag – jobbar vi även med kampanjer för Situation Sthlm som vi precis fått den stora äran att samarbeta med. En annons som vi på Volt tagit fram för att marknadsföra att man nu kan betala för Situation Sthlm med Swish, finns med i detta nummer av tidningen".

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-545 953 90

Reporter
Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Art Director
Johan Olsson

Webbredaktör
David Bogerius

Redaktionsråd
David Bogerius, Gerd Eriksson,
Alexandra Sundqvist

Korrektur
Helena Gunnarsson

Medverkande skribenter
Henrik Emilson, Maria Lindén

Medverkande fotografer och illustratörer
Jonas Eriksson, Martina Holmberg,
Gustav Karlsson Frost Henric Lindsten,
Joel Nilsson, Fredric Sanabria,
Magnus Sandberg, Jesper Waldersten

För osignerat material svarar redaktionen.
Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida
www.situationsthlm.se

E-post
red@situationsthlm.se

Tryck
V-Tab 2014

Räckvidd
147 000 läsare
(Orvesto konsument 2014:helår)

Upplaga
34 100 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION

VD
Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-545 953 87

Ekonomi
Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-545 953 86

Adress
Timmermangatan 38
118 55 Stockholm

Tel
08-545 953 91

Fax
08-668 79 09

Organisationsnummer
55 66 49-1071

Pluggiro/Bankgiro
pg. 25 59 89-6
bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET
Verksamhetsansvarig
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-545 953 88

Samordnare
Ingmari Olofsson
ingmari@situationsthlm.se
08-545 953 81

Jonas Svensson
jonas@situationsthlm.se
08-545 953 81

Telefonnummer distribution
08-545 953 81

Öppettider
Måndag till fredag kl. 8-15
Lördag kl. 10-14

Pluggiro/Bankgiro
pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

Organisations-nummer
80 24 11-14 97

ANNONSERING & PRENUMERATION
Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-545 953 94

Carl Larsson
carl.larsson@mediakraft.se
tel. 070-147 50 29

Robert Wallner
robert.wallner@mediakraft.se
tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration
12 nummer kostar 660 kronor

E-post
situationsthlm@pressdata.se

441 Trycksak 428

Välkommen till ett fastighetsbolag där tekniken är livsviktig

Läs mer om våra lediga jobb på www.locum.se/arbete

VÄRDEN FÖR VÄRDEN

Nu i pocket!

BOKEN FINNS HOS OSS!

AKADEMBOKHANDELN
Att läsa är att resa.

Har ni plats för en tonåring till vid matbordet?

Behovet av familjehem är större än någonsin, till del beroende av den situation som nu råder i vår omvärld.

Läs mer på
attvarafamiljehem.nu

Humana

Vi vill ha dig.

Och din brorsa. Din mamma. Din granne. Och kanske din kompis. För tillsammans kan vi göra världen bättre. Vill du vara med? **Sms:a medlem till 72900** eller gå in på www.naturskyddsforeningen.se. Ett medlemskap kostar 24 kr/mån.

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Naturskyddsföreningen

HUVUDSTAN

Tomten kommer till Rågsved

JUL Det började med en ockupation av Folkets Hus i Rågsved 1981 för att få till stånd en alternativ jul. Numera heter arrangemanget "Gemensam jul" och anordnas för 34:e året i rad.

Förutom att gästerna bjuds på ett dignande julbord blir det också musik och sång. Ett femtiotal volontärer lagar maten och står för underhållningen. Hälften av dem har varit med sedan starten. Och gästerna är i alla åldrar och konstellationer.

– Förra året kom det femhundra-femtio gäster. Varje år tänker vi: "Hur ska det gå?" Och så går det alltid jättebra, säger Michael Silkesjö som är föreståndare på Nya Folkets Hus i Rågsved.

"Gemensam jul" är möjligt tack vare ekonomiskt stöd från arbetsplatser, föreningar, organisationer och privatpersoner. Och i år görs en speciell satsning på att bjuda in ensamkommande flyktingbarn.

Kommer tomten också?

– Javisst. Den riktiga tomten kommer och alla får paket.

GERD ERIKSSON

BEENO VON JURTCZENKA

Framtiden i Stockholmsrummet

STADEN Den som vill se hur Stockholm växer och vilka byggplaner som är på gång i staden ska bege sig till det nya Stockholmsrummet i Kulturhuset. Under glasgolvet där breder hela stan ut sig och det går att se pågående byggprojekt liksom att kika ovanifrån på den egna stadsdelen.

– Syftet med rummet är att besökarna ska få se mycket information som möjligt om hur och varför staden växer. Och att de ska kunna få svar på sina frågor, säger Hanna Åkerström, ansvarig för Stockholmsrummet

Via 3D-borden går det att navigera både ovan och under mark för att se byggnationer och infrastruktur. Med hjälp av speciella glasögon kan man också ta en titt på olika visioner och idéer.

GERD ERIKSSON

Julen är ute

TREND Fler restauranger i Stockholm väljer att ha öppet på julafton. Storstadfamiljen är inte längre bara kärnfamiljen och den traditionella julen rimmar illa med det liv många lever.

– I en stjärnfamilj kanske man firar jul vartannat år med familjen och vartannat år med vännerna. Sen är det inte alla som firar jul, säger Sara Sundquist som är livsmedels- och miljöstrateg på Visita.

Tidigare slutade restaurangerna att servera julbord några dagar före jul, nu är det flera som har förlängt det till 24 december. Det är accepterat på ett helt annat sätt än tidigare att gå ut och äta på julafton, likaså att välja bort julmaten.

Restaurang Mårten Trotzig i Gamla Stan har haft öppet på julafton de senaste fem åren och haft fullsatt trots att de inte serverar julmat.

– Folk vill ha annan mat och de vill sitta ner och äta i lugn och ro. Det har blivit omodernt med julafton, säger restaurangchefen Alexander Jonsson.

GERD ERIKSSON

"Han har startat ett parti med namnet Nordiska staten, inledningsvis med sig själv som enda medlem"

Journalisten Åsne Seierstad berättar i DN 17 november om innehållet i ett brev hon fått från terroristen Anders Behring Breivik samma dag attackerna i Paris skedde..

Thank you for the bildspel

FILM Bio Rio har legat i framkant med att utvidga vad en biotek kan användas till med allt från rockkonserter och operor till stand-up och guidade visningar på konstmuseer. Nu tar Bio Rio ytterligare ett kliv genom att visa ett bildspel med stillbilder.

Anders Hanser var ABBA:s officiella fotograf och han

hade tillträde till gruppen där få andra fick vara med. Bildmaterialet är därför unikt och sträcker sig från 1974 till 1999. Gruppens medlemmar och deras närstående berättar själva den fantastiska historien om landets största musikframgång någonsin.

Bildspelet visas den 26 december och 2 januari.

HENRIK EMILSON

KONDITOR SARA AASUM HULTBERG ÄR VARKEN KNÄCKT ELLER BRÄCKT

"Jag älskar desserter och kreativitet"

HAR MAN Fyllt 25 är det naturligtvis hög tid att släppa en bok och dela med sig av sina hemligheter. I alla fall om man heter Sara Aasum Hultberg och redan gjort sig känd som konditor.

– Det var Bonniers som kom med idén och det kändes helt rätt för mig att göra boken. Den är gjord för hemmabagaren så jag hoppas att den tas väl emot i alla kök men att den också kan användas av mina kollegor, speciellt inför julbaket.

"Kola, fudge, knäck och bräck" innehåller recept på klassiker som knäck och fudge, men också modernare godbitar som lakritskola med lime och havssalt. Men Sara Aasum Hultberg har ännu mer att komma med:

– Jag hoppas att jag får göra en ny bok så fort som möjligt. Annars kommer jag att jobba på med mina projekt och mitt nya jobb på Restaurang Hillenberg. Jag älskar desserter och kreativiteten i att skapa nya saker, så en mix mellan restaurangen och egna projekt känns perfekt.

Sara Aasum Hultberg växte upp i Arvika och var bara elva år när hon var med i ett stort reportage om bakning i Nya Wermlands-Tidningen.

– Det känns fantastiskt kul så här i efterhand och det visar ju att jag var seriös redan då.

Under gesällutbildningen i Kristianstad lyckades hon ordna en praktikplats på FIKA på tionde avenyn i New York. Där blev hon kvar i två år som bagare och konditor.

– Staden och pulsen är fantastisk och jag planerade inte att flytta tillbaka till Sverige men så blev det. Inget är ju för evigt.

Sara Aasum Hultberg bytte New York mot Stockholm och chefsjobb på Taverna Brillo följt av NK. I fjol utsågs hon till "Årets konditor" vid sm för professionella konditorer.

– Jag är så glad att jag ställde upp i tävlingen för jag har utvecklats mycket sedan jag vann. Jag har haft ett fantastiskt år!

DAVID BOGERIUS

Ulrikagatan, 14.50–15.35

.....
Höga kvadratmeterpriser, lekande barn, en skräckfigur i granit och resterna av Fredrikshovs slott. Det är på Ulrikagatan det händer. **TEXT MARIA LINDÉN FOTO MAGNUS SANDBERG**

ULRIKAGATAN LIGGER LITE undanskymd och är aningen svår att hitta. Den sträcker sig mellan Strandvägen och Fredrikshovsgatan, och brukar hamna överst på listor över landets högsta kvadratmeterpriser på lägenheter. Gatan är kort, och portarna få, det högsta gatunumret är femton och vid det huset stiger en kvinna i övre medelåldern ut ur en bil och låser den med koncentrerat ansiktsuttryck. Hon har guldvitt hår uppsatt med hårkamm i en gammaldags hög håruppsättning. Håret går ton i ton med bilklädseln. Hon börjar lasta ur kassar från bagageluckan. Ljudet av lekande barn ekar mellan husen, dova studsjud från bollar, gälla rop

och tjut och skratt men inga barn syns till och det känns lite spökligt. En skräckinjagande figur i granit spår på den gotiska stämningen i den dunkla hösteftermiddagen, den liknar ett mellanting av hund och gargoyler och vaktar dubbelportarna till ett av husen som går i nationalromantisk stil. Ovanför den mindre av de två portarna står det "Till köken" på fasaden.

HALVVÄGS IN PÅ gatan ligger ett pyttelitet, trekantigt torg öde. Här möter Ulrikagatan systergatan Lovisagatan som är ännu kortare. Tre bänkar och grus ströslat med fimpar från två olika märken på marken. Blicken dras

upp mot en rad stora terrasser med gigantiska glasörrar som hör till några av gatans våningar. Terrassernas plantor ser ut att vänta på att ett snötäcke ska lägga sig över dem så de kan gå i ide. Under terrasserna finns butikslokaler och garage. "Frukt, blommor och grönsaker" står det på en skylt i retro-stil. På trottoaren under skylten står några prydliga lådor med rosa blommor och utslagna hyacinter utställda. Genom skyltfönstret ser man en pytteliten bod med glasdisk, som för tanken till karamellaffären i Pippi Långstrump.

Ljudet från barn blir starkare och nu syns de. Barn rusar runt på

skolgården runt skolan som ligger i flygeln, som är det enda som återstår av Fredrikshovs slott. Två pojkar går på trottoaren, de har likadana ryggsäckar i olika färger. Den kortare går bakom den längre och gör hoppkasteg. Kanske en storebror och lillebror.

NÅGON HAR SATT upp en tidig julbelysning på ett balkongräcke högt upp i huset vid korsningen Ulrikagatan/Fredrikhovsgatan. En man utan cykelhjälm på en damcykel vinglar in på Ulrikagatan, han cyklar rätt fort och konturerna av hämtmatkartonger avtecknar sig i plastpåsen som dinglar på styret.

Från gatan ser man rakt in i ett klassrum där det står ENGELSKA och SO-ÅMNET på väggen. Därinne ställer barn upp stolar på bänkar. Framme i korsningen Fredrikhovsgatan kör en klorofyllgrön bil förbi och blir en sekunds färgklick i det mjölkdisiga vädret.

Skolgårdsljuden överröstas av det öronbedövande dånet från en helikopter som flyger i riktning österut. Oscarskyrkan slår ett timslag. En man i mörka snickarbyxor går över gatan medan han låser upp en vit skåpbil som står parkerad vid det skrämmande vaktjuret i granit. "Måste hämta barnen nu" säger han i mobilen. 📶

Vinterandetaget.

hon jobbar nio till femtio
från noll till hundra
och varje månad, den trettiosjunde,
plockar hon ut sin lön
å tio öre

det är en underlig värld
hon håller andan i veckor
för att spara på
soliditeten

hon hoppas på
att en dag kunna ta ut
ett specifikt andetag
kanske det första
vinterandetaget
väga och forma det

till en massa

av tid.

MARIA HAGSTRÖM JAG VILLE VETA OM KYLA, TUNGOR OCH LYKTSTOLPAR VERKLIGEN VAR EN DÅLIG KOMBINATION.

Det var en kall decemberkväll och min tunga satt fast på en frostig lyktstolpe. Det kändes inget vidare att försöka slita loss tungan. Men det kändes nästan värre att bli upptäckt mitt i dumheten. Trots att jag var så liten att jag inte riktigt hade fattat konsekvenserna så visste jag tydligt hur skam kändes. Och att det är vad man ska känna när man är dum, särskilt när andra märker det. Nalle Puh sa: "När man är en björn med en mycket liten hjärna och tänker ut saker, upptäcker man att en idé som verkade vara riktigt idéaktig inne i hjärnan, är annorlunda när den kommer ut i det fria och andra ser på."

Jag stod i diket med gapande mun centimeter från järnytan. Hörde knastrande fotsteg och ropade: Aaan uu häähaa eej? Det är svårt att formulera vettiga meningar när tungan sitter fast. Men det bör inte vara svårt för en människa att se en annan människa i nöd även om man inte fattar vad människan säger.

JAG VILLE VETA om kyla, tungor och lyktstolpar verkligen var en dålig kombination, om påståendet stämde och hur det i så fall kändes. En slags barnslig nyfikenhet, kanske en tidig form av källkritik. Ibland hade källan rätt: tungan fastnade. Men ibland hade ju källan fel: jag hittade inga

maskar i snön.

"Ät inte snö, du får maskar i magen", sa mamma. Så jag undersökte snöflingorna noga innan jag stoppade dem i munnen. Jag ville veta hur snö smakar och om jag fick maskar i magen. Det fick jag inte. Jag frågade varför. Det var svårt att komma med ett bra svar när man inget har.

BARN IFRÅGASÄTTER OCH tjuatar om varför? De vill förstå världen. Men någonstans verkar många tappa ifrågasättandet eller viljan att förstå - ibland tror vuxna på vilket idiotpåstående som helst. Det är som att de fryser fast gång på gång

utan att vilja ta reda på varför. Och sedan blir det svårt att formulera vettiga meningar när tungan sitter fast. De ovetliga meningarna sprids och blir till sanningar för dem som inte heller tänker till eller ifrågasätter. Som saknar ett barns nyfikna dumhet, som bara har dumheten, men saknar skammen. Som har dåligt konsekvenstänkande kring sitt agerande och inte är öppna för att ändra åsikt. Nalle Puh sa: "Om en person du talar med inte tycks lyssna, var tålmodig. Det kan helt enkelt vara så att han har lite ludd i ena örat." Till slut kanske personen lossnar, slutar vara fastfrusen och centimeter från järnröret. **S**

ZENTERTAIN OCH VICKY NÖJESPRODUKTION PRESENTERAR

THE STORY OF FRANKIE VALLI & THE FOUR SEASONS

JERSEY BOYS

BRUNO MITSOGIANNIS/EXP

"FULL POTT... REN MUSIKLYCKA" NT

"SJUNGER BRALLORNA AV BROADWAY" EK

"En energiinjektion" NORRAN

"Demotståndligt" SVD

DAVID LINDGREN BRUNO MITSOGIANNIS PETER JOHANSSON ROBERT RYDBERG

STOR ENSEMBLE & ORKESTER Översättning & regi: ANDERS ALBIEN

SPELAS T O M 12 DEC SAMT 7 JAN - 19 MARS.

BOKA: SHOWTIC.SE ELLER 08-562 892 00

Book by: MARSHALL BRICKMAN & RICK ELICE Music by: BOB GAUDIO Lyrics by: BOB CREWE Teaterförlaget Nordiska APS - Köpenhamn

SHOWTIC.SE

CHINA TEATERN

VICKY NÖJESPRODUKTION & ZENTERTAIN PRESENTERAR

"TIGHT, SNYGG & KLOCKREN" NT

"HALSBRYTANDE KOMIK" DN

TILL JONAS KARLSSON & JOHAN RHEBORG

Ladykillers

JONAS KARLSSON JOHAN RHEBORG SUZANNE REUTER LEIF ANDRÉE SHEBLY NIAVARANI REGI: EMMA BUCHT

SPELAS T O M 12 DEC SAMT 15 JAN - 28 FEB.

BILJETTER: SHOWTIC.SE ELLER TEL: 08-20 50 00 WWW.OSCARSTEATERN.SE

OSCARSTEATERN

*Alla byten sker i Oscarsteaterns biljettkassa

Konstnären Jesper Waldersten ser till att göra det svårt för sig. För att stilla flödet och göra det lite mer kontrollerbart, tvinga den konstnärliga processen att ta tid. Med boken *Poem* blir hans texter ännu tydligare. Även om allt han gjort alltid börjar med text. TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG

WALDERSTENTID

När konstnären Jesper Waldersten var tio år skrev han ett brev till oceanografen Jacques Cousteau. I brevet – Jesper Waldersten både skrev och ritade – berättade han att han ville bli dykare, visste en hel del om hajar och undrade om han kunde få följa med på någon expedition.

Han fick svar efter någon månad, en luntta med informationstidningar och ett brev, skrivet av någon i Jacques Cousteaus stab. Som beklagade att Jacques Cousteau inte själv kunde svara då han var "bortrest på nån grej i Amazonas".

– Musik och marinbiolog är de två yrken jag kan ångra att jag inte satsade på. Musik är ju min bakgrund, jag har gått på Adolf Fredrik, min pappa är musiker. Jag älskade musik, är trummis, och spelade i små band som ung.

Att han var duktig på att måla, skriva och rita var någonting han tidigt visste. Men en tid gjorde han dock allt han kunde för att undvika att hålla på med just det.

– Det tror jag är ganska vanligt. Man tar det för givet och håller på med annat, fast alla säger att man är som gjord för det.

– Jag gjorde det som ett intresse, ungefär som man håller på i trädgården. I unga år var det min frihet. Jag umgicks med ett lite struligt gäng i trettonårsåldern, då kunde jag fly in i det när jag ville, när jag behövde ta mig bort från dem.

När familjen gick och la sig satte sig Jesper Waldersten och ritade några timmar, för att han behövde göra det. Och det var ungefär vid den här tiden han kom till insikten att dygnet – hans dygn – hade för få timmar, det borde adderas åtta timmar till för att han skulle hinna med det han ville hinna med.

– Jag behövde några timmar till. Och jag

tycker det är för få timmar på ett dygn, tjugofyra timmar räcker inte för mig. Tiden från tio på kvällen till fyra på morgonen, där vill jag lägga till fyra timmar. Runt tredan på dagen och några timmar framåt, helt värdelöst, ta bort det.

18 NOVEMBER UTKOM boken *Poem*, Jesper Walderstens tolfte bok sedan debuten 2002 med *Tack för senast din djävel*. Trots att han kanske är mest känd som konstnär och satirisk illustratör – sedan 2009 medverkar Jesper Waldersten varje månad på sidan 10

JAG GÅR PÅ TOMGÅNG. GICK JAG PÅ FULLT SKULLE DET BLI SKILSMÄSSA

i Situation Sthlm under vinjetten "Situation Waldersten" – har hans arbete alltid varit textbaserat.

– Alla mina skisser och tankar utgår från skrivna idéer. Jag börjar på en plats i nån form och sen kanske det slutar nån helt annanstans och är inte längre textbaserat.

– Nu har jag blivit mer och mer intresserad av att få dig att måla bilden. Det finns så mycket mer djup då. Och jag leker med den där balansen hela tiden.

Jesper Waldersten beskriver sin arbetsprocess som "snabb, spontan och kaotisk". Och i och med att han är just det, så har han varit tvungen att finna ett sätt att tygla det hela, försvåra, bromsa upp flödet, sakta ner det.

– Det har gått till så här: jag sätter ett ark i nån av mina skrivmaskiner – jag äger 14 stycken – och skriver, alla texter har kom-

mit till på skrivmaskin, ingenting för hand. Jag skriver nåt jag kallar "by-pass brainwriting" – från högst upp till vänster till längst ned till höger på papperet. Det där har blivit lite förfinat nu, men det börjar så – kaotiskt, illa stavat, en halvtimma om dagen, bara brakar på. Just för att frigöra kaos.

Med målet att hitta utgångspunkten. När högen med dikter blev tillräcklig åkte han bort, satte sig med dem, vred och vände, skrev in i datorn, jobbade vidare.

– Sen har jag valt hundra av dem och skrivit om dem på skrivmaskin igen och sen målat originalbilden på dem, så varje dikt är ett original.

– Det är en lång process som jag skapat med flit, utan att jag tänkt på det. En jobbig lång resa för att inget ska slippa igenom. För att det inte ska gå för fort. Utan att jag tänkt på det har processen blivit sån.

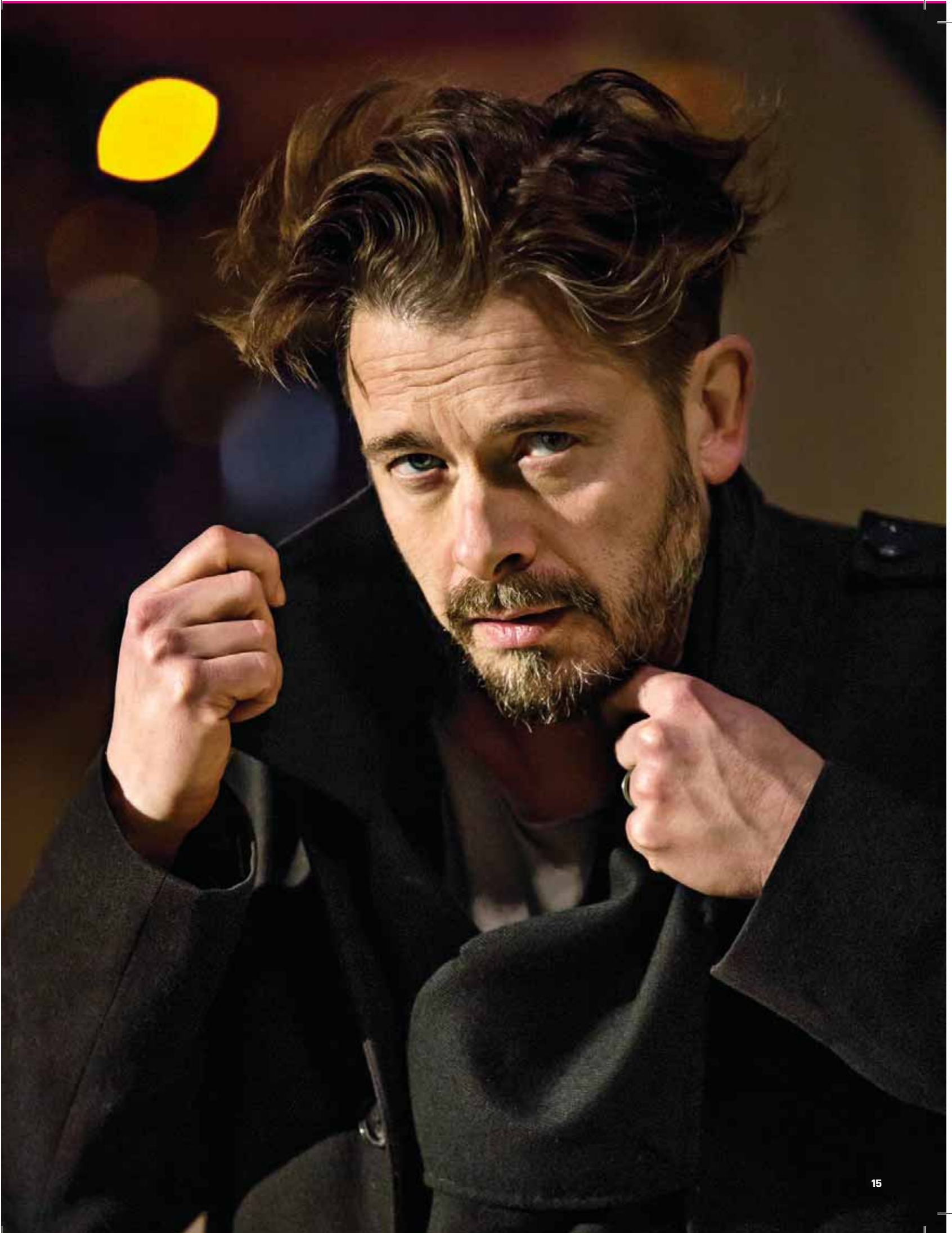
Den som följer honom i sociala medier vet att han är oerhört produktiv. Åttio procent av det material han lägger ut där är "riktiga grejer, inget från förr som delas, det är färskvara, nytt".

– Jag tror att jag har en dialog med de som ser mina grejer, men jag har inte det, det handlar mest om idén med en dialog. Men jag kan ändå känna det – jag har en hatkärlek till det – jag tycker om att på söndagen klämma in en bakisångesttanke och jag kan se hur den blir en plattform för människors bråk som de hade på lördagen, de skickar den till varandra.

Men att han här så oerhört produktiv håller han inte riktigt med om själv.

– Jag går bara på halvfart. Det här är bara en droppe av det jag gör, och det jag gör är bara en droppe av det jag skulle kunna göra. Jag går på tomgång. Gick jag på fullt skulle det bli skilsmässa. ☹

JESPER WALDERSTEN FÖDD: 30 juni 1969 i Stockholm. GÖR: Konstnär. **AKTUELL:** Med boken *Poem*, utställning med originalbilderna ur boken på Svenskt Tenn. **FRAMTID:** Sommaren 2016 har Jesper Waldersten en stor separatutställning på Vida Konsthall på Öland.

Utän Connys Neonservice blir det ingen strålande jul. I över fyrtio år har hans firma hängt upp stjärnor, lyktor och girlanger som lyser upp mellan husväggarna i Stockholm. TEXT GERD ERIKSSON FOTO SOFIA RUNARSDOTTER

LJUSEN MELLAN HUSEN

Att Connys Neonservice började med julbelysning berodde på att beläggningsunderhållnaderna var för dåliga. Företagen släckte helt enkelt ner sina skyltar på sommaren och då kom Conny Roos på den strålande idén att ta hand om julbelysningen åt gator i stan. Sätta upp dem, ta ner dem, förvara dem och sköta underhållet.

Just underhållet är en utmärkt sommarssyssla.

Han gick runt på gatorna och erbjöd sina tjänster och den första gatan som nappade för fyrtio år sedan var Nybrogatan, eller snarare butikerna och företagarna där. Sen kom Västerlånggatan, Österlånggatan, Köpmangatan, Hornsgatan, Götgatan, Folkungagatan och Västertorps centrum – för att nämna några.

Conny Roos klättrade på skarvade trästegar för att få upp julgicklangerna över gatorna och tog sedan hand om dem när julen var över. I dag är det sonen Rickard Roos som tagit över de mer strapatsrika delarna av arbetet.

– Folk blir glada när jag kommer med skyltfliten full av julslinger som ska hängas upp. De kan komma fram och vilja ta en selfie

och turisterna tindrar med ögonen när de ser "christmas decoration" och vill gärna fotografera. Men vissa får nog julångest när man smäller upp julen rakt i ansiktet på dem, och börjar tänka på alla måsten, säger Rickard Roos.

Köpmangatan i Gamla stan brukar alltid vara först ut.

I år ville de ha upp sin julbelysning redan till Allhelgona, vilket är rekordtidigt enligt Rickard Roos. Men det är butiksägarna som bestämmer när julgicklangerna ska sätta upp på deras gata. De flesta vill att den ska vara på plats till skyltsöndagen, som i år infaller 29 november. Då måste alla lampor lysa som de ska och arbetet med att gå igenom dem börjar redan i september.

– Vi lägger ut slingorna på golvet på vårt lager och ser efter vilka lampor som är trasiga. Det är mellan åttatusen och tiotusen nya lampor varje år som behöver bytas. Och det tar lång tid.

Rickard Roos har som han kallar det "lampat" sedan barnsben. Han och systrarna fick alltid hjälpa sin pappa att byta lampor i gicklangerna på hösten. Nu är det i stället pappa Conny Roos som hjälper sonen med lite av varje i firman. Nyligen beställde han

hem flera kilometer granris av plast från Kina. Det ska fästas med svarta stripes på ljusslingorna så att det blir gicklanger.

DE TVÅ LAGERLOKALERNA i Hagsåtra respektive Gröndal är fyllda av ljusgicklanger, stjärnor, konstgjort granris, bågar, glödlampor, sladdar och kontakter av alla de slag. Grejerna där är i stort sett desamma som de hängt upp i fyrtio år.

Den äldsta ljusslingan, som tillhör Nybrogatan är från 1946 och gjord i England.

– Folk vill ha det traditionella och klassiska

FOLK VILL HA DET TRADITIONELLA OCH KLASSISKA TILL JUL, INTE EN MASSA DISNEYFIGURER SOM HÄNGER OCH BLINKAR ÖVER DERAS HUVUDEN. Rickard Roos

till jul, inte en massa Disneyfigurer som hänger och blinkar över deras huvuden, säger Rickard Roos.

Inför den här julen har firman fått ett nytt uppdrag i Sundbyberg.

Ljusslingorna i de sjuttiosju träden längs Sturegatan ska bytas ut mot nya och det ska vara klart lagom till skyltsöndagen, niohundraåtta kilo ny ljusslinga ska upp i träden. Och den ska vikas så att den bildar ett slags långa hängen i träden. I de större träden ska det upp arton slingor, i de mindre bara fyra. Men

först måste alla gamla slingor tas bort och Rickard Roos rattar vant skylfliften mellan de tunna grenarna.

De gamla slingorna har suttit så länge att vissa delar av dem har växt in i trädet. En dam som bor på gatan kommer ut och är orolig för att de ska ta bort den fina belysningen hon ser från sitt fönster. Rickard Roos försäkrar henne om att det kommer bli ännu finare när han är klar. Efter sex timmars arbete kör han ner skylfliften för dagen. Han har varit vid träden i Sundbyberg varje dag de senaste två veckorna för ►

Conny Roos har arbetat med julbelysning i fyrtio år.

Niondhundratjugo kilo ny ljusslinga ska upp i träden längs Sturegatan i Sundbyberg.

att hinna till skyltsöndagen.

– Det går inte att hålla på att jobba med armarna över huvudet hur länge som helst. Jag brukar sluta här vid tre på dagen. Nu ser jag fram emot att snart få se träden tända.

NÄR ALLA JULGIRLANGER som Rickard Roos sätter upp runt om i Stockholm är på plats ska de också underhållas. Varannan vecka åker han ut och tittar till dem och ser om några lampor behöver bytas eller om något annat måste åtgärdas. Snörika vintrar är inte populära.

– När de skottar snö och is från taket kan slingorna gå sönder. Ett år fick jag byta ut sexhundra lampor på plats på Köpmangatan. Och visst har jag fått en del stötar genom åren, några gånger har det kittlat till rejält.

Vilken julbelysning av dem ni sätter upp är din favorit?

– Den som går ut som en båge från husväggen och avslutas med en stjärna. Den är klassisk och har ett fint ljus. Men de vi har är gamla och tunga att sätta upp eftersom bågarna är i gjutjärn.

Har kunderna velat byta ut lamporna i slingorna till LED i stället?

– Nej, lamporna i dag är likadana 7-watts lampor som det varit sen starten. De behöver inte vara starkare eftersom de sitter tätt. LED-lamporna ger ett mycket kallare sken – det är liksom dött ljus. Titta bara på de där kristallkronorna utanför Gallerian, säger Rickard Roos

Och pappa Conny Roos påpekar via

LED-LAMPORNA GER ETT MYCKET KALLARE SKEN – DET ÄR LIKSOM DÖTT LJUS. TITTA BARA PÅ DE DÄR KRISTALLKRONORNA UTANFÖR GALLERIAN. Rickard Roos

telefon att det med LED-lampor också är en kostnadsfråga för kunderna. Varje LED-lampa till slingorna kostar fyrtioen kronor. På Nybrogatan är det sammanlagt sjuttonhundra lampor i julbelysningen.

– Ett år var det en kund som undrade om vi inte kunde byta ut lamporna i deras julgirlander till blå, gula, gröna och röda lampor. Då tyckte jag att han kunde åka till Gröna Lund i stället, säger Conny Roos.

Det finns en julbelysning i Stockholm som far och son tycker är extra fin – den i Bandhagens centrum. Den består av en stor ring som omsluter två gammeldags julklockor med rundade kanter. Men det är inte de som har uppdraget att sätta upp den, utan fastighetsförvaltaren där, som inte har tillgång till skylt.

– Han fick stå i en traktorskopa när han

skulle montera upp belysningen. Ett år när han skulle sträcka sig och sätta i kontakten trillade han ner och bröt många ben i kroppen. Jag har i alla fall hört att han är på benen igen, säger Conny Roos.

Att fästa en ljusgirlang mellan två huskroppar är inte helt lätt. Den bredaste de sätter upp är den på Nybrogatan där det är tjugo meter som mest mellan husväggarna.

Men i år kanske det inte blir någon julbelysning på Nybrogatan.

Många av butikerna och företagen har tackat nej till att betala för den servicen. Från början var det nittio affärsidkare med och betalade nu är de nere i knappt hälften. Då blir det för dyrt för dem som är kvar. Stora kunder betalar runt fyratusen kronor, små kunder betalar betydligt mindre.

– Vi får se hur det blir, det är väldigt trist eftersom vi skött det i så många år där. Men vi kan inte göra det nästan gratis, säger Rickard Roos.

I slutet av januari ska julbelysningen plockas ner på gatorna de har hand om. Då är den smutsig av avgaser och måste rengöras med avfettning och högtryckstvätt. Värst fastnar smutsen i granriset av plast.

Vad sätter du upp för julbelysning hemma?

– Jag tänker alltid att jag ska göra det, men hinner inte. Dessutom är jag rätt trött på julen när den väl kommer. Men jag har en slinga som alltid hänger runt ett gäng fotografier på en vägg.

Hur skulle det vara utan julbelysning i Stockholm?

– Mörkt, säger Rickard Roos. ☹

‘Klarar du mitt pass?’

Nongnut,
undersköterska i Ängelholm

Få förstår hur tungt en undersköterskas arbete är. Både fysiskt och mentalt. Därför har vi komprimerat ett arbetspass på 8 timmar till ett explosivt träningspass på 16 minuter, så att du själv kan prova på hur tufft en undersköterskas arbete faktiskt är. Välkommen att svettas som en välfärdsarbetare på klarapasset.nu

Kommunal.

EN ALLVARSAM LEK

.....

Pernilla August har tre guldbaggar i sin bokhylla, för så väl skådespelarinsatser som långfilmsregi. Det är där hon vill vara – på båda sidor om kameran. Som skådespelare syns hon nu som vaktchef i *Det vita folket*, samtidigt regisserar hon stockholmsklassikern *Den allvarsamma leken*. I filmskapandet har Pernilla August nytta av barndomens kontraster och sitt besök på Märstas förvar. Och hon ser likheter mellan att göra film och föda barn. **TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO JOEL NILSSON OCH HENRIC LINDSTEN**

.....

Bakom det höga röda trästaketet sticker ett huvud med brunt uppsatt hår fram, spanandes upp längs vägen i riktning mot Nytorget.

– Där är ni! Jag var osäker på om ni hade fått portkoden.

Pernilla August håller upp porten som leder in till 1700-talsgården och fastighetslängan som tillhör ett så kallat reservatområde med byggnader bevarade från "den gamla staden".

Här bor Pernilla August intill Vita bergens branta slänt i, en hyresbostad, som hon har bytt till sig i ett fem-parts-byte. Byteskarriären har varit lång, som hon senare berättar: hon har "bytt, bytt, bytt, bytt och bytt" mellan en massa olika bostäder.

En grå katt dyker upp mellan trädgårds-möblerna och följer med in i hennes hem.

– Det är bra med katter här, de håller råttorna borta. I fjol hade vi råttor som sprang i soprummen, berättar hon. Det här är en grannes katt, men han har flyttat in här också. Han kanske har blivit delvis min på något sätt.

Pernilla August ber om ursäkt för att det är lite rörigt och kommenterar i förbifarten skåpluckan som gått sönder i ena fästet och hänger snett, men det känns mer som något som "bör sägas" än som att hon faktiskt bryr sig så mycket om det. Hemmet känns lika välkomnande och avslappnat som Pernilla August själv. Det har samma varma utstrålning. Kakelugn och en vedlåda i hörnet, en urdrucken kopp på soffbordet, blommor på ett långt träbord som står vid en hög bokhylla där tre guldbaggar ligger på översta hyllan. Ur en korg sticker en yogamatta upp.

– Jag har gått på yoga idag, berättar hon. Jag försöker landa efter att ha varit ute och farit sen januari-februari, vi har filmat i Budapest och klippt film i Köpenhamn. När man har varit borta så mycket måste man banka ner sig i marken igen. Jag försöker bo in mig hemma nu, göra sånt som att tvätta kläder och laga mat. Jag har gjort massvis med äppelmos, säger hon och skrattar.

Pernilla August befinner sig i slutprocessen av filmatiseringen av Hjalmar Söderbergs klassiker *Den allvarsamma leken*, som har premiär hösten 2016. Det är hennes andra långfilmsregi.

– Den här filmen är ett hjärtebarn. Den är inte riktigt klar och har inte kommit ut, det är som om jag vore i åttonde månaden med

funderingarna: Hur ska det gå? Och vem ska det bli?

Men Pernilla August konstaterar att hon är väldigt kär i filmen om kärlekshistorien mellan Arvid och Lydia, som spelas av Sverrir Gudnason och Karin Franz Körlof. Lone Scherfig har skrivit manus.

– Det är ett sånt vackert drama om kärlek, och sorglig kärlek, såsom livet självt. Och den där drömmen om kärleken, drömmen om det som aldrig blev, som jag tror alla människor går omkring med. Det finns nåt sorgligt vackert i det. Och så kostar det, som för Arvid och Lydia, till slut blir det ett högt pris de får betala för kärleken.

Pernilla August har längtat efter att göra en riktigt stor kärleksfilm. Hon har också längtat efter att göra något som utspelar sig kring förra sekelskiftet.

– Jag tycker det har varit väldigt roligt att gå in i sekelskiftet och se om man kan knäcka upp det så att det inte blir så distan-

MEN DET INTRESSANTA ÄR INTE ATT REDOVISA STOCKHOLM, DET INTRESSANTA ÄR MÄNNISKORNA I STADEN KONTRA LANDET.

serat. För att man ska känna och bli berörd istället för att bara betrakta det. Vi har försökt hitta igenkänningen genom att tänka, kanske inte modernt, men rent och nära.

Hon tycker att det har varit en "skitkul utmaning" men samtidigt "urtufft" – det är en stor press att göra en klassiker. Hon beskriver hur ett sådant här filmprojekt slukar henne totalt, att hon säger hej då till vänner i några månader, då hon mer eller mindre försvinner från kartan.

– Det är få grejer som är på det sättet. Att föda barn är det närmaste jag kan komma att tänka på, det är också nåt som tar hela ens jag och väsen på nåt sätt, säger hon. Så är det för mig i alla fall. Och det gör att man ska vara försiktig med sina val, för man pal-

lar inte hur mycket som helst. Man får lära sig att hantera sin stress.

Hur hanterar du stressen?

– Det handlar om att hitta de där små hålen där det är lugnt. Jag har till exempel mitt sommarhus i Skåne som är min oas. Där känner kroppen genast igen sig, känner att här kan vi koppla av. Det finns ingen stad som pulserar där ute, det är bara en åker.

DET HAR BÖRJAT skymma utanför fönstren. Vi avbryter fikaten för att hinna fota innan mörkret lagt sig helt. Luften är rå, molnen regntunga. Pernilla August säger åt oss att gå försiktigt på de fuktiga hala löven på backen upp mot Vita bergen – här har hon själv stått på huvudet.

Bergets högsta punkt invigdes 1906 och området kring Sofia kyrka stod klart mellan 1911-1913, precis samtidigt som Hjalmar Söderbergs roman *Den allvarsamma leken* kom ut. Det är en klassisk Stockholmskildring, men filmatiseringen har till stor del gjorts i Budapest. Mycket har spelats in i studio och rent ekonomiskt är det så mycket dyrare att filma i Stockholm. När de har filmat utomhus i Budapest har de "lurats lite", som exempelvis genom att byta ut gatuskyltar. Bland annat har Johannesgatan dykt upp i Ungerns huvudstad.

– Men vi filmar i Stockholm också, till exempel på Johannes kyrkogård och andra klassiska platser. Men det intressanta är inte att redovisa Stockholm, det intressanta är människorna i staden kontra landet. Den unge mannen som kommer från landet in till den stora staden, det är det som är grejen, säger Pernilla August.

Landet har delvis skildrats i Åmål.

– Det är kul med film – man gör skärgården i Åmål och Stockholm i Budapest.

Hon skrattar och tillägger att hon kanske inte skulle ha avslöjat det.

Filmen utspelar sig när den moderna tiden var på ingång. Pernilla August tycker att det finns paralleller att dra till vår tid – det är en ny era, vi befinner oss i början av ett nytt sekel.

– Och Lydia var på något sätt en ganska fri kvinna. Ibland tänker jag att hon var hundra år för tidig. Det är som om hon är från vår tid. Men då fanns det naturligtvis en massa andra problem som kvinna, som svårigheten att skilja sig och att inte ha rösträtt. Såna saker som är ganska ofattbara ►

– att man inte var myndig! Det är ju bara hundra år sen. Men det är inget vi pekar tydligt på i filmen.

Vem hade Lydia varit om hon levte i dag?

– Hon hade varit likadan, men hon hade nog inte behövt gifta sig rikt.

FRÅN BERGET SYNS Södermalms takåsar. En bit bort finns Pernilla August uppväxtgata. På Urvädersgränd vid Mosebacke bodde hon och hennes mamma i en etta på trettio-två kvadratmeter, Pernilla i matrummet och mamman i det större rummet. Hon minns att hon kunde se baksidan av Stomatol-skylten från hemmet. Hon minns också exakt hur Götgatan såg ut på vägen till skolan i Gamla stan och sedan på vägen tillbaka till dagmamman på Hökens gata.

– Jag kunde vänstra sidan av Götgatan utan och innan: tobaksaffären, fruktaffären, Karstens bröd och EPA-varuhuset. Det var lugnare då, mindre folk och jag mötte inte många bilar på väg till Storkyrkoskolan i Gamla stan, där mina döttrar faktiskt också har gått. Jag älskar Gamla stan, det är som en liten by. Där kan jag varenda liten gränd, vi sprang där som små råttor. Det var en fantastisk uppväxt.

I dag är det inte riktigt samma Södermalm hon bor på, mycket har förändrats. Där EPA-varuhuset en gång låg finns nu Designtorget och många småbutiker har försvunnit.

– Det har blivit så mycket pengar i allting. Det har gått jättefort, framförallt de senaste tio åren. När jag växte upp här var det fattigt. Det var det i Gamla stan också. De flesta hade inte något bad i sina hem i Gamla stan, så vi hade bad på schemat. Tänk, vi hade tvagddagar i skolan.

Hon tystnar och utbrister sedan:

– Nu känns det som att jag är hundra år gammal! Men det var en annan tid och det var en annorlunda stad. Då fanns knappt några bostadsrätter. I dag har man ju sålt ut nästan allt, nu är det hyresrätter som är ovanliga.

I dag är det också mer ovanligt att vara en flera generationers stockholmare, som Pernilla August är. Farmor, barnpsykologen, och farfar, ingenjören, bodde i Saltsjöbaden, det var också i "Saltis" hon var på helger hos sin pappa.

– Då var inte Saltsjöbaden så där rikt som det är i dag, men det är klart att det tjusiga fanns. Och där fanns skådespelare och

konstnärer, och pappa var fotograf, berättar hon.

Pernilla August åkte även ofta till Örebro och mormor och morfar. Där var det annorlunda, de var pingstvänner och hon följde med dem på tälmöten. Och på vardagarna levde hon i sin och mammans enkla värld på Söder.

– Det finns stora kontraster i mitt liv, jag har ett vitt spektra av hur man kan leva och var man kan leva. Det är bra att ha en sån ryggsäck. När man blir äldre är alla ens erfarenheter färglådor som man bär på, som man kan plocka fram när man behöver den. Det är bara att vara tacksam för att det finns så många färger i min.

Det har hon nytta av som skådespelare. Och som regissör.

Är det en fördel att ha skådespelarbakgrund som regissör?

– Jag inbillar mig det. Jag vill att skåde-

spelarna ska vara med väldigt mycket, filmens hjärta är det kollektiva arbetet. Jag ger mycket frihet som regissör. Jag tycker mycket om den kollektiva andan – att vi gör det här tillsammans. Alla lägger sina pusselbitar.

Vad var det som fick dig att börja regissera?

– Det växte fram. Jag hade tänkt på det i många år, men hade inte modet. Det är också svårt att göra när man har tre små barn. Men när de blev äldre kom frågan från en av mina bästa vänner, författaren Cilla Naumann, som hade skrivit novellfilmsmanuset *Blindgångare*. Hon puttade lite på mig.

Hur upplevde du första regiuppdraget?

– Det var så fruktansvärt kul! Den där känslan av att det är jag som ska säga: "börja". Jag är på andra sidan!

Hon berättar om när hon var 15-16 år och var med i Roy Andersons film *Gillap*. Hon hade en liten roll, men var ändå mycket på

MAN BEHÖVER INTE VARA EN ENVÅLDSHÄRSKARE. MEN DET ÄR SVÅRT ATT GÅ IN SOM LEDARE NÄR MAN ALLTID HAR BLIVIT LEDD SJÄLV.

inspelningsplatsen.

– Jag ville vara där jämt. Jag ville dra sladdar och vara med på andra sidan kameran. Jag hade egentligen inte alls en enorm längtan efter att spela. Det var den där kollektiva känslan kring en kamera som var så otroligt förförisk.

Är du en typisk ledartyp?

– Det är jag verkligen inte, säger hon med eftertryck.

Det är kanske en lite förlegat syn att det finns en typisk ledartyp? Vad innebär det egentligen?

– Ja precis. Det där med att leda med raka armen. Jag tror att man kan leda på andra sätt, man behöver inte vara en envåldshärskare. Men det är svårt att gå in som ledare när man alltid har blivit ledd själv.

Hon tystnar en stund innan hon fortsätter:

– Nånstans kanske man inte heller är uppfostrad in i det som kvinna. Jag är inte det i alla fall. Jag har mer funderat över vikten att

få med sig alla åt samma håll och att få alla att vilja berätta samma historia.

När hon skulle regissera sin första långfilm utifrån Susanna Alakoskis bok *Svinälångorna*, en film som Pernilla August för övrigt fick en guldbagge för, var hon skräckslagen och undrade hur "fan det skulle gå". Då använde hon sig av en liknelse för att tona ner det.

– Jag tänkte: jag är rätt bra på stora middagar. Jag är bra på att laga mat, att göra det snyggt och få ihop folk som gillar varandra och få dem att må bra och tycka att det är trevligt och kul. Varför inte göra samma när det gäller en film? Det var en rätt bra bild att ha framför sig som hjälpte mig jättemycket faktiskt. Jag lagade middag.

Värdet av att alla ska må bra minns hon från sin främste regissör Ingmar Bergman. I tjugo år jobbade de ihop, hon var en av hans favoritskådespelare och skådespele-

riet är absolut ingenting Pernilla August vill sluta med. Drömmen är att få göra precis det hon gör nu – både vara skådespelare och regissör, 50-50. Och nu är hon aktuell i thrillern *Det vita folket*, i regi av Lisa Aschan. Där spelar hon den hårda Viktoria som är chefsvakt i det underjordiska berg- rum där människor är inlåsta i väntan på att deporteras. En film som visade sig vara ännu mer aktuell än vid inspelningen.

– Det har ju hänt så mycket nu i Sverige och världen, det är så många människor som är på flykt. Det är svårt att ta in och är så akut att det nästan är svårt att prata om, för att vi befinner oss mitt i nånting som vi faktiskt inte har någon distans till, säger hon när vi är tillbaka på gården igen.

– Det enda man kan känna är att: herregud, människor lider – klart vi måste öppna våra dörrar och gränser. Jag har också tänkt mycket på att vårt land har levt med nåt ►

A photograph of a dimly lit room, likely a study or library. In the foreground, a wooden table is surrounded by wooden chairs. A white vase filled with orange and pink roses sits on the table. A person's head and shoulders are visible on the right side of the frame. In the background, a bookshelf is filled with books, and a framed picture hangs on the wall. A pendant lamp hangs above the table, casting a warm glow.

**DET ENDA MAN KAN KÄNNA ÄR ATT
HERREGUD, MÄNNISKOR LIDER
– KLART VI MÅSTE ÖPPNA VÅRA
DÖRRAR OCH GRÄNSER.**

TERMINAL

LOUISE BOURGEOIS

sorts ludd runt allting, det är som att vi trott att flyktingar ska komma på besök i några år och sen åka hem igen. Men från och med nu kommer det att se annorlunda ut och låt oss försöka få det att funka. Världen förändras ju, allt är hela tiden i förändring.

Inför inspelningen av *Det vita folket* besökte Pernilla August förvaret i Märsta, där människor som ska utvisas befinner sig bakom låsta dörrar. Hon ville förstå hur det såg ut där och hur det fungerar, också utifrån personalens perspektiv i och med att hon skulle spela vaktchef.

– Det var en stor upplevelse. Det är sånt som man önskar att alla fick se, det borde ingå i varandet i dag, säger hon. Det är så hårt. Naturligtvis är det fruktansvärt för de människor som ska bli utvisade. Men också för de som arbetar med det här. Det är ett otroligt tufft arbete att hela tiden jobba med den här problematiken.

Hur påverkade det dig?

– Det var många olika livsöden och det går inte ens att föreställa sig hur tufft det är att tro att du bor i ett land, ha dina barn här och så visar det sig att du ska utvisas. Du

kanske plötsligt blir tagen med matpåsarna i handen när du är och handlar, för att du har missat något på vägen. Systemet är så sårbart. Det var väldigt omtumlande att se och jag blev jävligt drabbad av det. Det blir jag av hela grejen. Det är en sån märklig tid vi lever i.

Det vita folket filmades i Göteborgs skyddsrum, en hård och mörk miljö. Där skulle Pernilla August spela en till synes kall person. Hon säger att hon tycker att det är en kul utmaning med det hårda och att hon fick blodad tand för det när hon spe-

JAG HAR ALLTID HAFT SKITDÅLIGA BETYG. JAG HAR BARA VELAT GÖRA PJÄSER OCH SPELA TEATER.

in från fans, är rollen som Shmi Skywalker, Anakin (senare Darth Vader red. anm.) Skywalkers mamma i Star Wars-filmerna från 1999 och 2002.

– Det är så konstigt att man gjort en sak för så länge sedan och som bara handlar om tjugo dagar av ens liv och så får det vara med resten av livet. Det är ett fint minne.

Internationell uppmärksamhet fick hon dock redan 1982 när Ingmar Bergman handplockade henne till *Fanny och Alexander*. Men skådespeleri var något som hon använde sig av redan i skolan.

– Jag har alltid haft skitdåliga betyg. Jag har bara velat göra pjäser och spela teater. Jag bad om att få redovisa skoluppgifter genom att spela istället. Kan inte jag få hitta på en pjäs, var min ständiga fråga till lärarna. Det är faktiskt en strategi som jag har klarat mig på. Och den gick ju ganska bra.

Men att hon använde sig av den strategin handlade inte bara om lusten till teater, det var också en strategi att klara skolan. Det var först för tio år sedan som hon tog reda på vad det berodde på, även om hon länge hade misstänkt att hon har dyslexi.

– Jag hade önskat att jag gjort utredningen tidigare. Nu vet jag att vissa saker är svåra för mig, som när jag stressar igenom text. Jag måste ta det lugnt när jag läser.

Det var när hon övade inför föreställningen *Maria Stuart* som hon bestämde sig för att göra dyslexiutredningen. Manustexten var svår och gick i ett snabbt tempo, hon hittade inte orden på scenen och blev rädd.

– Det var väldigt skönt att få diagnosen och fatta att jag är känsligare när det gäller vissa saker och att jag inte kan pressa mig till att läsa jättefort. Då ser jag inte skogen för alla träd, liksom. Det är som att hjärnan hoppar ibland när jag läser. Men det är ingen grav dyslexi och jag har ju klarat mig bra hela livet. Det kan vara en tillgång också, jag tror att det tillför nån slags känslighet.

KLOCKAN HAR PASSERAT fem och bokreleasen som Pernilla August ska på har redan börjat. Den svarta kappan knyts tajt runt

midjan och vi tar sällskap till busshållsplatsen i regnet.

Vad är det för bok?

– Den heter *Genier* och är skriven av Moa Gammel. Jag är med i den, och flera andra kvinnor, säger hon.

Genier är en intervjubok där skådespelaren Moa Gammel har träffat kvinnor som hon beundrar, bland andra: Suzanne Osten, Lena Andersson, Anna Odell, Gudrun Schyman och Birgitta Stenberg.

Moa Gammels genimotivering för Pernilla August lyder i förkortad version: "Pernilla August har en grundvärme hon kan slå på, men också manipulera till att bli obehaglig i sin motsats, som i exempelvis hennes karaktär Dagmar i *Call girl*. Att sedan våga språnget till att börja regissera, och dessutom i ett sånt högprofilerat projekt som *Svinalängorna* kräver stort mod och konstnärlig integritet."

Hur känns det att kallas geni?

– Jag har inte riktigt tagit in det. Jag känner mig verkligen inte som ett geni. Men det ska bli häftigt att träffa alla dessa kvinnor, säger Pernilla August innan hon kliver på 76:ans buss som ska ta henne till en genihyllning på Berns. 📍

PERNILLA AUGUST

FÖDD: 13 februari 1958

BOR: Södermalm

GÖR: skådespelerska, regissör och manusförfattare.

AKTUELL: spelar chefsvakt i *Det vita folket*, premiär 27 november

GJORT I URVAL: *Fanny och Alexander* (1981), *Goda viljan* (1991), *Star Wars: Episod I – Det mörka hotet* (1999) och *Episod II – Klonerna anfaller* (2002), *Call Girl* (2012). Har också varit en del av den fasta ensemblen på Dramaten sedan 1985.

GULDBAGGAR: Bästa skådespelerska, *Den goda viljan* (1992). Bästa kvinnliga biroll, *Där regnbågen slutar* (2000). Bästa regi, *Svinalängorna* (2011).

lade bordellmamma i filmen *Call girl* 2012.

– När jag spelar en obehaglig människa så letar jag alltid efter sprickor i karaktären som gör att jag kan känna nåt för den, annars blir det ointressant och endimensionellt. Även om jag inte kan tycka samma sak som personen jag gestaltar, så vill jag förstå. Det är alltid intressant med sprickor i karaktärer, som visar andra sidor.

Pernilla August har hunnit med så många roller att det inte är lönt att försöka rada upp dem. En roll som fortfarande följer henne i form av brev som då och då ramlar

KLADDVENTS- KALENDERN

Stockholms allra största julkalender, i alla fall om man ser till ytan, är Kladdventskalendern. Som använder hela Stockholm som kalender och har gatukonst i alla tjugofyra luckorna.

TEXT **MARIA LINDÉN** FOTO **FREDRIC SANABRIA**

20

15

9

18

22

Kladdventskalendern startades 2011 av en grupp gatukonstnärer som ville uppmuntra andra gatukonstnärer att göra mer konst, och folk till att se mer gatukonst och samtidigt upptäcka sin stad.

Kalendern är en kombination av julkalender, konstutställning och tävling. Varje dag under december släpps GPS-koordinater och ledtrådar till dagens lucka i sociala medier. Den som först skickar in en bild på dagens lucka får poäng och sin bild publicerad. Varje lucka består av ett gatukonstverk. Arbetet med Kladdventskalendern är helt ideellt och förhoppningen är att den ska sprida sig till andra städer som Malmö och Göteborg.

– Syftet är att göra stan vackrare, få ut fler konstnärer och att få människor att upptäcka gatukonst, säger Jessica Hallbäck, gatukonstnär och deltagare.

Arrangörerna av Kladdventskalendern

har varit anonyma sedan starten för fem år sedan och vill så förbli. Situation Sthlm pratar i stället med Jessica Hallbäck, en av få personer i gatukonstvärlden som inte är anonym.

Vi träffas på ett café i närheten av hennes arbetsplats på Södermalm. Jessica berättar om när hon deltog som konstnär och av misstag gav fel koordinater. Undrande luckletare hörde av sig till Kladdventskalendern från ett vattenbryn och undrade om det var meningen att de skulle ta på sig våtdräkt och hoppa i för att nå luckan.

Vilka är kriterierna för en konstnär att vara med i Kladdventskalendern?

– Arrangörerna bakom Kladdventskalendern vill att luckorna ska uppnå en viss kvalitet, de får gärna ha ett tankvärt budskap och de ska visa gatukonstens bredd, hur det går att utnyttja gatan. Det är kul med en plats man kan interagera med, göra nånting för. Många konstnärer arbetar med aktuella

Föregående sida: Lucka 9 av Mogul, lucka 20 av Kali, lucka 15 av Caper, lucka 18 av okänd, lucka 22 av Kollageson.

Ovan: Lucka 3 av Hop Louie. De första att hitta luckan kunde förse sig med varmt kaffe, bullar och julmust som en del av installationen.

Ovan till höger: Lucka 13 av Hop Louie och Hello Banana som porträtterat en överraskad Sibylla Nohrborg som Lucia.

ämnen. Konstnären Hop Louie gjorde ett år julnassen Jimmie Åkesson, som blev väldigt uppmärksam. Det är kul med saker som är tankvärda och inte enbart vackra, säger Jessica Hallbäck.

Under åren som gått har bland annat stickgraffiti, stenciler, statyer, installationer, collage, och målningar funnits i luckorna.

KALENDERN ÄR POPULÄR bland konstnärer och det är svårt att få en av de tjugofyra platserna.

JAG HAR ALDRIG BLIVIT SÅ FÖRVÅNAD I HELA MITT LIV. JAG VAR AVBILDAD SOM LUCIA. DET VAR ROLIGT MEN JAG BLEV SAMTIDIGT GENERAD. Sibylla Nohrborg

I år har intresset varit rekordstort, särskilt bland kvinnliga konstnärer. I år är det också första gången kalendern arrangeras i ett Stockholm utan nolltolerans mot graffiti och gatukonst, men enligt Jessica Hallbäck har nolltoleransens avskaffande ingen direkt betydelse för Kladdventskalender.

– Inom gatukonstvärlden tycker man det är bra att nolltoleransen är borta så man kan undervisa om gatukonst och graffiti i skolan. Och att det finns möjlighet att söka bygglov för att få måla gatukonst på en vägg eller på planken runt byggnadsställningar.

Kladdventskalendern vill inte uppmana till olaglighet men konstnärer som deltar sätter upp sin konst var de vill.

Sjelva tävlingen är öppen för alla. Jessica Hallbäck berättar om ett dedikerat järngång som återkommer varje år. De är en samling personer i åldrarna sju till sjuttio, med helt olika bakgrunder och sysselsättning, men med ett gemensamt intresse för gatukonst.

En av dem skippar lunchrasten under december och letar luckor i stället, en annan brukar ta med sig sina barn. Och så är det

sjuttioåriga Sibylla Nohrborg, pensionerad lärare, som just nu ligger i hårdträning för att komma i form till första december. Hon tränar koordinater och kartläsning i sin närmiljö; "Stadsmuseums lilla fickkarta är perfekt."

– Några av mina favoritkonstnärer av dem som varit med i Kladdventskalendern är Hop Louie, Mike Ali, Angry Animals, Hello Banana, Anoaia, berättar Sibylla Nohrborg.

Hon har jagat luckor varje december sedan 2012. Gatukonst upptäckte hon under en resa till London 2011. Efter Londonresan började hon leta efter gatukonst och graffiti i Stockholm. Via en sida på nätet kom hon i kontakt med Kladdventskalendern och blev genast "dunderintresserad."

Varför letar du gatukonst i Kladdventskalendern?

– Dels tycker jag gatukonst är så himla fint, otroligt vackert och snyggt. Och sedan

Lucka nummer 6,
Post till tomten av
Ekensberg hooligan.

är det själva letandet, det är ju en tävling och det är spännandet. I början sprang jag mest ensam, sedan började det dyka upp andra luckhittare, vi möttes samtidigt vid luckorna och så blev jag liksom indragen i den här lilla gruppen som är väldigt trevlig. Gruppen täcker många generationer och jag har jätteroligt med dem. Förut har jag varit ensamvargig men det har de tagit ur mig.

Hur har reaktionerna från anhöriga varit när du sticker ut på julafton?

– Ett år sa min son: "Ska vi säga till barnbarnen att farmor inte kan vara med på julafton för hon ska leta efter Kladdventskalendern?" Nu har jag fått en frist mel-

lan klockan 13.00 och 15.00. Kan jag hitta luckan före Kalle Anka är det okej.

SIBYLLA NOHRBORG ÄR frustrerad över sitt dåliga lokalsinne. För säkerhetsskull har hon sin man vid datorns karta när hon är ute och letar om hon skulle gå vilse. Ett år, den trettonde december, hittade hon sig själv i luckan.

– Jag har aldrig blivit så förvånad i hela mitt liv. Jag var avbildad som lucia. Det var roligt men jag blev samtidigt generad. Det var en väldigt fin lucka, placerad i ett litet skåp. Öppnade man skåpet satt jag där inne med luciakrona och stadsmotiv bakom.

Har du någon favoritlucka?

– Nää, men jag har en katastroflucka jag aldrig nånsin kommer glömma så länge jag lever. Det var en fruktansvärd snöstorm och luckan var uppe i en backe i Tantolunden bakom kolonitradgårdarna. Snön gick över knäna. Jag kämpade och kämpade och när jag äntligen var uppe såg jag en stor skugga på en bänk. Där satt en enorm robot av Caper, gjord av gamla radioapparater och kuggjul. Jag knäppte bilder med telefonen, livrädd att den skulle bli förstörd i snön och så tog jag mig därifrån. Sen fick jag veta det fanns en present inne i roboten som nån annan hittat. Men just känslan av att jag kommer att dö i den här backen i snöstormen och att sen ha blivit snuvad på presenten, det var så snopet.

Under luckletandet som sker över hela Stockholmsområdet har en idé växt fram hos Sibylla Nohrborg, en idé som nu blivit ett projekt.

– Före Kladdventskalendern hade jag som bostad fyrtio år i Stockholm i stort sett bara besökt Skärholmen och söderförorterna. Att leta förorter har varit nåt helt nytt för mig. Luckorna har varit i Liljeholmen, Alvik, och alla stationer du kan tänka dig. Det gjorde att jag satt i gång ett projekt där jag ska besöka alla tunnelbanestationer i Stockholm, ta kort, skriva lite och lägga upp i album på Facebook. Antalet tunnelbanestationer är nu uppe i cirka sextio efter ett och ett halvt år. Jag har fyrtio kvar, men jag jobbar på det.

Sibylla Nohrborgs tunnelbanestationerprojekt är inte den enda biprodukten av Kladdventskalendern. Det händer att luckjägarna hittar gatukonst som inte hör till Kladdventskalendern och skickar in bilder. En del av dem publiceras sedan som bonusmaterial på hemsidan.

Sibylla Nohrborg berättar att det kan ligga ett enormt arbete bakom konstverken hon hittar, som till exempel de fyra gröna, dansande plåtskulpturerna i Högdalen. Eller blomsterängen i Alvik med blommor gjorda av tandpetare, silkespapper och kapsyler från sprayburkar i olika färger.

Jessica Hallbäck bekräftar bilden av allt arbete konstnärerna lägger ner på något som oftast försvinner snabbt.

– Som konstnär är man skitnervös att konstverket ska försvinna ända till de första bilderna kommer in. 📍

LJUSGLIMT I SKINKFABRIKEN

De flesta grisar i livsmedelsindustrin får aldrig komma ut. Många får se solljus för första gången när det är dags att åka till slakteriet.

Hjälp oss att förändra framtiden för alla djur inom livsmedelsindustrin. Ditt stöd behövs. Tillsammans gör vi skillnad!
Bli månadsgivare med **50 kr** genom att sms:a **STÖD50** till **72 901** eller på djurenstett.se/skinkfabriken

Djurens Rätt.

TILL ALLTINGET KOMMER INGEN LUCIA
 - text efter ett besök den 13 December 1971 -
 AV
 KLAS ÖSTERGREN

När jag gick i gymnasiet i början av sjuttioalet fick man göra studiebesök på ställen som verkade intressanta. Jag hamnade på Aftonbladet nere i Klara och blev omhändertagen av Sigvard "Sillen" Lindström. En riktig murvel. Han visade runt mig i det legendariska huset med sina många små rum och korridorer som luktade cigarrettrök, kaffe, och en hel del annat som murvlarna befattade sig med.

Sillen var ett idolämne. En man med aldeles självklar auktoritet. Han gav mig i uppdrag att gå ut på stan och skaffa intryck och uppgifter till ett reportage. Det fick handla om vad som helst. För en skribent var inget för litet eller för obetydligt. Det handlade bara om att se – och, helst, att prata med folk.

Jag gick runt nere i det härjade City och hamnade

till slut på Alltinget vid Norra Bantorget. Det här var alltså bara några år efter -68 och de spontana uttrycken för uppror hade formaliserats i Alternativ jul, Ny Gemenskap och andra liknande företeelser. Som just Alltinget, ett ställe där hemlösa kunde få lite lugn och ro och värme.

De var rätt många redan då. Jag skrev mitt "reportage" och fick det godkänt av Sillen. Fast den mödosamt hopplitada texten publicerades aldrig, av begripliga skäl, och hamnade i en låda. Där har den alltså blivit liggande i fyrtifva år.

Nu, i dag, kan man läsa den som en glimt från en stad som inte längre finns. Men den vi har i dag är tyvärr inte bättre.

KLAS ÖSTERGREN

1. I smått komisk närhet av monumentet över arbetarklassens och de förtrycktas förkamp, Hjalmar Branting, ligger Alltinget. Jag kan adressen, men ser på långt håll vart jag är på väg. Utanför ingången till Alltinget står som regel en hel del människor som antingen är på väg in eller ut, eller bara står där. Ibland utspelas, på gatan framför ingången, tragiska scener med tappade hel-

flaskor och sönderslagna ansikten.

Jag banar mig fram genom hopen och stiger in genom en port. Innan jag släpps in blir jag visiterad. Mannen som sköter visitationen tittar en smula förvånad på mig, medan han upplyser mig om att alla besökare visiteras. Detta för att förhindra spritmissbruk i lokalerna.

Visiteringen ger mig en känsla av att ha

med något kriminellt att göra. Något där alla är misstänkta, ställda utanför samhällets gränser.

En stund senare kliver jag in i en ganska liten sal som fungerar som servering. Det står ett tjugotal bord i salen. Alla verkar fullsatta, luften vidrig, värmen tryckande.

Känner mig omedelbart som en främling. Som hade jag klivit in i en annan värld. En svart värld.

Jag står en stund och tittar på de som sitter vid borden. Somliga är ordentligt berusade. Andra sitter tyst och stilla och tittar tillbaka på den främling som trängt sig på. En del pratar och dricker kaffe.

Nästan alla är klädda i gamla trasiga kläder. Karlarna är orakade och många har långt skitigt hår som hänger ner i deras rödsprängda ögon. En man sitter ensam, det ser ut som om han sover. Jag tittar på hans kläder och ser att han pisat ner hela framsidan av sina byxor.

Tre kvinnor sitter vid ett bord och dricker kaffe. De ser trötta ut, deras ansikten uppsvällda och rödflammiga, ögonen har en rödyttig nyans kring de trötta pupillerna. Jag är ovan vid alla dessa intryck. Får en tjock klump i halsen och känner mig, för ett ögonblick, ganska illa till mods.

Så småningom går jag fram till en man som arbetar vid serveringen. Vi pratar en stund och han verkar intresserad av att hjälpa mig få en bild av Alltinget och dess klientel. Han ger mig telefonnumret till föreståndaren. Men jag förklarar att jag vill bilda min uppfattning genom personlig kontakt med människorna på platsen. Det är klart att jag får gå omkring och prata med dem om jag absolut vill, låter mannen förstå,

men att det kan vara svårt då många vill ha betalt för att svara på frågor.

Jag tackar mannen för upplysningen och går föga uppmuntrad iväg för att leta rätt på någon att prata med. Jag tittar ut i salen. Erfar det väldiga avstånd mellan de som sitter vid borden, dem man kallar utslagna, och mig själv. Känner hur lätt jag har det. Jag behöver bara gå ut genom dörren på andra sidan långväggen, åka hem och sätta mig i min trygga salong, så slipper jag denna deprimerande verklighet. Men de som sitter här, har de någonstans att ta vägen när kylan kommer krypande?

Jag får syn på en ensam man vid ett bord. Han ser ut att vara i femtioårsåldern och kontrasterar mot de övriga med sitt förhållandevis finslipade yttre – han är välrakad, har rena ytterkläder och verkar nykter. En smula tveksamt går jag fram till hans bord, förklarar vad jag vill och sätter mig ner bredvid honom.

Han verkar inte helt övertygad att jag är den jag utger mig för att vara.

Han talar lite trevande. När jag frågar om han har något emot att jag antecknar blir han mycket angelägen om att jag lägger ner anteckningsblocket, med motiveringen att de andra kan tro att han är en tjallare.

Vi pratar om lite av varje, fortfarande mycket trevande. Kommer slutligen in på ämnet alkoholism.

Sedan mannen i åtskilliga minuter förklarar att han egentligen inte alls brukar gå på Alltinget, säger han:

– Dom som sitter här, och andra i samma situation, har väl en gång blivit arbetslösa av en eller annan orsak. Och då börjar dom suppa lite grann. Sen får dom inte nåt jobb för att dom super, så

då börjar dom suppa för att dom inte får nåt jobb. Dom hamnar i en ond cirkel. Och för att ta sig ur den cirkeln fordras nästan övernaturliga krafter.

Vi fortsätter prata ett tag, men efter en stund blir samtalet väldigt konstlat. Alltinget är föga lämpligt för hemmas-reportage.

Det har varit påfrestande. Värmen, lukten och det beklämmande intryck människorna runtomkring ger mig, gör att jag vill gå ut. Jag tackar mannen för hjälpen, reser mig upp och går.

Gatan utanför är för ovanlighetens skull nästan tom. Det känns befriande att slippa den vedervärdiga luften och hettan inne i serveringen – som hade jag stigit direkt ut ur helvetet. Och det stämmer nog. Människorna på Alltinget lever i ett helvete. Ett jordiskt sådant. Ett helvete med svinkalla vintrar i dragiga portuppgångar och stela söndagsbilagor. Ett helvete med högtider. Dyra högtider.

Till Alltinget kommer ingen lucia.

2.

Börjar sakta gå min väg.

Plötsligt ser jag en man som står ensam invid ingången. Jag går fram till honom. Är lite modigare nu och börjar prata med mannen. Han verkar inte överdrivet förtjust i att svara på mina dåliga frågor. Det blir mest jag som pratar till en början, men efter en stund verkar det som om mannen blir lite öppnare. Han är liten, klädd i en lång fotsid rock, på huvudet har han en rutig keps. Han ger intryck av att vara en man av den gamla skolan, ansiktet fårat av många års slit. När han berättar att han är femtiotre år blir jag häpen. Han verkar minst det dubbla. ▶

Hans ögon är trötta och under dem hänger mörka, tunga påsar. Han är orakad. Den grå skäggstubben växer fläckvis på de bruna kinderna, näsan är grovporig och lila.

Medan mannen tar upp en cigarett ser jag på hans händer. Fingrarna är mörkbruna, uppsvullna och stela. När han slår eld på en tändsticka lyser stora bölder upp i de kopparfärgade handflatorna.

Det ger mig en konstig känsla. Jag mår inte illa. Känner varken äckel eller medlidande. Men jag känner mig som en kall iakttagare. Passiv. Gripen av en konstig vanmakt.

När han tänt cigaretten kikar han på mig och börjar tala om hur illa han tycker om journalister. Jag anstränger mig till det yttersta för att få honom att förstå att jag inte alls är någon jävla journalist. Jag tror jag lyckas.

Så småningom börjar han prata om sig själv. I korta meningar och till en början lite stakande, berättar han om sin avsky och sitt förakt för detta samhälle. Han är utstött. Men noga med att poängtera att han själv valt sitt liv, valt sin egen väg, en annan än den vanliga. Det vidriga är, menar han, samhällets skoningslösa behandling av de som inte kan följa den vanliga lönsamma vägen. De som spårar ur. De som städas undan på Alltinget.

Mannen börjar mer och mer imponera på mig. Efter en stund finner jag honom väldigt sympatisk. Han berättar

om hur han valt sin egen väg. Hur han fått skiljas från släkt och vänner. Ingen har velat veta av honom, han blev utstött för sina idéers skull. Han talar om att han har en egen livsfilosofi som han tänker behålla för sig själv. Alla mina försök att få honom att berätta om sin livsinställning misslyckas totalt.

Plötsligt slår en kyrkklocka någonstans. Den påminner mig om att jag har brättom. Jag tar hastigt farväl av den lille mannen. På avstånd ropar jag en hälsning, men får ett buttert mummel till svar.

Medan jag skyndar mig fram genom den täta folkmassan på Kungsgatan surrar alla de intryck jag fått omkring i huvudet. Känslor av äckel blandas med sympati. Rödsprängda ögon och nerpissade kläder rullas upp på filmduken i mitt huvud.

3.

Det har blivit eftermiddag. Jag går ner i tunnelbanan. Vagnarna är som vanligt fulla. Varmt. Jag plågas av alla våta stinkande påsar. Det är tyst i vagnen, alla har sitt att tänka på. Många har varit inne i city och handlat julklappar, har stora påsar och paket under armarna.

Julen närmar sig. Pälsklädda mammor med färggranna paket i händerna väntar otåligt på att få komma hem till sina snälla, läxläsande barn.

De har ett hem att komma hem till. En familj som väntar. Ett dukat middagsbord.

Tåget stannar vid Odenplan. När dörrarna öppnas snubblar en långhårig ung man in i vagnen. Han ramlar ner på en ledig plats. Det stinker sprit om honom och på ett ögonblick har han somnat, halvliggande på den gröna galonsoffan. Några damer tittar besvärat på honom och mumlar lite surmulet. Men strax har tystnaden återupprättats.

Tystnaden bryts inte förrän jag just ska stiga av vid Fridhemsplan. Det är en äldre, mycket proper herre, som med gäll och genomträngande röst bryter tystnaden med orden:

– Sådadanärr långhåriga fyllesvin borrd skickas till Alltinget, så vi slapp se den hängande härr i tonnelbanan. Åhummm. ☹

NU BLIR DEN
10%
GODARE!

28-29 NOVEMBER GÅR 10% AV ALL McDONALD'S
FÖRSÄLJNING TILL RONALD McDONALD HUS.

RONALD McDONALDTMHUS

i'm lovin' it[®]

Det är inte långt mellan de sju kungarikena i succéserien *Game of Thrones* och en kostymateljé i Solberga. Kostymdesignern Linea Stenfors har i tre år arbetat som tillskärare för tv-serien. Nu är hon tillbaka på hemmaplan. TEXT **ALEXANDRA SUNDQVIST** FOTO **JONAS ERIKSSON**

SOM KLIPPT OCH SKUREN

Tillskäraren och kostymdesignern Linea Stenfors har arbetat med storproduktioner som tv-serien *Game of Thrones* och filmen *Pan, om Peter Pan*. I bakgrunden syns en bild på Linea och jätten Dongo the Doomed i *Game of Thrones*.

Vid Linea Stenfors sybord i ateljén hänger en lite annorlunda bild. Den föreställer Linea Stenfors iklädd ylletröja och halsduk i ett snötäckt, isländskt landskap. Bredvid henne står jätten Dongo the Doomed, från "Game of Thrones" i en grå vinterskrud som är karaktäristisk för den nordliga delen av kungariket Västeros, där vintern kan vara en hel livstid. Och där de mest isande fälor dväljs i det karga landskapet.

Fantasyserien, baserad på George R.R. Martins böcker, är tv-bolaget HBO:s populäraste serie någonsin. Det är också den mest påkostade. Första säsongen bedöms vara den dyraste som någonsin spelats in.

Linea Stenfors har arbetat som ansvarig tillskärare, från säsong tre till och med fem.

– Som tillskärare förverkligar jag kostymdesignerns konstnärliga visioner. Jag gör samtliga mönster och skär till alla delar av

JAG ÄLSKAR FANTASY. DET ÄR EN GENRE DÄR VAD SOM HELST ÄR MÖJLIGT, SÅ OCKSÅ NÄR DET KOMMER TILL KOSTYM OCH MILJÖ.

Linea Stenfors

kostymerna. Jag använder mig även av mer okonventionella material än tyg – som silikon, latex, plast och läder. Jag gjuter också material, tillverkar masker och gör fjäderdräkter.

I *Game of Thrones* har hon haft huvudansvar för samtliga kostymer till karaktärerna i de nordliga delarna av Västeros – till människorna, jättarna och till de döda, så kallade "white walkers".

– Men också till hästfolket Dothraki och många av de övriga huvudkaraktärerna i serien. Jag kliver också ofta in där kostymerna kräver mer avancerade material,

som läder.

Linea Stenfors blev värvad till *Game of Thrones* kostymteam, som står under ledning av kostymdesignern Michele Clapton, efter att de sett hennes utställning *Evolution – The End of Man* i London, 2012.

– Jag undersökte hur en alternativ evolution skulle kunnat se ut. Jag hade gjort en grundlig research, varit extremt noga med detaljerna och jobbat med stora kvantiteter. Att bli headhunted till en sådan miljardproduktion, som *Game of Thrones* är så klart fantastiskt. De ringde på en tisdag eller

I kostymateljén i Solberga finns allt. Som exempelvis tråd i alla tänkbara nyanser.

"Mode handlar väldigt mycket om att vara kommersiell, om att attrahera den stora massan. Det är inte direkt: "nu ska jag göra en 1700-talsklänning". Att arbeta med kostym är mycket friare. Det passar mig bättre", säger Linea.

Linea arbetar ofta i okonventionella material som silikon, läder och latex. Hon gör också fjäderdräkter.

onsdag, några dagar senare gick flyttlasset till Belfast på Nordirland där inspelningen hade sin bas.

Under tre år arbetade hon med tv-serien.

Nu är hon också aktuell som chefstillskärare för storfilmerna *Pan*, med bland andra Hugh Jackman och Rooney Mara i huvudrollerna. Filmen, i regi av Joe Wright (*Anna*

Karenina, *Stolthet och fördom*), ger nytt liv åt berättelsen om Peter Pan.

– Jag älskar fantasy. Det är en genre där vad som helst är möjligt, också när det kommer till kostym och miljö. Det går att blanda historiska kläder, exempelvis medeltidskostymer, med kreaturer som är visionära och tar ut svängarna. *Pan* var

särskilt kul att arbeta med eftersom den är så mångkulturell.

ATT DET BLEV just kostym som Linea Stenfors skulle specialisera sig på var till en början inte självklart. Däremot har historieintresset alltid funnits där.

– Jag har alltid varit intresserad av historia.

Efter sex år utomlands flyttade Linea hem till Stockholm. Nu arbetar hon som kostymtekniker på Kungliga Operan: "I stället för att skapa kostymer för femhundra personer så ansvarar jag för kostymer åt ungefär femtio personer".

Linea gör också fantasifula och suggestiva masker.

Åteljén i ett 50-talshus i Solberga delar Linea med en kompis.

När jag var liten ville jag bli arkeolog. Sen ville jag utbilda mig till modedesigner, men insåg snabbt att mode inte är min grej. Mode handlar väldigt mycket om att vara kommersiell, att attrahera den stora massan. Det är inte direkt: "nu ska jag göra en 1700-talsklänning". Om man nu inte sysslar med haute couture. Att arbeta med kostym är mycket friare. Det passar mig bättre.

För en tid sedan flyttade hon hem till Stockholm. Efter tre säsonger med *Game of Thrones* behövde hon en paus.

– Jag längtade hem. När man bor utomlands i sex år missar man så mycket. Jag började sakna mina vänner och min familj. Efter tre år i samma produktion kände jag också att jag ville göra nånting annat. I alla fall ett tag.

Nu har Linea startat en kostymateljé till-

sammans med en kompis. Och så arbetar hon som kostymtekniker på Kungliga Operan, med ansvar för herrkörens kostymer.

– Operan är ett så levande hus, fyllt av vacker sång. Det är lite annorlunda att arbeta där än med en stor tv-produktion som *Game of Thrones*. I stället för att skapa kostymer för fem hundra personer så ansvarar jag för kostymer åt ungefär femtio personer. På scenen måste allting klaffa på en gång. Sitter klänningen skitfult så kommer den att sitta skitfult under hela föreställningen. När man arbetar med tv eller film så kan man alltid göra en ny tagning.

Hon ler. När hon sedan öppnar handen skymtar en tatuering i handflatan. Den föreställer en sax – tillskärarens kanske bästa vän. ☺

LINEA STENFORS

YRKE: Kostymdesigner, tillskärare.

ÅLDER: 29 år.

BOR: Bagarmossen.

FAMILJ: Hunden Oliwer, partner.

AKTUELL MED: Är chefstillskärare för storfilmen *Pan*, om Peter Pan, som hade svensk premiär i slutet av oktober. Hennes verk kan också ses i tv-serien *Game of Thrones*, säsong tre till fem. Kostymtekniker på Kungliga Operan i Stockholm.

BAKGRUND: Har arbetat inom film, teater och tv sedan 2006, bland annat som tillskärare för *Game of Thrones* sedan 2012 samt med filmen *Gentlemen*. Utbildad vid London College of Fashion, Forsbergs och Stockholms universitet.

GE BORT PASSION I JUL

2016 spelar vi bland annat nyskrivna operan *Medea*, Debussys *Pelléas & Mélisande*, omtalade dansverket *Körper*, galna balettäventyret *Alice i underlandet* och för de minsta har vi gästspel på Orienteatern med *Vägen hem*.

www.operan.se

Stolta partners till Kungliga Operan
KPMG MasterCard Nordea
Samarbetspartner
Savana

OPERAN

I det här centralt belägna huset erbjuds ett stort antal hem för din bil att bo i. Så ser det inte ut för våra studenter, hemlösa och övriga befolkningen i landet.

**Lägg in en
byggspurt
-NU!**

Bostadsbristen är bedövande

MER INFO: Läs bostadsbyggarrapporten på Byggnads.se/bostadspolitik

Funderar du över dina alkoholvanor?

RING 020-84 44 48
och prata med våra rådgivare.

Det är kostnadsfritt,
du kan vara anonym
och ringa från
hela landet.

Läs mer på alkohollinjen.se

 Stockholms läns landsting

Folktandvården finns till för alla människor i alla åldrar

Hos oss får du inte bara den bästa allmän- och specialisttandvården, eller den bästa medicinska tandvården när du har behov. Du får också förebyggande tandvård. I mer än 75 år har vi hjälpt svenska folket att få en bättre munhälsa.

Välkommen att läsa mer och boka tid!
www.folktandvardestockholm.se

Folktandvården

DIN JULGÅVA KAN BOTA FLER

Vi fokuserar på **patientnära** forskning med inriktning på individanpassad behandling inom **alla cancerdiagnoser**. Det innebär att vi stöder forskning som snabbt kan komma patienter till nytta i form av **tidigare upptäckt och bättre behandling** av cancer. Nu hoppas vi på en julgåva från dig.

**SWISHA DIN JULGÅVA
TILL 123 90 06 909**

**RADIUMHEMMETS
FORSKNINGSFONDER**

rahfo.se

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

LEKFULL STAD

Stockholm förtätas och stockholmarna blir allt fler. När städer förtätas växer behovet av en långsiktig och socialt hållbar stadsplanering. Men hur stor hänsyn tas till barnens rätt till lek, utrymme och utveckling i en allt mer tätbebyggd stad? **TEXT ALEXANDRA SUNDQVIST**

Stockholm är en av de fem snabbast växande regionerna i Europa. Allt fler väljer att flytta hit samtidigt som vi lever längre och fler barn föds. I dag är drygt var femte stockholmare under femton år, enligt statistik från Stockholms stad från 2013. Staden förtätas i snabb takt.

Det saknas bostäder, skolor och förskolor. Och allt ska byggas. Grönområden, gamla industrier och kontorslokaler rivs för att

lämna plats åt ny bebyggelse. Allt medan nya stadsdelar växer fram i kranskommunerna.

– Vi ser en tilltagande urbanisering i hela världsliden, vi måste tänka på att även barnen ska få plats i stadsrummet. I dag har barnen inte nåt att säga till om när framtidens stad planeras, säger Amanda Larsson, grundare av Magiska Barnarkitekter och Magiska Trädgården på Kvarnholmen i Nacka.

– Staden byggs inte för barnen, den byggs för medelålders vita män. En konsekvens av detta är att allt färre barn i Stockholm lär sig att cykla. De är i stället förpassade till väntan vid oupplysta busshållplatser, säger landskapsarkitekten Magdalena Möne, en av projektledarna för det svensk-serbiska projektet Children and the City, vars syfte är att främja barnvänliga offentliga platser.

I FN:s barnkonvention, vilken förväntas lagstadgades i Sverige, står det att: "Politiker som styr länder ska ansvara för att alla barn får det som de har rätt till. När det gäller barnets ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska staten utnyttja det yttersta av sina resurser."

Detta gäller också barnens rätt till en bra när- och lekmiljö.

GUSTAV KARLSSON FROST

AMANDA KARLSSON

På regeringskansliets hemsida skriver Åsa Regnér, Barn- äldre- och jämställdhetsminister: "Barn har rätt att göra sin röst hörd i frågor som påverkar dem, här har vi mycket kvar att göra. Politiker och makthavare på alla nivåer behöver bli bättre på att tillfråga barn om deras åsikter".

Dagens barn rör sig över mindre geografiska områden än tidigare generationer. Vilket, delvis, beror på att stadsrummet blivit mindre barnvänligt. Barnen är därför beroende av att närmiljön tillgodoser deras behov av till exempel utelek.

– Det har blivit vanligare att man bygger så kallade utsläppsgårdar i stället för konventionella förskole- eller skolgårdar i Stockholm. Det är en slags rastgård med staket där barnen slussas ut för att sen

transporteras till en närliggande lekpark. Detta är en lösning som är lönsam för byggherrarna, men som är slitig för barnen och som inte utgår från deras behov. För en ett- eller tvååring räcker det att sitta i en sandlåda en stund mitt i vintern. Att sättas i en vagn och köras till en park är mycket jobbigare, säger Amanda Larsson.

– Där tar kommunerna inte sitt ansvar. Kommunen kan säga till byggherren vad de vill ha, de kan kräva en plats för utelek. Gör de inte det, så får barnen en rastgård.

AMANDA KARLSSON

AMANDA LARSSON

Tidigare i år belönades Amanda Larsson med Stockholms Handelskammars stadsmiljöpris, eftersom hon ser stadsbyggandet ur barnens perspektiv. Genom Magiska Barnarkitekter samlar hon in barnens åsikter om hur staden kan bli mer "lekbar" och försöker att få politiker, stadsplanerare och arkitekter att ta barnens perspektiv i beaktande när de planerar och bygger.

FORSKNING VISAR ATT det finns direkta kopplingar mellan människors hälsa och hur mycket de vistas i naturen. Naturliga grönområden, publika parker eller trädkantade gator är viktiga verktyg för att reducera sjukdomar och öka hälsan i urbana miljöer.

Ju närmare människor har till attraktiva grönområden, desto friskare och mer ►

VI BEHÖVER EN POLITIK SOM TAR ANSVAR FÖR UTFORMNINGEN AV HELA STADEN OCH SOM UPPMANAR MÄNNISKOR ATT MÖTAS, OAVSETT ÅLDER OCH KLASSTILLHÖRIGHET. Amanda Larsson

GUSTAV KARLSSON FROST

En av trädkojorna som byggdes i samband med vm i trädkojebygge.

AMANDA KARLSSON

I Magiska Trädgården finns en bygglek där barnen byggt bushällplatser.

fysiskt aktiva tenderar de att vara. Att vistas i gröna miljöer har också positiva effekter på den psykiska hälsan. Stressnivåerna minskar, koncentrationsförmågan ökar.

Risken att insjukna i depression är mindre för människor som vistas i naturen än för dem som inte gör det. Naturvistelse på recept har testats och visat sig framgångsrikt på flera håll i landet.

Följaktligen finns en klassaspekt i frågan om tillgång till natur i storstäder. I studien "Green Areas and Health Outcomes: A Systematic Review of the Scientific Literature", publicerad i *Italian Journal of Public Health* 2010, konstateras att "gröna områden av god kvalitet behöver vara lika tillgängliga för alla för att utjämna hälsogapet".

Social hållbarhet och jämlikhet är viktiga parametrar för att säkerställa en demokratisk naturtillgång.

– Forskningen visar att ju mer artrikt ett område är, desto bättre är människors

upplevda hälsa. Människor är gladare, lyckligare och friskare i artrika områden, konstaterar Shira Jacobs, landskapsarkitekt vid Tengboms, och den andra projektledaren för Children and the City.

Barn mår, liksom vuxna, bättre av att vistas i naturen. För barnen är naturen särskilt viktig för den motoriska och kreativa utvecklingen.

– Barn behöver leka i kuperad mark för att utveckla sin motorik och balans, säger Magdalena Möne. Barnen leker också mer jämlikt i naturen. De leksaker som finns i hemmet eller på förskolan är könskodade och därmed mer begränsande för barnen. Där är idéerna om vem som kan göra vad mycket starkare. Naturen är mycket friare – vem som helst kan klättra i ett träd eller balansera på en sten. En pinne kan också bli i princip vad som helst med hjälp av barnets fantasi.

– Naturen är inkluderande. Där finns inga sociala restriktioner. Naturen är definitivt en

bättre lekmiljö för barn än vad stadsrummet är.

I fältstudien "Nature Routines and Affinity with the Biosphere: A Case Study of Preschool Children in Stockholm" undersöker Matteo Giusti, filosofie doktor-student vid Stockholm Resilience Centre, Stephan Barthel och Lars Marcus hur förskolebarn i Stockholm interagerar med, och relaterar till, naturen – beroende på vilken tillgång de har till den.

– För att kunna titta specifikt på barns naturrutiner så valde vi förskolor i Stockholm med samma pedagogiska ramverk och jämförde två förskolor med rik naturtillgång med fem förskolor som hade marginella naturrutiner. Vi försäkrade oss om att barnen som medverkade i studien kom från en liknande bakgrund. De hade alla svenskfödda föräldrar från samma socioekonomiska grupp. Vi riktade in oss på femåringar som alla gått på samma förskola

Elever från Grändalsskolan har, tillsammans med Children and the City samt konstpedagogerna Hanna Andersson och Olle Halvars Franzén, från Unga Berättar, utforskat Lövholmen ur ett barnperspektiv. I projektet dokumenteras både bebyggd och obebyggd mark längs med vattnet utifrån barnens perspektiv.

i fyra år, säger Matteo Giusti.

Läget på förskolorna påverkade hur ofta barnen vistades i naturen under utomhusaktiviteterna.

– Studien visade att de barn som gick på en förskola i en naturrik miljö i högre grad identifierade sig med naturen. Barnen var också mer empatiska mot levande varelser än de barn som sällan vistades i naturen. De hade även större förståelse för att ett rådjur lever, medan en bil eller ett flygplan inte gör det. Barnen hade också större kännedom om exempelvis föroreningar och ekologiska resurser, säger Matteo Giusti, som vidare konstaterar att naturmedvetenhet anläggs redan under en människas formativa år.

– Att en femtioåring ska ändra sina vanor

PRESSBILD

MATTEO GIUSTI

Matteo Giusti, filosofie doktor-student vid Stockholm Resilience Centre, har undersökt stockholmska förskolebarns relation till naturen. De barn som besöker naturen regelbundet i sin förskoleverksamhet utvecklar större empati, mot andra levande varelser, än de barn som inte gör det.

är inte så troligt. Det är mycket troligare att barnen, den nya generationen, är de som kommer att forma samhället i en mer hållbar riktning. Och i takt med att urbaniseringen ökar spelar naturen – och barnens relation till den – en allt viktigare roll.

ATT BARNENS INTRESSEN inte tas tillvara i stadsplaneringen är de medverkande i denna artikel överens om.

Det finns till exempel en tendens att bygga bort naturliga lekmiljöer och befintlig grönska, när nya stadsdelar – som exempelvis Hammarby-Sjöstad, Årstadal och

Kvarnholmen – etableras.

Som en motvikt till den här utvecklingen startade Amanda Larsson Magiska Barnarkitekter och sedermera Magiska Trädgården, belägen i den gamla disponentvillan på en hittills oexploaterad del av halvön Kvarnholmen i Nacka. Kvarnholmen är en ny stadsdel där den tidigare industrimiljön ska ge plats åt bland annat sexton förskoleavdelningar, en grundskola för sjuhundra elever och tretusen bostäder, innan exploateringen är klar 2025.

– När man bygger fort finns en risk att man bygger bort gröna områden där barnen leker. Här låg för inte så länge sen ett berg och ett skogsparti, säger Amanda Larsson och pekar mot en tom grusplan nedanför disponentvillan på Kvarnholmen.

En bit bort har en oansenlig lekpark anlagts. Trots att det är fredagseftermiddag är den tom på barn.

– Man tar bort den naturliga växtligheten ►

och anlägger statiska lekparker som den där. Jag ser nästan aldrig nån leka där. Barnen kommer hit till Magiska Trädgården och klättrar i stället, säger Amanda Larsson.

Tidigare i år belönades hon med Stockholms Handelskammars stadsmiljöpris, eftersom hon ser stadsbyggandet ur barnens perspektiv. Genom Magiska Barnarkitekter samlar hon in barnens åsikter om hur staden kan bli mer "lekbar" och försöker att få politiker, stadsplanerare och arkitekter att ta barnens perspektiv i beaktande när de planerar och bygger.

Magiska Trädgården har bland annat en öppen bygglek – där barn kan bygga "bushällplatser" i stället för konventionella bushällplatser. Nere vid strandpromenaden tornar ett antal fantasifulla trädkojor, från det årliga vm i trädkoja som Magiska Trädgården anordnar. Tidigare fanns här också en karusell från tjugotalet och en parkour-park.

Med Magiska Trädgården vill Amanda Larsson belysa vikten av offentliga, barnvänliga platser.

– Vi klagar på att barnen fastnar framför sina skärmar. Samtidigt blir de naturliga, icke-kommersiella mötesplatserna allt färre. Biblioteken är en sån naturlig plats. Liksom simhallarna, men även de kommersialiseras i allt högre utsträckning. Vi behöver en politik som tar ansvar för utformningen av hela staden och som uppmanar människor att mötas, oavsett ålder och klasstillhörighet.

Nu arbetar hon och nationalekonomen Marit Widman med att ta fram en ekonomiskt mätbar lekvärdesnorm som ska möjliggöra för byggbranschen och kommunerna att budgetera för barns rätt till lek, utveckling och medborgarinflytande i staden. Fair Play ska bli en kvalitetsmärkning av stadsmiljöer med barnperspektiv.

– Fair Play är som Fair Trade, fast för barnvänliga miljöer. Tanken är att märkningen ska bli nånting eftersträvt i branschen, nånting att vara stolt över. Och att de som bygger ska förstå att det också finns ekonomiska fördelar med att bygga ett socialt hållbart samhälle.

ÄVEN CHILDREN AND the city sätter ljus på behovet av barnvänliga, offentliga platser i staden. Projektet är finansierat av Svenska Institutet och drivs av Ekologigruppen, Tengbom och BFC. Initiativet till projektet togs i Belgrad, Serbien, av den ideella organisationen BFC.

Children and the city vill se mer temporär arkitektur i urbana miljöer. Här visas ett förslag på tillfällig arkitektur, som Shira Jacobs och Magdalena Möne tagit fram.

CHILDREN AND THE CITY

BARNEN LEKER MER JÄMLIKT I NATUREN. DE LEKSAKER SOM FINNS I HEMMET ELLER PÅ FÖRSKOLAN ÄR KÖNSKODADE OCH DÄRMEDE MER BEGRÄNSANDE FÖR BARNEN.

Magdalena Möne

I Stockholm arbetar landskapsarkitekterna Shira Jacobs och Magdalena Möne med projektet, med särskilt fokus på Stockholms relation till vatten.

Nu tittar de på industriområdet Lövholmen, ett område beläget mellan Gröndal och Liljeholmen, som står inför framtida exploatering.

Tillsammans med barn i årskurs fem på Gröndalsskolan har landskapsarkitekterna utforskat området. Barnen har fått fotografera, spela in ljud och beskriva sina upplevelser genom att rita. Dokumentationen har därefter använts i en kreativ workshop med stöd av konstpedagoger, där resultatet mynnat ut i ett konstverk och en film som visats på Färgfabrikens utställning Experiment Stockholm.

– Barn glöms ofta bort i medborgardialogen, även i Stockholm, säger Shira Jacobs. När vi tar hänsyn till barnen så får vi fler

CHILDREN AND THE CITY

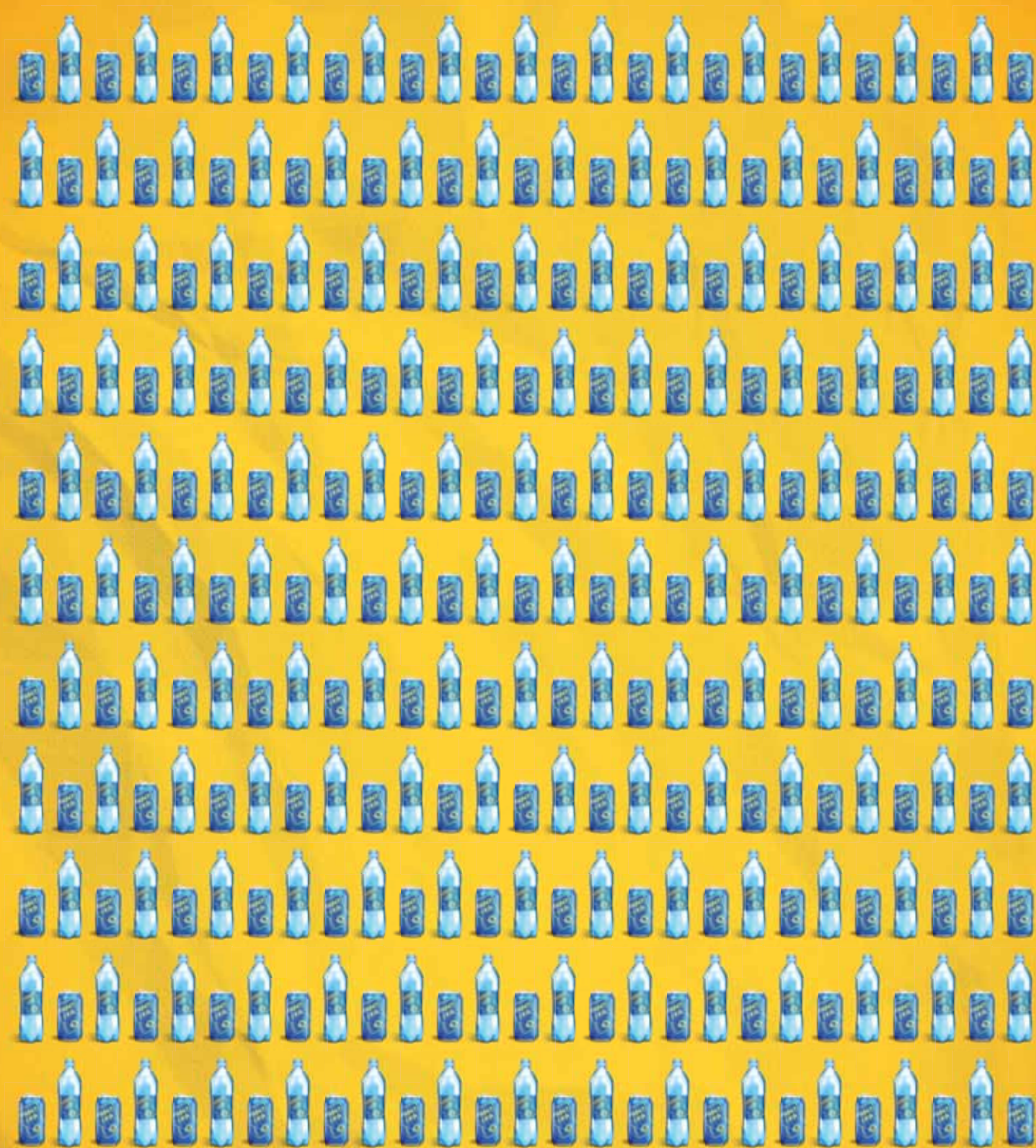
offentliga platser som är bra för alla. Vi måste ta vara på och utveckla de kvaliteter som finns längs med vattendragen. Om vi inte gör det så får vi fler hårda kajer utan plats för barn, eftersom smala kajer inte alltid kan ge utrymme för barn.

Duon vill se "en ny metod för exploatering" på Lövholmen.

– Stockholm behöver stora parker vid vattnet både för att höja vattenkvaliteten och för att kunna skapa bra sociala värden för alla. Vi vill också utveckla metoder för hur en barndialog kan se ut och hur allmänheten kan bidra med sin lokalkännedom om den plats som ska exploateras.

Vidare framhåller de att temporär arkitektur är ett sätt att involvera barnen i planeringen.

– En grön yta kan både ta hand om dagvatten och bjuda in till lek eller picknick, säger Magdalena. ☺

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Årsta, Frihamnen och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik.

Läs mer på www.pantamera.nu. Tack för att du pantar!

HÖTORGS- SKRÄP

Varje dag, året om hämtar de femton ton sopor och avfall från butiker, restauranger och kontor i citykärnan. Och de gör det via underjordiska gångar i Hötorgsgaraget där de också har sin arbetsplats. TEXT **GERD ERIKSSON** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Varenda liten grej som slängs i en papperskorg på H&M i city, Accent, Kulturhuset, Hötorgsskråporna eller Filmstaden Sergel tas om hand av av Yunus Cigel och hans kollegor.

De har ett litet rött "lok" där de kopplar på sopkärlen som ska hämtas och lämnas och för dem är det ingen match att hitta fram till kundernas underjordiska platser bland alla gångar och prång på de olika våningarna i Hötorgsgaraget.

– Hos vissa kunder hämtar vi varannan dag och hos andra vid en speciell tid varje vecka. Vi har ungefär 1000 sopkärl i omlopp, säger Yunus Cigel, förman på Ragn-Sells underjordiska sopstation.

Oftast är soporna i svarta säckar, men det är också wellpapp, gammal kontorsinredning, dammsugare och färgburkar som ska tas om hand. Allt sorteras och mycket ska komprimeras. Komprimatorerna ser ut som stora containrar och det luktar lite från den med matavfall. Där hamnar bland annat en märkligt stor mängd popcorn från Filmstaden Sergel.

Yunus Cigel är förman och Erik Wastesson är produktionschef för servicetjänster på Ragn-Sells.

– Vi har funderat på varför folk inte äter upp popcornen de köpt. Men vi har kommit fram till att det nog är svårt att ta popcorn ur de rågade behållarna, en hel del hamnar väl helt enkelt på golvet. Det kan också vara mer än folk orkar äta i kartongerna, säger

Yunus Cigel.

Likaså kan de se att folk på Filmstaden Sergel är dåliga på att dricka upp den sista läsken i muggen och att många på hamburgerrestaurangerna lämnar både dricka i muggen och hälften av hamburgaren. När

Stockholm Stadsmissions verksamhet Blixtjobb syftar till att hjälpa en socialt utsatt grupp människor tillbaka på fötter.

Vi tar uppdrag inom en mängd olika områden såsom städning, målning, flytthjälp med mera.

För mer information, vänligen kontakta:
 blixtjobb@stadsmissionen.se
 Stefan tel: 08-684 234 91 eller
 Linda tel: 08-684 234 92

**STOCKHOLMS
 STADSMISSION**

Lasse "Fågelskådaren" Ceder säger att han är bäst på att sortera.

Undulaten har Lasse saft upp.

det trycks ihop i komprimatorn blir det en kaskad av kladd.

Komprimatorn som töms varje dag, har just körts bort för vidare färd ut till någon av Ragn-Sells anläggningar ovan jord. Kvar ligger en tom majsburk, en begagnad gym-padoja och en mandarin.

Caroline Kangemo sopar ihop det och tar sedan fram en städmaskin och skurar hela golvet.

Det är hennes tredje dag efter mammale-digheten och hon vill inte vara med på bild. Men hon säger att hon gillar att jobba med miljö och att ta hand om avfall så att det görs på rätt sätt. Både hennes mamma och syster har jobbat på Ragn-sells.

En bit bort står Jesper Nord och tvättar ett sexhundra sextio liter stort sopkärl med

avfettningsmedel och vatten på högtryck. Han säger att det är viktigt att de har rent och snyggt omkring sig.

– Vi städar konstant, för det blir fort klad-digt härnere.

Städningen är också viktigt för att hålla undan Åke och hans kompisar. Åke är en rätta stor som en katt. Han är ganska skygg och Yunus Cigel säger att han mest visar sig tidiga morgnar.

– Jag brukar träffa honom ungefär en gång i veckan. Varför han fått heta Åke vet jag inte, jag tyckte bara att det passade honom, säger Yunus Cigel.

Rättfällorna som är utställda runt deras arbetsplats är stora som stövelknektar och på ett av de gröna sopkärlen är det decimeterlånga bitmärken efter Åke.

Ån har inte rättan Åke fastnat i fällan.

JAG OCH EN KOLLEGA FICK RINGA AMBULANSEN NÄR VI HITTADE EN KILLE BAKOM EN CONTAINER SOM HADE TAGIT EN ÖVERDOS. DE FICK ANVÄNDA HJÄRTSTARTARE. Jama Hirsi

HÖTORGSGARAGET ÄR OCKSÅ en populär plats för den som vill värma sig på vintern och den som vill vara lite i fred med sitt drogmissbruk. Det är tufft för personalen som kommer sex på morgonen att ibland möta människor som gömt sig i gångarna eller bakom deras maskiner. Ofta ligger det sprutor bland soporna.

– Jag och en kollega fick ringa ambulansen en morgon när vi hittade en kille som hade tagit en överdos bakom en container. De fick använda hjärtstartare, säger Jama Hirsi.

Vid maskinen som trycker ihop wellpapp står Lasse Ceder, men alla kallar honom "Fågelskådaren". Han har rest flera varv runt jorden för att titta på fåglar och tror

att han sett mellan 4600 och 5000 arter. På väggen bakom maskinen sitter en stor pappersundulat i rosa och grönt och på hans vänstra arm har han tatuerat in en åskfågel.

– Den här maskinen packar och buntar ihop wellpapp väldigt tätt och det kommer ut i balar. Det blir kanske två ton under en dag. Men det gäller att det inte kommer med några tidningar i maskinen. Några tidningar kan förstöra ett helt ton wellpapp.

När "Fågelskådaren" pressat ihop ett antal skrymmande kartonger så sopar han upp små kartongbitar med sopborste och skyffel runt maskinen. Annars lägger sig bitarna under hjulen till lastvagnen när han ska köra bort balarna. Då blir det tvärstopp.

Städningen är viktig och Jesper Nord tvättar ur ett av sopkärlen.

Arvid Skogh och Henrik Singh ska köra ut ur garaget för att hämta sopor. Då tar de eltraktorn.

Vissa saker slänger deras kunder i sekretesskärl med lås och de tas om hand på annat håll. Det gäller till exempel skisser på nya kläder från designavdelningen på H&M, delar av kontorens sopor och dokumentation från vårdcentralen i en av Hötorgsskrapporna.

PÅ VÄGGARNA DÄR de jobbar sitter flera stora tydliga klockor.

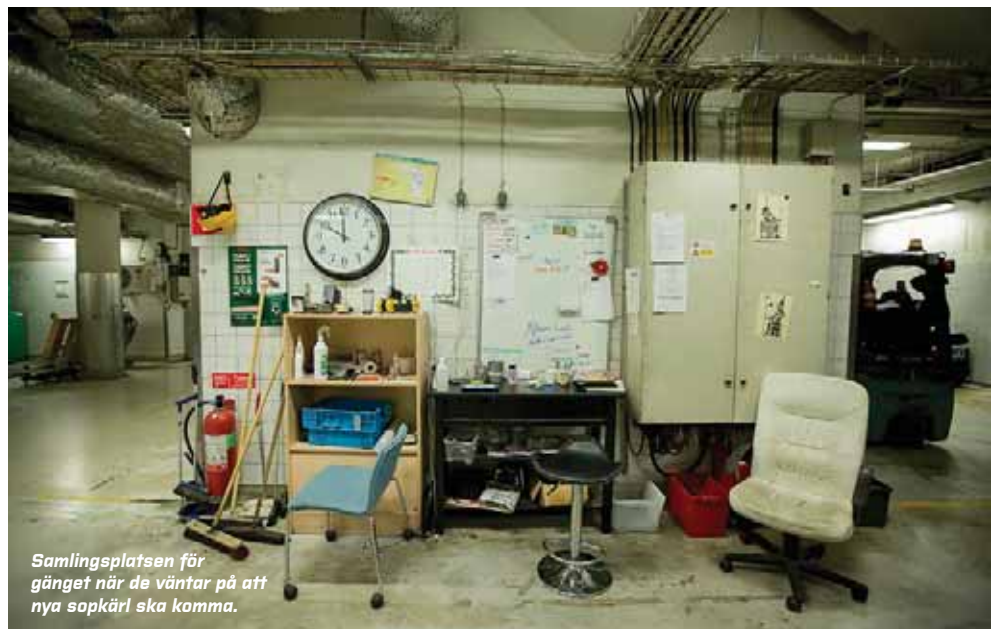
Det är viktigt med tiden eftersom en del kunder har hämtning av sina sopor vid bestämda klockslag, någon skrattar och säger att det också är viktigt för att hålla reda på kafferasterna.

På glasdörren in till deras personalutrymmen sitter en skylt där det står "Lunchstängt mellan 11 och 12. Var god respektera tiden". Många som går vilse i garaget kommer in just till dem för att fråga efter vägen ut.

Målet är att allt avfall som kommer in till den underjordiska sopstationen ska återvinnas. I dag klarar de av 96 procent. Det finns sopkärl på sexhundra sextio liter och på hundranittio liter. De är färgkodade i vitt, grönt och brunt efter ändamål. De vita är företrädesvis för att stå uppe på kontor och de får inte lukta sopor på något vis.

Hur är kunderna själva på att sortera?

– Över lag är restaurangerna här omkring dåliga på att sortera ut det organiska avfallet och slänga det för sig. Det tror jag beror på att de som jobbar i köken och de som slänger soporna inte samverkar, säger Erik Wastesson som är på besök för dagen och

Samlingsplatsen för gänget när de väntar på att nya sopkärl ska komma.

som är produktionschef för servicetjänster på Ragn-Sells.

Guldstjärna får däremot H&M, som numer ser till att deras kläder kommer i backar som går att återanvända. Deras soppmängd har också minskat betydligt. Alla kunder får kontinuerlig återkoppling om sin egen avfallsmängd.

Ovanför den gemensamma arbetsbänken sitter en almanacka och en förteckning med olika arbetskoder. Där ligger en *Hänt Extra* och faktiskt en *Situation Sthlm*. Det är tidningar de tagit reda på, annars rotar de aldrig i soporna. Kunderna ska kunna känna sig trygga med att det de slänger inte fastnar på halva vägen.

Yunus Cigel tycker att de är en bra blandning av människor som jobbar i avfallshandlingen. Där finns fågelskådaren, en träningsfantast och en ishockeyspelare i division 1, bland annat.

Han tycker också att de ger en bra service och att de är kul att jobba så nära kunderna.

Blir det mer sopor till jul?

– Ja, framför allt från alla restauranger. Men emballaget för det som packades upp inför julhandeln kom för länge sen. Det har vi redan tagit hand om.

Jama Hirsi kör in en ny last med vagnar som ska tömmas. Snabbt är alla sex medarbetarna på den underjordiska sopstationen på plats för att sortera det till rätt ställe. 🚛

Mångfald med fokus

I över 40 år har vi successivt skapat marknadens bredaste utbud, utan att tappa fokus på kvalité och service. Upptäck både enkla och avancerade lösningar på crimson.se

Crimson
PROFESSIONELL BILDPRODUKTION

TAL OM TÄNDER

.....

Att ha minst tjugoåtta tänder är tyvärr inte en rättighet. Den som tappar tänder eller får dem utdragna får inte alltid nya. Den som saknar pengar får ofta nöja sig med de "enklaste" lösningarna. Det är billigare att dra ut en tand än att laga, det är också billigare med avtagbara proteser än implantat. Tänder är en klassmarkör och ett laddat ämne – inte sällan möter vi personer som inte vill le på bild eftersom de skäms över sina tänder. Men på följande sidor berättar några av Situation Sthlms försäljare om relationen till sina tänder, lösgommar och gluggar. TEXT **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

.....

**Pierre
Blom**

“

Jag hade mina originaltänder tills jag var fjorton år. Då råkade jag ut för en bilolycka och blev av med sju åtta tänder i överkäken. Efter mycket om och men så fick jag en brygga med guld i. Det var dösnyggt i överkäken. Men jag missbrukade fram till trettioårsåldern och någon gång för nästan tjugo år sen så ramlade den där guldbron ut. Jag hade inga pengar, så jag sålde den och fick betalt för guldet.

Övriga tänder var i dåligt skick och tandläkaren drog ut tjugtre tänder på en och en halv timme. Sparade bara några piggar. Jag hade svinont i fjorton dagar, den värken går inte att beskriva. Men sen dess har jag inte haft problem med värk, vilket är skönt, tidigare var det alltid någon tand som var inflammerad.

Fick löständer hos Folk tandvården. Men jag kunde inte stänga munnen, de var så stora och groteska. Jag fick titta i en spegel och höll på att smälla av – jag såg ut som en travhäst på Solvalla. Det var inte jag! Min dotter som var med mig sa: – "Pappa, lova att aldrig sätta in dem i munnen igen". Jag lämnade kvar dem hos Folk tandvården.

Försökte få implantat genom socialen, men de bangade på kostnaden. Jag orkade inte tjafsa om det och tyckte jag såg bra ut som det var. Har väl lite tur som har mustasch också – det syns inte så tydligt på mig. Nu har jag varit utan tänder sen 1999. Kan kaka allt utom äpple och nötter. Kött äter jag i små bitar. Man lär sig och jag är så van vid det och bryr mig inte så mycket längre, man får ta mig för den jag är.

**Vargen
Jansson**

//

Jag hamnade i dåligt sällskap när jag var runt 14-15 år. Vi var ett gäng som skulle fajtas med andra gäng. Via smällar har tänderna flugit här och tvärs. Också i ett antal bilolyckor. Tandläkaren har försökt att klistra fast några framtänder, de längs sidorna har fått vara utslagna och utdragna. Men till slut lossnade de ditlimmade framtänderna när jag åt.

För att känna mig normal och kunna le utan att skämmas fick jag en lösgom. De känns som om de vore mina ordinarie tänder och funkar hur bra som helst, förutom att jag kan ha problem att kaka knäckebröd och hårda saker. Och äpplen äter jag lite annorlunda, biter av mot den nedre ordinarie tandraden istället. Man får hitta sina sätt.

**Madelen
Wennerström**

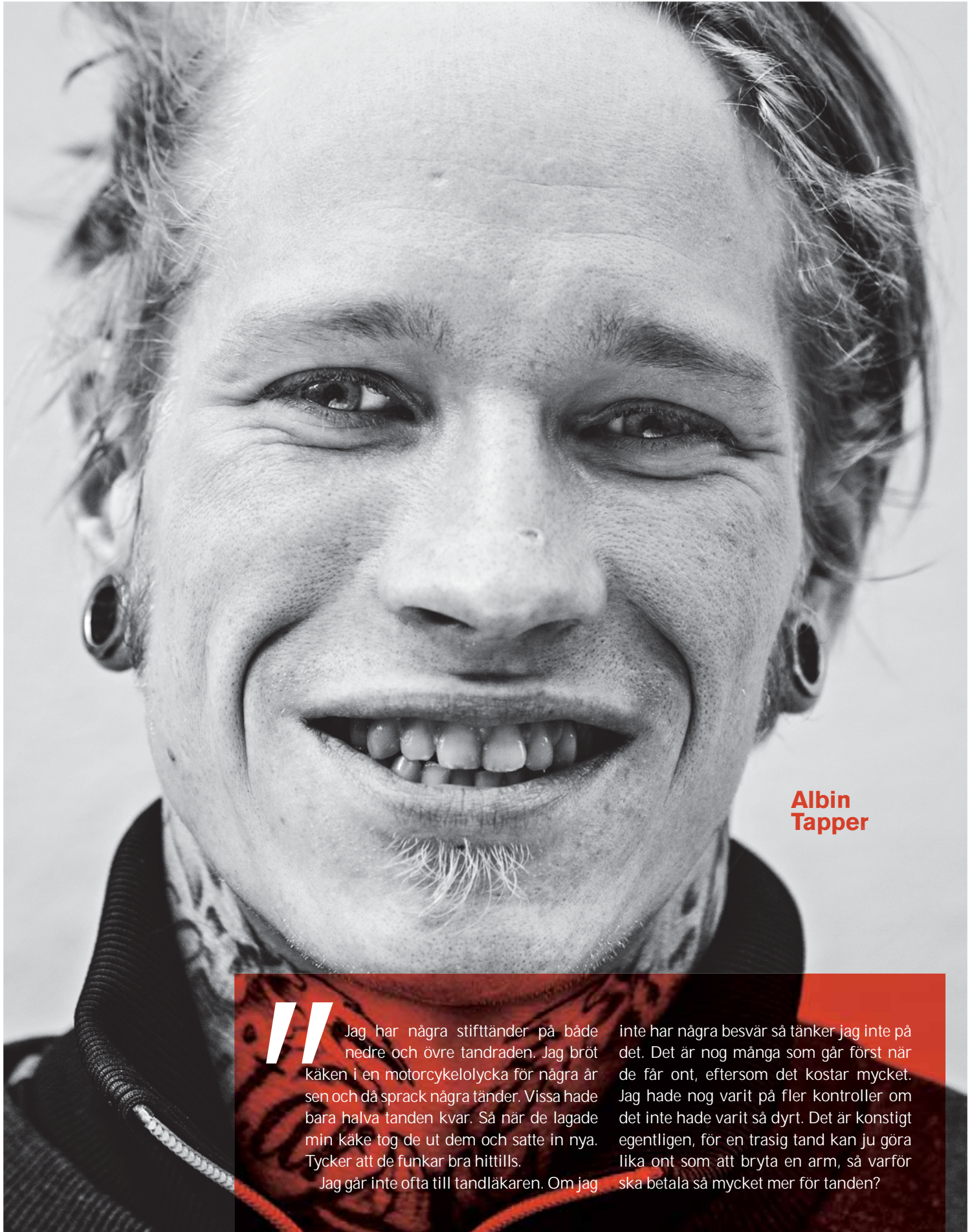
” Mina tänder var alltid så friska och starka, jag lagade mitt första hål först när jag var 18 år. Men tio år senare hörde jag hur det knakade i tänderna när jag åt en banan. Det kändes som issprickningar när de bara gick sönder. Tänderna kalkas ur när man pundar för mycket. Men jag hade inte ont, så det dröjde länge innan jag gick till tandläkaren.

För tre år sen fick jag en gomplatta som fyller ut tomrummen i övre tandraden, jag

har också en nederdel som ska sättas in. De ska göra att jag kan tugga och se bra ut. Men jag har dem inte på mig nu, för de är riktigt otympliga och jag tuggar bättre utan. Ibland försöker jag sätta i dem för utseendets skull men då måste jag vara tyst - det är ingen som hör vad jag säger när jag har dem i, det låter så konstigt och jag kan inte riktigt formulera orden.

Min tandläkare i Åkersberga har sagt att de kan justera dem, men de byggde

om Roslagsbanan och jag visste inte vilken buss jag skulle ta, så jag kom för sent. Nu har jag bestämt mig för att gå till Pelarbacken (vårdmottagning för hemlösa människor, reds anm) i stan i stället. Helst skulle jag vilja få stifttänder längst fram, men det betalar nog inte soc. Det är min lilla dröm att få ihop pengar till det. Om jag skulle söka jobb eller träffa folk jag inte känner så är det klart att jag skulle vilja ha ett bättre 'Hej!'

**Albin
Tapper**

“

Jag har några stifttänder på både nedre och övre tandraden. Jag bröt käken i en motorcykelolycka för några år sen och då sprack några tänder. Vissa hade bara halva tanden kvar. Så när de lagade min käke tog de ut dem och satte in nya. Tycker att de funkar bra hittills.

Jag går inte ofta till tandläkaren. Om jag

inte har några besvär så tänker jag inte på det. Det är nog många som går först när de får ont, eftersom det kostar mycket. Jag hade nog varit på fler kontroller om det inte hade varit så dyrt. Det är konstigt egentligen, för en trasig tand kan ju göra lika ont som att bryta en arm, så varför ska betala så mycket mer för tanden?

 ABACUS
Bostäder för studentplånböcker

**RIMLIG
HYRA**

Den ljusnande framtid är vår!

Men för Stockholms studenter sänker sig höstmörkret över bostadshimlen. De som får tag på en lägenhet kan få betala cirka 6000 kr/månad även långt från campus. Desto ljusare är det för de 150 studenter som har flyttat in i Abacus nybyggda studentbostäder i Talkrogen. Med en kostnad på 4244 kr/mån för lägenheten eller 2944 kr/mån med fullt bostadsbidrag är det lättare att koncentrera sig på studierna.

Medan de
befann sig där
var tiden inne
för henne att föda.

UR BIBELN, LUKASEVANGELIET 2:6

DET HÄNDE DÅ – DET HÄNDER NU.

FOTO: PAUL JEFFREY/ACT

Sms:a AKUT
till 72 905
och ge 100 kr

STÖD MED- MÄNNISKOR PÅ FLYKT!

Svenska kyrkans internationella arbete finns på plats och stöttar människor på flykt i Europa och i andra delar av världen.

SMS:a AKUT
till 72 905 för
att ge 100 kr

Swisha till
9001223
skriv AKUT i
meddelandefältet

Svenska kyrkan

STOLT SOM AV EN REN SLUMP

nligt legenden kom hon cyklande norrifrån, liksom bara rakt in i motivet.

Det hade regnat tidigare på dagen, man ser det på blänket i brädorna på strandpromenaden, himlen var fortfarande grå, men det var uppehållsväder och hon visste att det stod en telefonkiosk precis där, i slutet av strandpromenaden och det var den hon var på väg till.

Hon tog ingen notis alls om den fotografering som pågick några meter närmare stranden bakom henne.

Även om hon vid ett tillfälle – man ser det på bilden längst ner i vänstra hörnet av de fyra småbilder från fotograferingen som inte användes men som nu publicerats i samband med boxen *The Ties That Bind* som släpps 4 december – vänder sig om och ser ut att titta efter vad det är som sker bakom henne.

Personen som fotograferas står förvisso med ryggen vänd mot henne, men hon borde ändå ha sett fotografen tydligt, förstått att det var någon form av fotografering som pågick och att hon med största säkerhet befann sig i kameraobjektivets blickfång.

Hon kliver aldrig av cykeln på någon av bilderna, sträcker sig bara in i telefonkiosken efter att ha dragit den vikbara dörren åt sidan och hakar av luren och lägger i mynt och slår numret med knappsatsen på fronten av telefonen.

Vänster fot på trampan, höger fot på marken precis utanför telefonkiosken, ramen på cykeln lutad mot dörrsidorna av telefonkiosken, man ser bockstyret.

Det grova bakdrevet indikerar en tioväxlad cykel.

Hon står, förutom på den bild då hon tycks vända sig om och se efter vad som sker bakom henne, på samma sätt på alla bilder.

Hon har ett par utsvängda Jordache-jeans och en ljusblå tröja

på sig. Mannen som fotograferas är klädd i en svart t-shirt, ett par beige manchesterbyxor och har grova kängor på fötterna.

Till vänster i bilden ser man en bit av ett sexkantigt hus med spetsigt tak, bakom huset en släckt neonljusramp med orden "Palace Amusements" svagt böljande. Det finns en annan släckt neonskylt med större bokstäver bakom den, men på bilden kan man inte urskilja att det står "Fun House", då bilden beskurits och delar av orden fallit bort. Till vänster ser man den spegelvända skylten från Empress Motel.

Gardinerna är fördragna bakom alla balkonger på hotellet.

Rampen som går förbi telefonkiosken och sedan viker till höger bakom mannen som fotograferas är en rullstolsramp till en mötesplats för pensionärer som låg där då.

En lyftkran sticker upp bakom ett hus i bakgrunden.

En bred gata, där en skolbuss just håller på att svänga ut, syns mellan flickan i telefonkiosken och turistbyrån.

BILDEN ÄR TAGEN i augusti 1979.

Uppdraget var lite löst formulerat, men fotograf Joel Bernstein spenderade en dag i Asbury Park med att gå omkring och fotografera Bruce Springsteen. En av bilderna med flickan på cykeln vid

FÖR ATT DU OAVSIKTLIGT CYK- LADE IN I MIN BILD OCH AV EN SLUMP TILLFÖRDE ETT ELE- MENT AV DJUP OCH MYSTIK

telefonkiosken i bakgrunden blev omslaget till singeln "Hungry Heart" – Bruce Springsteens första top tio-singel och den första singeln som släpptes från dubbelplattan *The River*.

Låten skrevs egentligen till The Ramones efter att Bruce Springsteen sett dem spela en kväll i Convention Hall och Joey Ramone bett honom skriva en låt till dem.

Det brukar sägas att den första versionen av låten skrevs redan samma kväll när han kom hem till huset han vid den tiden hyrde i Holmdel, några mil inåt landet från kusten. Men låten blev lite för bra och hans manager Jon Landau avrådde – somliga hävdar förbjöd – honom från att ge bort låten, vis av vad som skett med "Because the night" som gavs bort till Patti Smith och blev en världshit.

Ett misstag som helst inte skulle upprepas.

TRETTIOSEX ÅR HAR gått.

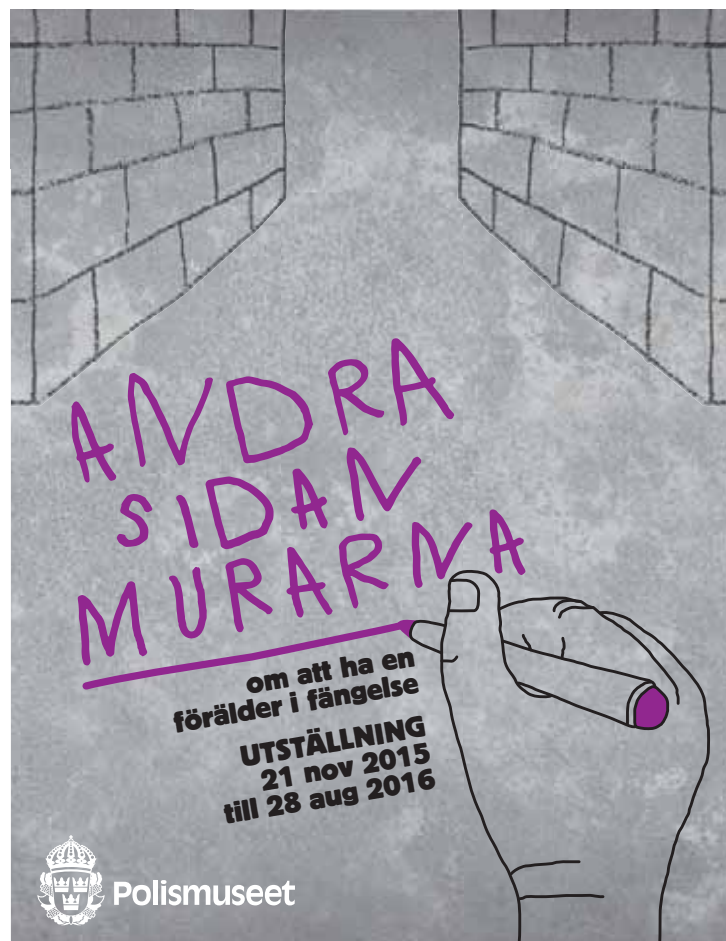
Flickan på bilden heter Annmarie Solimini Adderley.

När hon i somras – sociala medier susade av nyfikenhet – förstod att hennes identitet eftersöktes hörde hon av sig till fotografen. Han kunde via några enkla kontrollfrågor säkerställa att hon var flickan på bilden.

Han skickade henne en print av bilden och ett brev.

Joel Bernstein minns att hon stannade till vid telefonkiosken och ringde ett samtal, sedan cyklade vidare efter bara någon minut eller två: "Vi såg inte hennes ansikte, hon parkerade inte cykeln, det var liksom en avspänd grej, nåt en ung skolflicka skulle göra, inte så ovanligt".

I brevet till henne skrev han: "För att du oavsiktligt cyklade in i min bild och av en slump tillförde ett element av djup och mystik som jag själv aldrig hade kunnat komma på". ☹

VI ÄR ROMER

– möt människorna bakom myten

En utställning om romers vardag och historia.

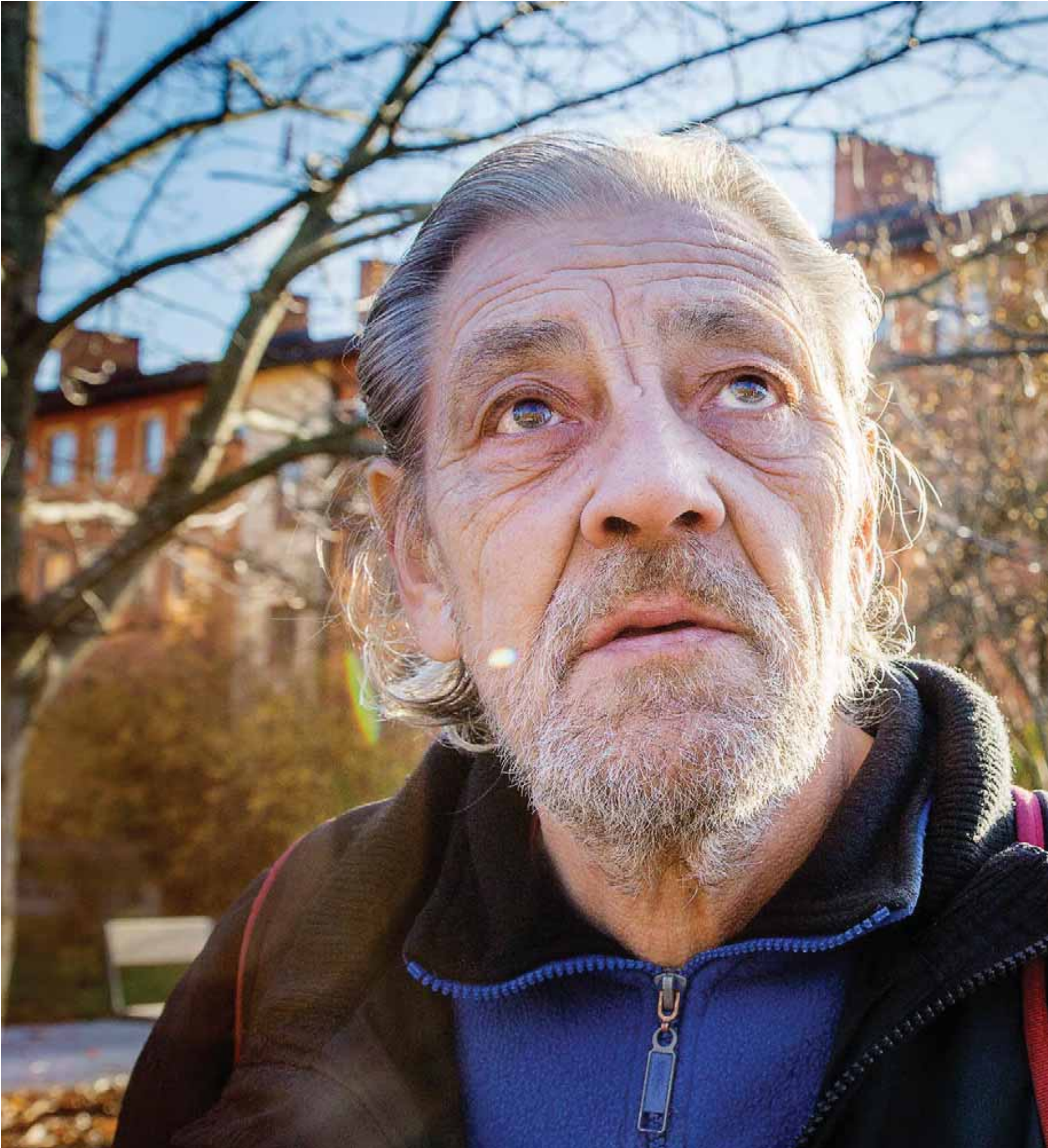
Guidade visningar
lördagar 13.00

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

www.levandehistoria.se

Stora Nygatan 10-12, Gamla stan
Mån-fre 12-17, lör 12-16

FRI ENTRÉ

På Galonvägen i Riksby, nära Abrahamsbergs tunnelbana, växte Situation Sthlms försäljare Stig Beckman upp. Här byggde han snöiglos, klättrade i träd och stuprännor och minns än i dag alla grannar.

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

MIN PLATS

Mina föräldrar kom som flyktingar till Sverige från Estland 1944. Det var väl rena lyckan att komma hit och inte vara krigsfångar, så då kom jag till. Jag föddes på Flens lasarett, men 1948 flyttade vi till Galonvägen 11 i Riksby. Lägenheten kostade artonhundra kronor och hyran var på femtio kronor, det var ganska mycket pengar. Vi bodde sju personer på fyrtioåtta kvadratmeter: fyra ungar, morsan, farsan och min faster. Jag sov på utdragssoffan i köket, som vi annars satt på när vi åt. Vi hade det ändå bättre än många andra eftersom båda jobbade – mamma i ett tvätteri och pappa var instrumentmakare. Jag minns att det bodde en ensamstående mamma med två ungar i en annan port. När vi hade ätit klart tog mamma käket som blev kvar och gick över till dem.

Kåkarna var nybyggda och det flyttade in många barnfamiljer. På vintrarna spolade vi ungar is på gården, åkte grillor och bygg-

de snöiglos. Vi fick sova i dem – det var spännande! I lekparken tävlade vi i hopp från gunga och i skogen om att klättra upp i alla träd. Det hörde till att få lite skrubbsår. Min kompis Dahlberg läste sig ute en gång, då klättrade jag upp i stuprännan och in på översta våningen.

Här bodde också trevliga tant Strandberg från Norrland, ogifta fröken Eriksson som hade lite psykiska problem och den stropiga mannen i bostadsrättsföreningen. På hörnet fanns en tapetserare som vi fick snickra hos. Men ibland söp han i fjorton dagar och då gick vi inte dit. I kolonilottsområdet hjälpte vi gamla farbror Olle Olsson i trädgården. Där fanns också Krattan – han var lite farligare och jagade oss med en kratta när vi pallade äpplen.

Jag hade en underbar barndom här. Jag skulle vilja säga till dagens föräldrar att vi barn klarade oss mycket själva men det gick bra ändå. Och familjerna hjälptes åt. 🍏

Förbättrad livssituation för säljarna

SITUATION STHLMS ENKÄT GER TYDLIGA SVAR

ATT SÄLJA SITUATION Sthlm förbättrar livssituationen. Det visar en enkät där åttiottva procent av de som deltagit uppgav att deras situation förändrats sedan de började sälja tidningen. De berättar om en stabilare ekonomi, minskat användande av alkohol och droger och bättre självkänsla. Med egna ord skriver några försäljare till exempel:

Kommit igång med socialen, fickpengar och stolthet.

Just nu betyder det allt! Nu när jag är nykter och känner att jag får hjälp och stöd av alla.

Jag får extra pengar och slipper stjäla eller prostituera mig, klarar mig.

I början hade jag missbruksproblem efter ett tag så slutade jag med drogerna och min ekonomi blev stabilare, jag betalar av mina skulder genom att sälja tidningen.

Många lyfter fram betydelsen av mötet med kunder, de berättar att det är en stor social vinst, att kunder återvänder och att de träffar många trevliga människor när de säljer tidningen.

Får en liten slant på fickan och bättre social kontakt, vilket jag annars har svårt med. Vågar prata mer med människor, skriver en försäljare.

Och en annan berättar:

Jag trivs med att möta människor och pratar med många av dom som köper tidningen. Förhoppningsvis lär dom sig av mig också.

Enkäten delades ut under en vecka i oktober och besvarades av sextioåtta personer.

– Det har varit mycket glädjande

Om du inte sålde Situation Sthlm vad skulle du göra då? Vara död, skrev Nina Galata, som är en av försäljarna som fyllt i enkäten.

Jenny Lindroth

är viktigt. Och att det förändrar många livssituation till det bättre, säger Jenny Lindroth, verksamhetsansvarig för Situation Sthlms sociala verksamhet, som regelbundet genomför anonyma enkäter med tidningsförsäljarna.

– Ibland kan enkäterna handla om tidningsförsäljningen, hur gatuförsäljningen fungerar eller om deras livssituation generellt. Det är ett viktigt sätt för oss att få information om hur försäljarna upplever verksamheten och ett bra sätt för oss att få feedback på det vi gör, säger Jenny Lindroth.

MÅNGA PERSONER PEKAR i enkäten på vikten av att ha en sysselsättning, att arbetet med att sälja en tidning innebär värdighet och stolthet, en känsla av att fylla en funktion och att ha något att göra. Några kommenterar också att

att ta del av det som många av försäljarna i enkäten vittnar om – ett kvitto på att det *Situation Sthlm* gör

de använder sig av möjligheten att skriva i tidningen, att uttrycka sig och genom det eventuellt kunna påverka och göra sig hörda.

Försäljarna uppger att deras största problem är brist på eller problem med boende och bostad. Det näst största problemet är svårigheter med – eller avsaknad av – vård och behandling. På tredje plats kommer den psykosociala situationen – såsom oro för framtiden, otrygghet och ensamhet – och därefter pekar de ut ekonomin som ett bekymmer.

På frågan om vad de skulle göra om de inte sålde *Situation Sthlm* svarade de bland annat att de skulle samla burkar och tigga pengar, dricka mycket mer alkohol, vara sjukare, sitta på kåken, leva ett tråkigare liv, vara kriminell, kanske hitta ett annat jobb eller driva runt på stan utan mål.

Flera personer skriver att de inte skulle leva:

Knarka ihjäl mig.

Ligga på kyrkogården, institution, knarkbrott.

Ingenting, jag skulle vara död.

MARIA HAGSTRÖM

Pris till barnrättskampen i Stockholm

Elin Wernquist, grundare av Barnrättsbyrån.

Barn är en utsatt grupp vars rättigheter ofta åsidosätts, menar arrangörerna bakom Barnrättsstoppmötet Child 10 som hölls i november i Stockholm. Därför delade de ut priser till tio personer som gjort extraordinära insatser för att förbättra livet för barn världen över. En av pristagarna var Elin Wernquist. Hon är grundare av Barnrättsbyrån, som erbjuder barn och ungdomar i Stockholmsområdet juridisk hjälp, stöd och rådgivning. Hon jobbar för barn vars rättigheter hamnar i skymundan och som inte tas på allvar.

– I det större perspektivet borde vi prata mer om vårt sätt att se på barn, säger Elin Wernquist. Ser vi dem verkligen som egna aktörer? Har de en egen röst? Eller ser vi dem bara som ett bihang till sina föräldrar? Vi vuxna har så mycket att lära och ta hjälp av från barnen om vi bara öppnar våra öron.

Elin Wernquist startade Barnrättsbyrån för att hon tyckte att det saknades någon som stod på barnens sida och agerar som deras ombud. Bland annat har Barnrättsbyrån haft kontakt med barn som har hemlösa.

Barnrättsstoppmötet Child 10 arrangeras av Reach for Change och Sophie Stenbeck Family Foundation.

MARIA HAGSTRÖM

100

småkakor, sextio saffransbullar och lika många kanelbullar är bland annat vad som efterfrågas när Ny Gemenskap söker volontärer till det årliga firandet Jul i Gemenskap. Förra året hjälpte mer än fyrahundra volontärer till med allt från mat och servering till programplanering och julspel. Jul i Gemenskap är ett alternativt julfirande i Immanuelkyrkan som besöks av många som lever i ensamhet, hemlöshet och social utsatthet. Varje kväll – julafton, juldag och annandag – kommer fem- till sexhundra julfirare.

FOTO: YANAN LI

Tak över huvudet ger luft under vingarna

SHIS Bostäder vet att ett eget boende är mer än bara skydd mot regn och kyla. I över 50 år har vi arbetat för att Stockholms stad ska kunna ge alla människor en egen bostad. Ett eget hem

ger trygghet som kan föda tillit, framtidshopp och drömmar. Vi ger stockholmare som tillfälligt står utanför bostadsmarknaden en möjlig väg tillbaka in i värmen.

SHIS Bostäder
MER ÄN TAK ÖVER HUVUDET

www.shis.se | En del av Stockholms stad

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Vad du än gör (när du skiter i skogen)

● Så dra aldrig byxorna nedanför knäna.

Vad du än gör – dra aldrig byxorna nedanför knäna.

Låt dem aldrig sjunka så lågt.

Vad du än gör...

Dra aldrig byxorna nedanför knäna.

Håll dem opp... ovanför.

Annars skiter du i byxorna

Gör inte det

Håll dem opp...

LURKEN

Decemberdikt

● Snön ligger tjock på taken
Endast hemlös är vaken

Staden sover i midvintertid
Gråsparven liten väntar på blid

Flingorna faller så tätt, så tätt
över hela Uppsala slätt

Snön ligger tjock på taken
Endast hemlös är vaken

KERSTI

Möbler och dagbok

● Först vill jag av hela mitt hjärta
tacka, och tacka igen för alla fina
saker och framför allt ärligheten.
Möblerna är perfekta och dagbo-
ken är mig kär, så tack Malin och
Simon. Jag hör av mig, lovar.

"KÄRRAN I GUBBÄNGEN"

Min barndoms jul

● Jag minns min första jul, jag var tre år ung. Jag kommer särskilt ihåg den för att jag åkte pulka, fick upp hög hastighet och körde rätt in i garagedörren – pang – med blodvite som följd.

Jag älskade min morfar, han var mitt allt, min bästa vän och kompis. Under hela min barndom så firade vi jularna hos morfar och mormor. Morfar var alltid tidigt uppe, han brukade dagen innan julafton förklara för mig att om jag skulle lägga mig tidigt och somna så kommer julafton mycket snabbare. Det blev alltid en lång natt innan jag somnade, till ljudet av mormor och morfar som donade uppe i köket och till fantastiska dofter av saffran, lutfisk, köttbullar och skinka. Jättetidigt på morgonen, eller snarare sen natt runt klockan fyra,

smög jag upp för trappan. Det enda som syntes i mörkret från dörrspringan där jag stod var skenet från ljusstaken i köksfönstret. Morfar satt vid ett levande ljus i sin brynja vid köksbordet och drack morgonkaffe, redan vaken. En tradition var att han alltid sa till mig att försöka somna om, men eftersom det var julafton förstod han att jag inte var intresserad att sova. Medan snön singlar ner från den mörka himlen utanför bjöd morfar mig på kaffe med mjölk. Tillsammans drack vi medan vi tittade på de små snöflingorna som glimrade och gnistrade i ljusets sken. Jag tyckte det var en magisk tid, snart skulle stora släkten anlända, julafton fortsätta, med Kalle Anka och julklappsutdelning.

JOCKE S.

Byggolyckor

● Jag tror att en stor del av arbetsolyckor, speciellt inom byggnation, beror på att det finns tolv tretton språk på ett bygge i dag. Jag är bara sextio år och när jag började som rörmokare talades bara ett språk på arbetsplatsen.

Men i dag när jag kommer till nya jobb är jag inte förvånad om där finns cirka tolv språk. Det kan vara en säkerhetsrisk.

Alla invandrare är välkomna, men facket måste agera så att vi talar samma språk, erbjuda exempelvis språkundervisning – annars får vi något i huvudet.

LENNART HALLÉN

En luffares tio budord

1. Duscha inte. Du ska ha skitiga händer.
2. Måste ha skitiga kläder.
3. Ät inte när du är hungrig, bit på naglarna.
4. Vill du ha mat, gå i papperskorpen.
5. Bajsnödig? Gå och skit i skogen, torka dig med veckans reklamblad. OBS. Kan kosta 800 kronor om farbror blå ser dig.

6. Skit i att borsta tänderna – ger egen sittplats på pendeln.
7. Lägg 1 ½ fjärt för att verkligen garantera sittplats.
8. Sova? Kan du glömma. Ju svartare runt ögonen desto bättre. Blir till billigt smink och du sparar pengar. Du slipper gå in på H&M och stjäla.
9. Nattgodis? Död mus.
10. Sov gott.

MAGDALENA

Vi möjliggör Situation Sthlms nya café
och bibliotek – en plats för trygghet och
gemenskap.

SBAB!

JORMA HEISKANEN

Arbetslös

● Man ska vara aktivt arbetssökande när man är hemlös. Men man får inte ut någon A-kassa, ekonomiskt bistånd, sjukbidrag eller SL-kort och får inte heller ha

fotfil, nagelsax, kombiverktyg eller skruvmejsel på sig på allmän plats som en så kallad "Svensson" som är så kallat "aktivt arbetssökande".

JORMA HEISKANEN

Med trasigt blixtlås på Kungsbron

● Ljusslingor och stora tomtar, ihoprullade tidningar med rött silkesband som jag fått hjälp av en kund med att knyta, glada barn och stressade föräldrar – det är jul. Efter en krogsväng som blev alldeles för dyr slängde jag upp benet över Kungsbrons stenräcke. Det var svinkallt och min rock hade trasigt blixtlås. Folk gick förbi, tittade och fortsatte sedan att gå. Jag tittade på det trasiga blixtlåset och klev ner på gatan igen för att fixa till det så det inte skulle gå upp när jag landade. Eller kraschade kanske man säger. Man ska inte förstöra saker i onödan och man ska se bra ut även om man dör.

Piketpolisen kom. De hade blåljus tror jag. Flera poliser kom ut. Bland annat en manlig polis som var lång, så där så att jag fick titta upp.

Morgonen efter vaknade jag upp med leende skjutsköterskor runt om mig och utan några armar i spännbälten, trots att de fanns där.

Dagen efter satte jag igång att

sälja tidningen igen till er mina kära kunder. Och ni som inte köper tidningen, jag tycker om er ändå.

Januari, februari och mars passerade. Jag hade krökat för mycket så pengarna var slut. Två av er kom fram och vi kramades som vanligt, som jag gör med er alla. Ni sa till mig: "Vi vet att du mår bra när du jobbar, vi lånar dig pengar och skjutsar dig till *Situation Sthlm* och tillbaka".

Jag betalade tillbaka efter några timmar.

Min födelsedag, några månader senare, skulle jag ha firat ensam. Men fann mig istället på Sveriges enda platåberg, långt ifrån Stockholm, ätandes lunch som jag blev bjuden på av två av er, mina kunder som tagit med mig på semester där jag äntligen fick klippa gräs.

Och jag är fortfarande här bland er alla kunder vid City Gross i Bromma – som jag älskar.

Nu är det jul igen.

JACK

Vi önskar våra
partners och
medmänniskor
en riktigt God Jul!

 **Alfvén
& Didrikson**

www.alfvendidrikson.com

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Dummare än tåget

● När man skall åka tåg så vill man av naturliga skäl veta när det avgår, och det får man också veta i högtalarutropen när man åker pendeltåg. När man däremot åker T-bana så ropar de ut att tågen ankommer om x antal minuter. Så varför avgår pendeln när T-banan ankommer?

JOHAN LÖFGREN

Årstidens nordbo

● Strålände regn, man dryper utav våta fast hopp ger ens sinnelag om kommande strålände sol och man torkar upp efter våtan. Lukten från höstens natur är påträngande i näsan fast hösten luktar höst. Men nu blir det nog inte något mer regn, för snön står på tur och lukterna fryser, fast det gör ju hela naturen också nu. Alla barnen hoppas på vit jul och äldre vill resa söderut, själv är jag sann nordbo och här blir jag kvar, man trivs ju i det svenska vådret. Årstid för årstid, som en tursamt hittad fyrklöver. Man har ju tur hela året med moder natur's nordiska väder.

KAPINJUS

Kafferast-rebellen

● Kafferast-rebellen det är jag. Jag klagar och gnäller på allt och alla var eviga dag. Men när klockan ringer då sväljer jag mina ord och mina tankar blir kvar vid vårat frukostbord.

MARKKU

Julgranen

● Där hemma hade vi en plastgran. Den köpte vi på stan och den var ful som fan. Längst där uppe sitter det en stjärna. Som jag så gärna. Vill bränna upp och sätta dit en tupp.

MARKKU

Förortsmosaik

● Det var ett tag sedan men gammalt krut förgås inte så lätt. Nu tog jag några bilder på "Miljöstugor" där någon har tänkt till för att få de sysslösa ungdomarna i Rågsved att göra både något som är roligt, bestående och snyggt. De har krossat porslin. Det lät inte lika kreativt som du beskrev det nyss. Jo, för de har sorterat det de krossat och gjort mosaiktavlor med snygga motiv som de sedan satt fast med cementfix på diverse miljöstugor. Det är mera kreativt och mer betydigt än att "tagga" med tuschpennor och att slå sönder hissar med stenar med hammare. Dessa bilder är tagna i Rågsved – med andra ord så finns det också smarta människor i förorterna. "Konstigt va".

DAGGE

Hade en gång

● Hade en gång ett liv.
Med katter, dator och socialt liv.
I dag har jag ingenting, ingenting.

Svara mig ni.
Vem tog allt,
vem tog mitt liv?

Du eller jag.

MARINA

Goodbye Bad City

● The same people and same places, year after year.
I really just got to get out of here.
The same song and dance every night and day.
I got to find a place to hide, I got to get away.
So far away.
Goodbye bad city.
In the early morning as I watch the sunrise.
What a fucking aggravation that I despise.

As I see the sun set at the edge of this town.
I just get this crazy feeling, don't wanna be around.
Goodbye bad city.
Setting my sight for a new horizon, far away from here.
My thoughts are delightful and filled with fear.
I'd rather be in a well known hell, than an unknown paradise.

MARKKU

Isracing

● Snart är det isracing. När det är vet jag inte men det ska blir skönt när det är igång, så man kan följa dom på nytt. De unga isracingförarna som har talang, de fyra lovande, kör för Strömsund isracingklubb som tog guld i mars i år. De kan ta det nästa år med hoppas jag. Klubben, jag tror dom har två rys-sar med i laget som är de bästa i Ryssland. Fint lag vi har som kör, ska bli en rolig säsong att titta på.

VARGEN

Två skogstroll

● Fel breddgrader.
Fågeln visslade sin vintersång.
Ta på er koftor och långkalsong.
Den här vintern som komma ska.
Ni bor i tält och fryser va?
Det blev inga varma breddgrader
Ni fick ingen plats, dystra rader.
Plus minus noll.
Brr, det blir kallt för två "skogstroll".

MIKAEL

KORT SAGT & POESI

En situation

● Sitter och ryser
Tänder spritkök för mitt blod fryser
I ett tält mörkt och kallt
Har problem känns som salt
Har inte sålt en enda tidning i dag
För det enda jag känner är nederlag
Hoppas på i morgon blir en bättre dag
Är en situation, i en situation
Känns som jag kommit till slutstation,

MAGDALENA

*Vi behåller vinsten
själva istället*

Det är nog ingen överraskning att vi, som en idéburen aktör, bryr oss allra mest om våra patienter, boende, gäster och andra medmänniskor.

Men vinsten är inte oviktig. Genom att återinvestera kan vi skapa nya verksamheter och starta nya projekt som ingen annan anser lönsamma. För vi vill att samhällets resurser används på bästa sätt – där de behövs.

Att se behoven – det är diakoni för oss

MED EGNA ORD

KORT SAGT

Julmarknad

● Vi ska stå i Nynäshamn 5-6 december och sälja tidningarna när det är julmarknad där så alla människor är varmt välkomna dit. Det är jättemycket folk som kommer dit och det finns olika saker att köpa där, vi hoppas att de också köper *Situation Sthlm* av oss.

Det ska bli jättekul att träffa både nya och gamla människor. Vi kommer att stå på julmarknaden båda dagarna och sälja tidningen och hoppas att ni alla får bra dagar på julmarknaden och stressa inte så mycket när ni är där.

God Jul,

ÖNSKAR SUSANNE 294

En autodidakt

● Tavlorna heter "Kommande oväder" och "Popplarna". De är ett explock av den kolossala mängd tavlor som Lars Åke Sundberg målade. Han var min kära morbror och vi var också bästisar fram till hans död 2004.

Han tjänstgjorde på Marinstaben som fotograf, när han pensionerade sig kunde han ägna sig på heltid åt

måleriet. Lars Åke var autodidakt, han lärde sig snabbt att skissa och memorerade färger i naturen som han sedan gjorde fullständiga verka av i ateljén. Vart tredje år hade han utställning på galleri och det gick alltid för utsålda hus. Hans konst recenserades i bland annat Stockholmstidningen, Dagens Nyheter, och

Svenska Dagbladet.

Statens konstråd, privata kunder, sjukhus och så vidare köpte hans tavlor. Lars Åke Sundberg finns representerad på Moderna Museet i Stockholm, liksom på Tessinistitutet i Paris och hos privata köpare i bland annat Belgien.

LASSE

Vad är Situation Sthlm?

● Den 8/10/2015 vid kl 17 stod jag på Klarabergsgatan och sålde tidningarna, då stannade en ung blond tjej vid sidan om mig. Med en väska hängande på sin arm och plånboken i handen frågade hon mig: "Vad är *Situation Sthlm*?"

Jag var absolut inte beredd på den frågan. Jag har fått svara på många frågor från kunderna sedan jag började sälja, allt från: hur mycket jag tjänar till varför jag inte kan hitta ett riktigt jobb. Den frågan var både lätt och svår.

Med tanke på att jag har skrivit i tidningen i snart ett år borde jag ha svarat på den frågan utan betänketid, men det svåraste var, vart ska jag börja förklara och hur mycket ska jag berätta. Det var en intressant fråga, den var ställd på ett oväntat sätt i ett läge där jag trodde att alla visste vad *Situation Sthlm* var. Jag fick en liten black out, men jag återhämtade mig snabbt. Jag förklarade för henne att det var en tidning som säljs av

hemlösa, folk med svårigheter i samhället samt att den har ett rikt innehåll med tanke på att både kulturmänniskor finns på omslaget och hemlösa som skriver i den.

Kunde inte säga mer än så på kort tid. Jag kunde visst ha sagt: googla den på internet, men det kändes oförsäkrat.

Jag hade gärna velat säga att både min ekonomi och psyket blev bättre sedan jag började sälja. Om jag är pank kan jag alltid låna några tidningar och tjäna lita slantar, dessutom hjälper försäljningen mig att få kontakt med människor, vilket var svårt innan.

Jag hade gärna velat säga till henne att *Situation Sthlm* är inte bara en tidning utan en medicin för mig och för många, men det krävs en förklaring till det svaret vilket jag hoppas hon kommer ta reda på.

MIKAEL SIRVIÖ

Den magiska juldagsmorgonen 1969

● Utomhus var det femton-tjugo minusgrader, jag minns det som en stjärnklar morgon och morfar hade deklarerat en stor överraskning – vi skulle på julotta.

Men det blev ingen promenad dit. Fyra stora hästar med släde och bjällror kom för att hämta upp oss. Jag får fortfarande gåshud när jag tänker tillbaka på det. Morfar hade fyra vinteräpplen i sin rock som han gav mig, så jag fick mata de stora

arbetshästarna, ett äpple till varje häst.

Jag fick sitta upp med mamma och pappa i det bakre sätet på släden, med fårfallar som värmdde oss.

I skenet av de två facklorna som var fästa på den främre delen av vagnen, lunkade hästarna till ljudet av bjällror. När vi närmade oss kyrkan blixtrade en Instamatic-kamera till och prästen stod och tog emot alla vid entrén i sin stora skrud i vintergryningen.

JOCKE S.

Resan runt

● Reste runt och skulle hälsa på en god vän, trodde vi, men det blev katastrof. Vi fick inte sova på natten för att det var fest hela tiden, så vi drog. Med tidningar i väskan, från Halmstad till Falkenberg från Göteborg till Helsingborg och tillbaka till Stockholm. På vägens sålde vi tidningar, konstigt nog sålde vi *Situation Sthlm* med bra resultat. Så det funkar att sälja tidningen även i andra städer, tänk på det.

406

Tack från mig

● Jag har för en tid sedan fått epilepsi och jag vill ge alla i Gubbängen som hjälpt mig och frågat hur det är med mig ett stort tack. Jag har aldrig blivit plundrad på plånboken och så vidare som jag hört av andra som har samma sjukdom.

Med vänlig hälsning

KERSTIN "KÄRRAN"

MATTIAS ALKBERG

27.11 Göteborg Pustervik
28.11 Malmö Babel
11.12 Stockholm Orienteatern

JOHN GRANT

1.12 Göteborg Pustervik
2.12 Stockholm Södra Teatern (Slutsått)

THUNDERCAT

1.12 Stockholm Fasching

JOSH ROUSE

5.12 Malmö Babel
6.12 Göteborg Nefertiti
7.12 Stockholm Nalen

ALBERT HAMMOND JR.

8.12 Stockholm Debaser Medis

JOSÉ GONZÁLEZ

8.12 Stockholm Cirkus (Slutsått)
17.12 Malmö KB (Slutsått)
19.12 Göteborg Pustervik (Slutsått)
20.12 Göteborg Pustervik

[INGENTING] MED GÄSTER

10.12 Stockholm Orienteatern

KLEERUP

12.12 Stockholm Orienteatern

SHURA

18.12 Stockholm Debaser Ballroom

DEPORTEES

23.1 Stockholm Cirkus

SUEDE

3.2 Stockholm Cirkus

DAUGHTER

5.2 Stockholm Debaser Medis

TAME IMPALA + JAGWAR MA

5.2 Stockholm Annexet

GALANTIS

6.2 Stockholm Münchenbryggeriet

KODALINE

14.2 Stockholm Berns

AN EVENING WITH GREG DULLI

16.2 Stockholm Södra Teatern

JOSHUA RADIN

17.2 Stockholm Södra Teatern (Slutsått)
18.2 Stockholm Södra Teatern (Extrakonsert)

HALSEY + BØRNS

17.2 Stockholm Münchenbryggeriet

WOLF ALICE

17.2 Stockholm Debaser Strand

SUN KIL MOON & JESU

19.2 Stockholm Södra Teatern
20.2 Malmö Babel

HALF MOON RUN

21.2 Stockholm Debaser Strand

KING GIZZARD AND THE LIZARD WIZARD

23.2 Stockholm Debaser Strand
24.2 Göteborg Pustervik

GRIMES

24.2 Stockholm Münchenbryggeriet

HOZIER

28.2 Stockholm Cirkus

NATHANIEL RATELIFF & THE NIGHT SWEATS

1.3 Stockholm Kägelbanan

ELLIE GOULDING

3.3 Stockholm Ericsson Globe

SAVAGES

5.3 Malmö Babel
6.3 Stockholm Kägelbanan

JAMES BAY

21.3 Stockholm Annexet

TINDERSTICKS

24.4 Stockholm Södra Teatern
25.4 Stockholm Södra Teatern

Biljetter via Luger.se

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Horisonten

● Ser mot randen av min syn, men endast horisonten ändrar mitt seende men nu jag mig framåt vandrar och perspektivet ändras hela tiden, jag får en vandrande horisont inför mitt seende.

KAPINJUS

Felräkning

● Om ni har räknat med löneförhöjning så har ni räknat fel, och folk som inte kan räkna har vi ingen användning för – ni får sparken.

LEILA KUITTINEN

Semester

● Det är skönt att komma från Stockholm några dagar, man ska göra som man vill. Jag tycker att det ska bli skönt att ta semester igen och åka bort. Jag ska ta det lugnt och jag vill inte säga var jag ska åka någonstans heller. Det ska bli skönt att andas ny frisk luft för jag gillar inte luften i Stockholm, det är så mycket avgaser här och jag mår bra av miljöombyten. När jag varit i Stockholm så kan jag känna mig sjuk när jag kommer hem, det gjorde jag i söndags då hade jag feber och låg hela dagen. Så ibland måste jag åka bort också och inte vara i Stockholm hela tiden.

SUSANNE

Körd igen

● Spelar ingen roll. Gråter för katterna. Gråter för datorerna. Helt utan social kontakt. Snart 52 år och fortfarande ska någon tala om för mig vem jag är. Tro mig jag vet vem jag är. Och det hade varit enklare utan er.

MARINA

Min lilla Dagbok

● Måndag strax före åtta, ingen frukost, ska lämna blodprov på Serafimerlasarettet, klar med detta halv tio.

Tar bussen till Söderhöjds kyrka och äter frukost. Tar en promenad och köper tidningar som jag sedan säljer på stan lite varstans.

Klockan är kvart i ett, utanför Serafen. Nu måste jag sitta på en bänk utanför och ta igen mig. Marken är täckt av gula lönnlöv, det har plötsligt blivit höst. Till vänster i blickfånget är det en äldre dam som rastar sin hund, en liten terrier. Hon kastar en pinne framför sig men

jycken verkar måttligt road. Till sist får den en godbit ur hennes hand.

Men vad ser jag – någon som halsar ur en ölburk, usch då, det är ingenting för mig. Jag går in på Serafen och hämtar min medicin och sedan tar jag bussen hem.

På vägen hem stannar jag till på Arkitektfabriken och äter middag, crêpes och ett glas mjölk.

Sedan lägger jag mig och kollar tv-nyheterna. Blir sömnig och måste ha somnat runt 21.

LBO

Till Jörgen, en sista hälsning

● Ronny och jag kommer in som vi brukar på Situation Sthlm. Vi ska ta ut pengar för ett sms-köp, sen köpa några tidningar. Då möts vi av Ingmarie. Hon har nåt att säga så hon ber Ronny och mig att vi ska följa med en bit bort, dit där vi har våra datorer.

Varje gång nån tidningsförsäljare dör placeras en kondoleansbok med foto där. Och Ingmarie visste att vi hade bra kontakt med Jörgen.

För den här dagen var det Jörgens tur att få visa oss andra som säljer att nu är det slut för hans del att sälja tidningar. Jag trodde inte att det var sant. Vi kände varandra i fem år.

Fotot stod där, han var sig lik på bilden, han satt med huvudet på sned, det var liksom Jörgen.

Jag stod lutad över datorbordet där fotot stod, tittade en extra gång. "Ronny, fattar du?". "Ja, Lena, men kom vi har bråttom, vi måste dra". "Nej", säger jag bestämt, "jag ska ta en fika innan". "Okey gör det då", säger Ronny, "men tänk på att vi måste sälja mycket tidningar i dag". "Jag vet", säger jag då.

Eftersom vi ska gå in till stan så går vi Hornsgatan mot Slussen. Det är bara några veckor sen Jörgen kom gående här. Han lät rolig. Då han sålde tidningen sa han ofta "köp tidningen Göran Persson och Maud Olofsson i en silltunna numret är bra".

Vid ett annat tillfälle började vi

prata om döden, mycket för att det är väldigt många som dött senaste tiden.

Då sa han: "Om ni överlever mig, har ni lust att se till att jag får två låtar – "Omkring tiggarna från Luossa" med Hootenanny Singers, och "Just i dag är jag stark" med Kenta Gustafsson".

Så jag hoppas att dom spelas på begravningen, det var Jörgens sista önskan. Han sa till oss att vi skulle ge Bertil och Rolf en stor kram från honom om det skulle hända honom något. Även hans syster Yvonne skulle vi hälsa, plus Yvannes barn.

Det var hos Jörgen jag bodde då Ronny satt i fängelse. Jag stod helt ensam på Mariatorget, hade sålt slut på tidningarna. Då stod Jörgen alldeles bredvid mig, vi småpratade lite, jag berättade om min situation. Han sa utan tvekan "men snälla du, det är februari månad, låna min soffa tills din man kommer ut från fängelset".

Vi blev bra kompisar, jag bodde där i fyra månader, vi sålde tidningar tillsammans. I juni åkte vi och mötte Ronny.

Det var en liten story om Jörgen, han hade ett stort hjärta. Ditt liv blev alldeles för kort för det var säkert alkoholen som ryckte dig bort.

LENA FREIJ 12 NOVEMBER 2015

Hennes situation

● Kan hennes djupa sår läkas kan hennes stora sorg lindras kan hennes svåra situation förändras

På gatorna hittar du henne

En tidning kan du finna

Hon skrev några små ord

Mot hennes känslor skedde mord

Hon tog några suddiga bilder

Hon berättar för sina kunder

Vem kan dämpa hennes ilska

Kan läkarens stora kunskap hjälpa

De lär henne guds ord

Till himlen blir ingen körd

Religion är inte hennes tal

Gud älskar henne i alla fall

Hon kan inte sova djupt

Låt läkaren göra sin rätt

Hon blir inte nykter i kväll

Kanske i morgon blir hon hel

Kanske i morgon blir hon stark

I morgon vinner hon sin mark

Tar barnen med sina tänder

Flyga över hav och stränder

Hon är inget ruttet ägg

Förståelse på henne är seg

Hon önskar ingen sin smärta

Hennes situation blir en läxa

MIKAEL SIRVIÖ

Vi bryr oss om
människorna husen
och staden

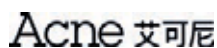
einarmattsson.se

EM
EINAR MATTSSON

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

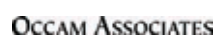

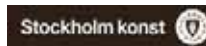
better work, better life

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

TA IN EN HEMLÖS I VINTER

Köp ett porträtt på Thomas, taget av den brittiske fotografen Lee Jeffries och stöd vårt arbete för hemlösa.

fralsningsarmen.se/portratt

SVEPET

PRESSBILD

MARIA HAGSTRÖM

Sthlm Confidential av Hanna Lindberg

DECKARE Lennie Lee driver en grabbtidning och bränner pengar på Stockholms lyxkrogar och på vackra kvinnor. Men tidningens upplaga börjar rasa. Likaså hans liv. Det är inget han vill acceptera eller erkänna. Ett stort uppdrag, att ordna en storslagen fest åt en tveklaktig affärsman, kan rädda hans ekonomi. Men allt går snett.

Journalisten Solveig Berg börjar gräva i glamourmodellen Jennifer Leones död. Genom att skriva om det på bloggen *Sthlm Confidential* försöker hon göra sig ett namn och komma tillbaka till den media-bransch som vänt henne ryggen.

ULF STOLT

The Ties That Bind

MUSIK Det var länge sedan jag gått och längtat efter en skiva på samma sätt som jag längtar efter boxen *The Ties That Bind* som Bruce Springsteen ger ut 4 december. Det är en omfattande genomlysning på fyra cd och tre dvd:er av arbetsprocessen med dubbelplattan *The River* från oktober 1980.

Alternativa versioner, outtakes, den enkelplatta som gjordes klar 1979 men sedan togs tillbaka och aldrig gavs ut. Samt en filmad konsert från Tempe i Arizona 1980, en dokumentär med nya intervjuer med Bruce Springsteen, samt filmmaterial från repetitioner.

The River var första Springsteen-plattan jag köpte, såg konserten på Scandinavium 3 maj 1981. Det var här det började. Nu fortsätter det.

"Sista sommaren som 'ung och dum'"

MUSIK SOPHIA SOMAJO GÖR MUSIK SOM FOKUSERAR MERA UTÅT ÄN INÅT

DET ÄR ÅTTA år sedan hon dök upp med den omedelbara "Stockholm Calling". Sedan dess har Sophia Somajo bara lämnat "SoFo" på Södermalm när hon varit tvungen, skrivit hitlåtar åt bland andra Danny Saucedo och Style Of Eye, fyllt 30 och haft sin "sista sommar som ung och dum".

– Det är dags att växa upp och fokusera mer utåt, mindre inåt. Det är en ganska skön känsla, säger Sophia Somajo som döpt en av låtarna på den kommande EP:n till just "The Last Summer".

– Det är ett slags nostalgi. Sommaren som en metafor för det fria och ansvarslösa, där hösten blir lite som att komma tillbaka till verkligheten. Musik är ju min form av terapi och bearbetning av det jag går igenom i livet, så EP:n är ju likt all musik jag skapar självbiografisk. Jag tar upp det basalt mänskliga som ilska, sorg och kärlek. Rädsla.

Hon hade planer på att starta skivbolag tillsammans med Veronica Maggio och ge ut Seinabo Seys debutalbum. Även om det aldrig blev så är Seinabo Sey i alla fall med och sjunger på "The Last Summer".

– Sverige har aldrig haft en sån röst förut. Seinabo Sey är legendarisk. Framförallt är hon en enormt vacker och intelligent person. Skör men stenhård. Modig och vis. Jag har mycket kärlek för henne. Hon berör mig djupt.

På debutalbumet *The Laptop Diaries* från 2008 gjorde

Sophia Somajo allting helt själv. Och även om hon är stolt blir hon fortfarande lite kallsvettig när hon hör låtarna.

– Jag gjorde den utan studio eller kompetenta gubbar liksom. Jag hade ingen kunskap och gick bara på instinkt. Jag hade ju inte ens en mikrofon – och det hörs. Den låter väldigt lo-fi och några låtar klingar tonåring, men jag hör vad det är jag försöker säga. Jag tycker att den är charmig.

Att det nu är lite fler människor inblandade har inte haft någon negativ inverkan på den kreativa processen.

– Jag har haft mindre bitar att hålla i och kunnat fokusera mer på själva låtskrivandet och framför allt min sång. Det har gjort att musiken, trots att jag inte producerat

den helt själv denna gång, är ännu mer personlig och intim på något vis. I relation till mitt tidigare material så är detta mindre utåtagerande och ifrågasättande.

Kreativitet tycks inte vara någon bristvara. Förra året släppte hon en klädkollektion från det egna märket KLAUN Collective och nyligen medverkade hon i hög grad på stockholmstrion Krigets kritikerrosade EP "Fazed". Och förutom vinterns egna EP-släpp har hon även andra projekt på gång.

– Jag vill ge ut min poesibok som jag jobbar med. Den är på svenska och heter *Överkligheten*.

DAVID BOGERIUS

DET ÄR NÅGON SLAGS NOSTALGI. SOMMAREN SOM EN METAFOR FÖR DET FRIA OCH ANSVARSLÖSA

Lösning kryss #219

Se förra numrets vinnare på s. 83.

En utställning om Bergman visas nu på ett museum beläget på Lidingö, vilket? Vad heter skåpoperan i museiparken?										ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING	ORDETS LÖSNING				
L	M	I	L	L	E	S	G	Ä	R	D	E	N	A	R	O	R	E	A	R	O	P	A	N
B	I	S	A	T	S	I	A	D	E	M	U	S	E	V	R	E	S	I	N	D	Ä	A	S
T	R	E	R	E	L	A	N	D	E	G	E	T	T	E	R	N	A	B	B	A	N	G	E
N	A	R	E	A	R	A	N	G	L	A	R	K	N	O	T	A	D	E	S	N	O	A	D
I	S	D	A	N	S	P	E	K	A	R	A	N	D	A	R	K	A	P	P	A	R	A	T
D	A	R	A	K	A	P	P	A	R	A	T	A	M	O	A	G	A	R	E	N	S	A	R

"Tunga beats blandas med soldränkta produktioner att dansa till"

Keya

Nyanser av blå

★★★★ Keya Turan har positionerat sig som en av den svenska hip-hopens mest intressanta nykomlingar. Nu är han aktuell med debutalbumet *Nyanser av blå*, som ges ut på Ken Rings skivbolag Masa Music. Albumtiteln *Nyanser av blå* anspelar på två bärande saker i Keyas liv – hemorten Husby och hans farmor, den enda i släkten vars ögon var blå.

23-åringens debutalbum har tagit ett och halvt år att färdigställa, men resan har varit väldigt mycket längre än så. Någonting han själv påpekat i sociala medier; "Jag minns att jag stod med mina grabbar ute under vintern och rappade för vi inte hade nåt annat att göra, vilket i sin tur ledde till att vi fick ungdomsgården att öppna en studio åt oss [...] Den eviga kampen om att bara få vara och att få sin röst hörd ledde mig hit".

Keyas album vrider och vänder på den resan. Öppningsspåret "Bang Bang", sätter tonen för hela skivan. Låten inleds med en recitation, som närmast påminner om en dikt – med strofer som "försökte fly vardagen till vardagsrummet" och "trygg i mamas famn men hon var buggad inuti/

PONTUS ESSE CARBACK

av internationell politik". Det är en låt om kontraster och om människor som misslyckas med att se det stora i det lilla, men också om kamp och drömmar. På albumet visar Keya överlag sin stora bredd som rappare och artist.

Tunga beats blandas med soldränkta produktioner att dansa till. Medan det kärleksfulla titelspåret "Nyanser av blå", om Keyas farmor, får en att fälla en tår: "Farmor ge mig bara en dans innan du går"

ALEXANDRA SUNDQVIST

HON MED DET BLÅ HÅRET

ADRIAN WERBERDAL

Mitt hjärta tillhör alltid Stockholm

POP- OCH R&B-SÅNGERSKAN Ji Nilssons nya EP "Blue is the Saddest Colour" har inget jätteovantligt tema.

– Jag skulle säga att hela EP:n handlar om att vara kär, alla olika stadier av det. Den är väldigt terapeutisk för mig. Jag har vågat skriva om sorg på ett sätt jag aldrig gjort förr, utan att dölja det i nåt för att göra det lättare för mig själv eller lyssnaren.

Det är 28-åriga Ji Nilsson som är "hon med det blå håret" i remixen av Linda Piras "Knäpper mina fingrar".

– Jag blir fortfarande glad när jag hör den ute, det är en sådan ära att få bli omnämnd i den låten. Det var min bästis Julia Spada som skrev just frasen "hon med blå håret" så jag älskar det.

För två år sedan släppte hon sin första låt på musiksajten Soundcloud och strax efter tog hon sitt blåa hår på en flygtur över Atlanten.

– Jag flyttade till New York. Det är en magisk stad som – som bekant – aldrig sover och det var absolut det jag lockades av. Så många kultur- och matupplevelser, det är liksom Stockholm upphöjt till tusen. Jag skulle verkligen vilja vara där oftare, gärna i längre perioder, men mitt hjärta tillhör ändå alltid Stockholm.

Ji Nilsson bor mitt emellan Skinnarviksparken och Långgholmen, i Hornstull, ett område som har förändrats mycket under de senaste åren.

DAVID BOGERIUS

MUSIK

Nina K

On Ice

★★★★ Nina K, tidigare känd som artist under namnet Nina Kinert, är tillbaka med ett nytt album efter fem års tystnad. *The Red Leader Dream* från 2010 var ett experimentellt och mörkt science fiction-epos. Nya skivan är däremot ett mer renodlat popalbum som flörtar med popdivor som Mariah Carey, Sinéad O'Connor och Enya. Och som markerar Ninas pånyttfödelse som artist.

On Ice är fyllt av popballader kryddade med starka känslor. Här utforskar Nina K sorg, död, förlust och förvirring – men också kärlekens läkande kraft. Det är ett väldigt vackert album med stor musikalisk dynamik.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Astropol

The Spin We're In

★★★★ Astropol, som består av Bebban Stenborg (från Shout Out Louds), Björn Yttling (från Peter, Bjorn and John) och någon som kallar sig "Smash", låter som jag väntade mig.

Det behöver inte vara något negativt. Ett singelsläpp som "The Sound of a Heart that Breaks" med Bebban Stenborgs behagliga röst över pigga synttrummor är onекligen en trevlig bekantskap. För att inte tala om albumets inledning med förträffliga "Make Love Stay" och "Just Before Our Love Got Lost". Riktigt lika starkt är inte hela albumet även om det finns fler ess i leken, men det hade kanske varit att begära för mycket. Fryan är ändå odiskutabel.

DAVID BOGERIUS

Julia Adams

Chanslös

★★★ PR-kuppen för "0400AM" var ännu roligare än själva låten, tack vare att några musikjournalister upprördes över att få ett sms på natten. Jämförelserna med Little Jinder och Veronica Maggio är givna, med tanke på arrangemanget, signerat r'n'b-producenten Chords, och texterna. Men i och med Julia Adams – tidigare i Little Marbles – uttryck i rösten går det trots allt att skilja dem åt. Flera av låtarna har redan roterat flitigt i radio och titelspåret "Chanslös" med sitt snygga stråkkarrangemang passar väl in i sammanhanget.

DAVID BOGERIUS

FOTNOT: Se Julia Adams på Debaser Strand 19 december.

TRADITIONELLT PYSSEL

THOMAS HARRVSSON

Pyssel med prylar man har

ILLUSTRATÖREN OCH FORMGIVAREN Lotta Glave vill se fler vuxna som julpysslar. Instruktionerna finns i nya *Julboken* som ges av Hemslojdens förlag.

– Jag upplever att många känner ett motstånd när det gäller pyssel. Att det är nåt barn gör eller att man måste vara uttalat kreativ och händig, men så är det absolut inte. När vuxna väl sätter sig ner och provar blir de ofta glatt överraskade. Det är tillfredsställande och nästan meditativt på ett oväntat sätt, säger Lotta Glave som flyttade från Malmö till Stockholm när hon började på Konstfack för trettio år sedan.

I ateljén/butiken "Bengt & Lotta" på Norrtullsgatan 3 som hon driver tillsammans med sin man Bengt Lindberg, kan man köpa smycken och ljusstakar. Men för pysslandet i hennes bok behövs inga större inköp.

– Det finns en uppsjö av material att köpa men jag utgår från sånt som de flesta har runt omkring sig som tidningspapper, ätpinnar och tomma toarullar. Skruvkorkar som annars skulle slängas kan till exempel klippas upp till fina stjärnor. Jag är väldigt förtjust i olika sorters papper så julträd eller kransar med klippt och krusat silkespapper tillhör några av favoriterna just nu.

Det gör däremot inte klumpigt klippta smällkarameller.

– Nej, många har nog tröttnat på sånt som görs på dagis och i skolor. Tätare veck, smalare klipp och annan dekor gör samma smällkaramell fantastisk.

Är julen den bästa tiden för pyssel?

– Det är kanske lättare att sätta sig ner och göra pynt till just en högtid och det ligger dessutom mycket tradition i det, men jag tycker att man kan pyssla året om.

DAVID BOGERIUS

Malin Billers tolkning öppnar dörren till Sjöbergs litterära universum på vid gavel

Malin Biller

Kvartetten som sprängdes

★★★★ ½ Birger Sjöbergs klassiska skildring *Kvartetten som sprängdes* utkom 1924 och har sedan dess filmatiserats flera gånger men också blivit teater och tv-serie. Nu tolkas *Kvartetten som sprängdes* i serieform för första gången. Detta av Malin Biller, som tidigare bildsatt och gjort en seriebok av Gustaf Frödings lyrik men som också gett ut en brännande självbiografisk serieskildring om att växa upp med en missbrukande förälder.

Kvartetten som sprängdes kretsar kring livet i en liten, svensk småstad på tjugotalet där aktiespekulation precis blivit på modet. Här får vi bland annat följa medlemmarna i en stråkkvartett och särskilt violincellisten Bengt Erlandssons i hans motgångar och förhåvanden.

BÖCKER

Mina Hansson

Utan ord

★★★★ "Troligtvis hade Annie lagt till henne för att hon tyckte om att ha många Facebook-vänner."

Mina Hansson kan verkligen, som i exemplet ovan, uttrycka mycket med bara en kort mening även om hon inte riktigt vågar lita på sin språkliga förmåga. På sidan sextioett ursäktar

MINA HANSSON

sig huvudpersonen, den tjugofyraåriga Nora Palm, för att hon tar upp läsarens tid. Det är i sammanhang-et symtomatiskt och rätt så

PRESSELLO

I Malin Billers tolkning har Birger Sjöbergs berättelse kokats ner till seriestrippar, helt i svartvitt, men som visar stor bredd i temperament och format. Malin Billers bok kommer, liksom originalutgåvan av *Kvartetten som sprängdes*, ges ut i

två delar – någonting som är nödvändigt för att ytterligare fördjupa berättelsen.

Hennes tolkning öppnar dörren till Birger Sjöbergs litterära universum på vid gavel.

ALEXANDRA SUNDOQVIST

genialt då Mina Hanssons debutroman bygger på egna erfarenheter av social fobi och psykisk ohälsa.

Nora Palm skyr till en början alla former av uppmärksamhet och gestaltas högst trovärdigt när hon kämpar sig ut ur isoleringen. *Utan ord* är en lovande debut.

DAVID BOGERIUS

Kennedy Bakircioglu och Benny Haag

Säg Oh, Ah, Kennedy

★★★★ Om tuffhet är Zlatan Ibrahimovics framgångsrecept i boken *Jag är Zlatan* är det helt andra egenskaper som är utmärkande i Kennedy Bakircioglus självbiografi. Hammarbyprofilen framstår som oerhört ödmjuk, men

är öppen och uppriktig när han återger med- och motgångar vid såväl förhandlingsbord som sidlinjer.

Det är berättelsens största tillgång. Bokens svaghet är bristen på reflektioner och de citat som plötsligt dyker upp här och där utan avsändare. Förmodligen finns de där i förtydligande syfte, ofta kryddade med ett södertugg som hämtat från Café Bårs på kanal 5. *Säg Oh, Ah, Kennedy* är ingen "rökare i kryssset", men bollen rullar in i mål.

DAVID BOGERIUS

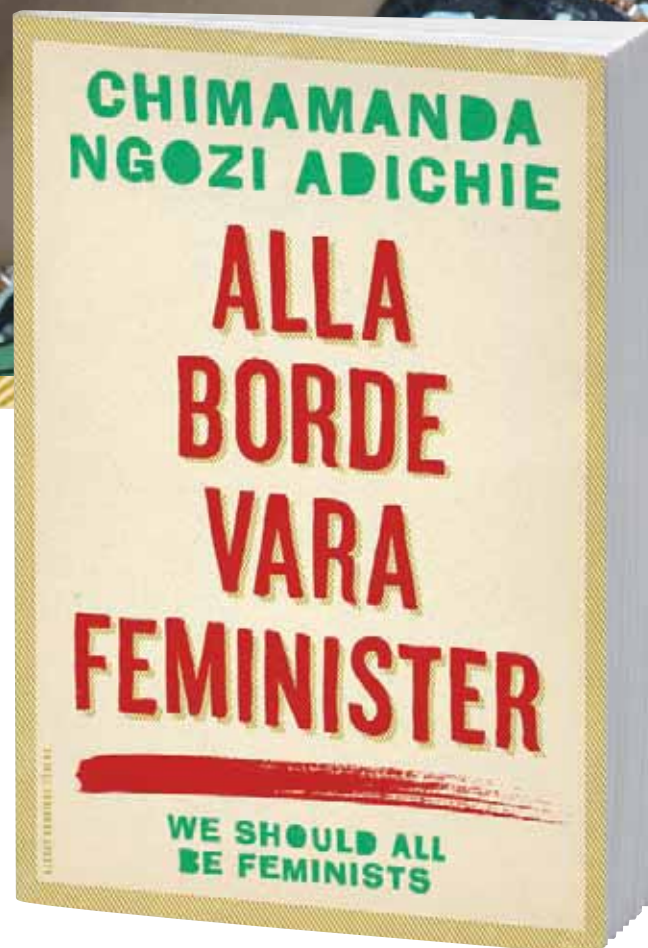

PRESSELLO

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE

»Jag skulle vilja att vi börjar drömma om en plan för ett annorlunda samhälle. En rättvisare värld. En värld med lyckligare män och lyckligare kvinnor som är ärligare mot sig själva.«

Fotograf: Espen

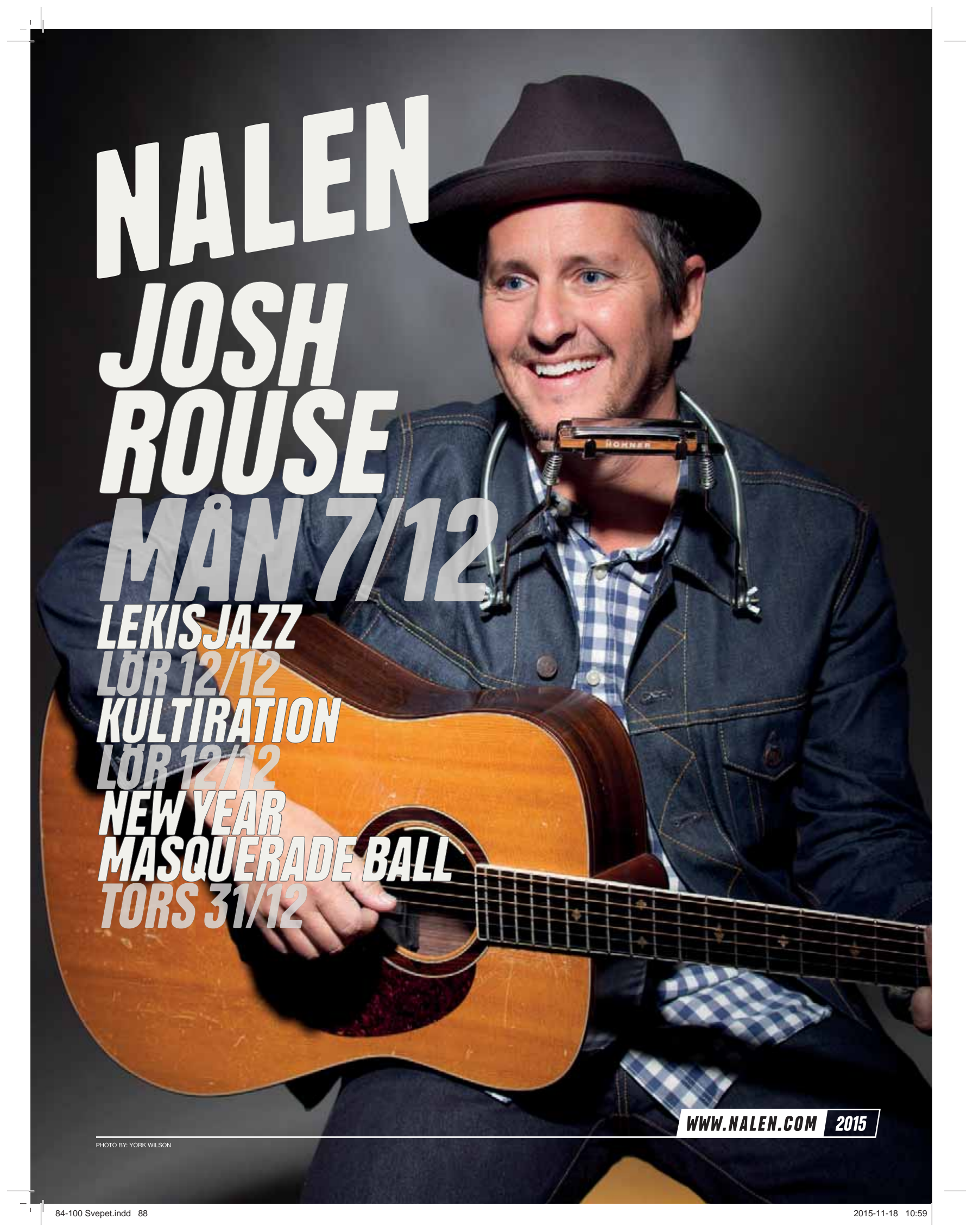

Översättning Niclas Hval

**PERSONLIGT OCH INSPIRERANDE UPPROP
FÖR EN FEMINISM SOM ANGÅR OSS ALLA OCH
SOM LYFTER BLICKEN UT MOT VÄRLDEN**

Texten är från början ett bejublat TED-talk som setts av över två miljoner människor på Youtube, och som samplats av Beyoncé i låten»***Flawless«.

AB
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

NALEN JOSH ROUSE MÅN 7/12

LEKISJAZZ

LÖR 12/12

KULTIRATION

LÖR 12/12

NEW YEAR

MASQUERADE BALL

TORS 31/12

WWW.NALEN.COM 2015

PHOTO BY: YORK WILSON

Moralisk känslökamp mixad med modersinstinkter

Carol

★★★ 1950-talets New York. Den unga Therese jobbar på det stora fina varuhuset och tillvaron är helt okej, men kanske lite enahanda. När den flärdfulla och betydligt äldre Carol kommer in och ger henne uppmärksamhet, blir det startskottet på en vänskap.

Vänskapen intensifieras snabbt och övergår i en romans. Romansen skapar flera motsättningar. Inte bara för att Carol är gift, utan för att toleransen för samkönade förhållanden i

1950-talets USA var betydligt lägre än idag. Carol klyvs i valet mellan att lämna sin dotter, vilken maken kräver, och att fortsätta med Therese i en sorts moralisk känslökamp mixad med modersinstinkter.

Den som tycker sig känna igen temat från 2002 års *Far from Heaven*, där Dennis Quaid's familjefar i 1950-talets USA bejakade sin i garderoben instängda homosexualitet, blir säkert inte förvånad över att

se att regissören för båda filmerna är Todd Haynes.

Carol och *Far from Heaven* är pendanger och kan ses som en helhet. Men rent berättarmässigt är *Far from Heaven* en starkare upplevelse och filmhistoriskt bättre placerad i den så kallade melodramen som var stark under just 1950-talet. Filmen är baserad på Patricia Highsmiths roman med samma namn från 1952.

HENRIK EMILSON

I DET DUBBLA I ROLLERNA

I tvillingarnas tecken

EFTER BROTT OCH möjligtvis kärlek är familjen ett ämne som filmmakare ständigt återkommer till som källa eller fond för sina berättelser.

En speciell sub-genre inom familjesfären är tvillingfilmerna. Poängen här är ju den visuella likheten och hur det kan användas dramaturgiskt. Ofta väljer manusförfattarna två vägar.

Den komiska, med ombytta roller och förväxlingar - exempelvis *Bröderna Karlsson* om tvillingar separerade vid födseln som sen hittar varandra i vuxen ålder. Eller skräckvarianten där tvåsamheten antingen representerar en ond och en god sida, eller dubbel gemensam skräck.

Ett färskt exempel är *Legend* som handlar om ett tvillingpar i sextioalets London. Tom Hardy spelar bägge bröderna - samtidigt. Det är dock inget nytt fenomen. Jeremy Irons gjorde en strålande insats som tvillingarna, tillika gynekologerna, i *Dead Ringer* 1988 och Björn Bengtsson gjorde ett bra jobb som Hasse och Niklas i nämnde *Bröderna Karlsson*. För en skådespelare är det en utmaning att skapa variation i likheterna, men inte minst, att spela mot sig själva i flera scener.

HENRIK EMILSON

FILM

45 år

★★★★ Geoff och Kate är en vecka från att fira sin 45:e bröllopsdag med en stor fest. Då kommer ett brev på posten som förklarar att Geoff's tidigare flickvän har hittats nedfrusen i en glaciär i alperna. Påminnelsen om henne väcker något hos honom och hos Kate, som 45 år senare får börja tampas med svartsjuka och med att vinna tillbaka sin man som är fast i minnena. I långa tagningar gör brittiska Charlotte Rampling och Tom Courtenay en enastående insats som paret som måste finna sig själva igen.

HENRIK EMILSON

Salongen

★★★★ *Salongen* är i mycket ett kamarspel som utspelar sig hos frisören Christine på Gazaremsan. Medan hon arbetar sitter kundklientelet i stolarna och snacket går lika flinkt som sax och fön. Vi möter den gravida, den nyligen mycket bittra fränskilda, kvinnan vars man har potensproblem och den djupt religiösa, som försöker hålla pratet på en moralisk nivå.

Det kan verka ensidigt att familjerektionerna belyses ur en synvinkel, men i ett patriarkat är nog den rätta sanningen den som hörs på salongen.

HENRIK EMILSON

Louder than bombs

★★★★ När den kända New York Times-fotografen Elisabeth Reed - prisbelönad och legendarisk fotograf - avlider i en bilolycka, lämnar hon man och två söner efter sig. Några år efter olyckan ska en utställning färdigställas och en minnestext över henne skrivas av en kollega. Det som inte berättades då måste berättas nu. Och både make och söner måste lära sig leva med både det som varit, hur det varit, och det liv som nu återstår.

Varligt och mjukt berättat om vanligt liv. Och de omvägar det kan ta sig.

ULF STOLT

Mia Madre

★★★★ Att som regissör hålla ihop en filmspelning är inte lätt. Att göra en italiensk film med en mycket krävande amerikan i huvudrollen som staplar sig språkligt, gör det inte bättre. Margherita har det därför tufft på jobbet, men det är ingenting jämfört med kraven hemifrån. Äktenskapet är över, tonårsdottern uppmärksamhetstörstande, men framförallt är hennes mamma döende vilket skakar alla grundvalar.

Verklighet och fantasi glider ihop fint i många scener, men helheten berör inte på djupet, så som ämnet borde.

HENRIK EMILSON

LIVE NATION® proudly presents

ROD STEWART HITS 2016

ONSDAG 25 MAJ 2016
STOCKHOLM ERICSSON GLOBE
TORSDAG 26 MAJ 2016 MALMÖ ARENA

DIXIE CHICKS

"Dixie Chicks låtar har en mening utöver det musikaliska" *Dagens Nyheter*

"Dixie Chicks har något som andra inte har" *Expressen*

"Dixie Chicks fräser och bits" *Aftonbladet*

"Dixie Chicks bjuder superproffsig cross-over country" *Svenska Dagbladet*

25.4 STOCKHOLM Hovet
27.4 MALMÖ Malmö Arena

JANET UNBREAKABLE WORLD TOUR

27 APRIL • HOVET STOCKHOLM

A VERY SPECIAL EVENING WITH JOSH GROBAN

STAGES

A UNIQUE MUSICAL EVENT
FEATURING SONGS FROM THE
WORLD'S GREATEST MUSICALS

TORSDAG 5 MAJ
STOCKHOLM WATERFRONT

Köp dina biljetter på LiveNation.se • Få senaste konsertnyheterna: /LiveNationSwe

DÅTID STHLM

DECEMBER 1980

ENLIGT PAUL SPARRE, leksakshandlarnas riksförbund, är årets julklapp leksaksapan Monchichi som ibland skrattar och ibland gråter med riktiga tårar. Kostar femtiofyra kronor.

1 450 000 har sett Lasse Åbergs film *Sällskapsresan* sedan premiären 22 augusti. Svenskt rekord. Alla kategorier.

Av misstag får Torbjörn Sandell i Märsta 181 757 kronor tillbaka på skatten. Enligt Skattemyndigheten har någon under året gjort en fyllnadsbetalning i hans namn och personnummer på 171 000 kronor plus ränta. Om Skattemyndigheten inte kan finna den som felaktigt betalade in pengarna på Torbjörn Sandells konto vet de inte vad de ska göra med dem.

Den tionde december går andra åket i Madonna di Campiglio på TV 2 klockan 13.55. Annars inleds tv-kvällen klockan 16.00 med Julkalendern och avslutas 21.35 med sändningar från Nobelfesten.

Branden på pub Timmy på Timmermansgatan 24, träffpunkt för stans homosexuella, misstänks vara anlagd. Ingen människa skadades men lokalen totalförstördes.

Mordet på John Lennon i New York dominerar nyheterna under några dagar efter mordet i New York 8 december.

"Gurkan", fjorton år från Rågsved, är en av ungdomarna som medverkar i TV-programmet Rikets Affärer som handlar om Rågsved och missbruksproblemen där ute.

En Sony Freestyle med unika Pilotlurar och med minimalt svaj kostar trettonhundra kronor.

En turkos Volvo stjäls på Frejgatan, i en insats i bilen ligger en fyra månaders baby och sover. Efter att mamman – som lämnade bilen obevakad ett kort ögonblick – larmat polisen, sätts alla resurser in i sökandet efter bilen. Två timmar senare hittas den på Västeråsgratan, efter att någon – troligen biltjuven själv – ringt anonymt och berättat var bilen fanns. Babyn var oskadd. Biltjuven greps aldrig.

Förundersökningen mot tre utpekade poliser, som misstänkts ha stulit två kilo amfetamin och tre hekto heroin från Huddingepolisens kas-

CREATIVE COMMONS

Monchichi skapades 1974 av japanen Koichi Sekiguchi och var årets julklapp enligt Paul Sparre på leksakshandlarnas riksförbund. Dockorna var först blåögda men från och med 1985 gjordes de med bruna ögon som exemplaret ovan.

saskåp hösten 1978, läggs ner.

Invandrarverkets chef Thord Palmgren: "Invandrarna kommer att drabbas mycket hårt av regeringens sparpaket. Det är allvarligt – och den nuvarande regeringen kommer inte att ändra på invandrapolitiken".

Södertälje socialförvaltning söker fosterhemsplacering för en sjuårig

klubben Fonzie's vid Hornstull har en längre tid skapat oro och misshandlat oskyldiga människor på stan. När krogarna stänger går de, enligt en artikel i Dagens Nyheter, till Slussen "för att slåss med fulla kaxiga människor på väg hem från krogen".

Hundra tunnor med miljöfarligt lågradioaktivt avfall, så kallade scintil-

En nittiofemårig man som vårdades på Nacka sjukhus blev i januari av med en tandprotes av guld värd tiotusen kronor. I mars avled mannen. Dödsboet har krävt Stockholms landsting på femtusen kronor i ersättning för den försvunna tandprotesen. Dödsboets begäran avslogs 16 december. En guldprotes räknas som

EN SONY FREESTYLE MED UNIKA PILOTLURAR OCH MED MINIMALT SVAJ KOSTAR TRETTONHUNDRA KRONOR.

pojke där han blir "den yngste familjemedlemmen". Placeringen beräknas bli långvarig.

Högsta vinsten på Penninglotteriet gick till serie 3017 nummer 103.

Sex elever på AMU:s barnskötarutbildning hoppar av i protest mot att flera av klasskamraterna röker hasch i skolan.

Ett tonårgång med säte på

lationsvätskor, från KI:s forskning står på en parkering vid Karolinska Institutet. Ingen vet vad man ska göra med avfallet.

Polisen och tullen beräknar att elva ton hasch, fyrahundra kilo amfetamin och heroin samt en mindre mängd opium, LSD och kokain utgör den totala narkotikaförbrukningen i Sverige under året. Till ett gatuvärde av en miljard.

en kroppsdel, för sådana utbetalar landstinget ingen ersättning.

När det inte funkade att spränga kassaskåpet på Hildebrands charkuterifabrik i Solna stal tjuvarna två lastpallar med julsinka samt tjugo kilo julkorv. Och en kylbil för att få med sig bytet. Värdet på det stulna beräknas till trettiofemtusen kronor.

ULF STOLT

 NATURKOMPANIET

MALL OF SCANDINAVIA | TÄBY CENTRUM | SICKLA KÖPKVARTER | ODENGATAN 50
SVEAVÄGEN 62 | HANTVERKARGATAN 38-40 | KUNGSGATAN 4 | KUNGSGATAN 26
WWW.NATURKOMPANIET.SE

KAROLINA MODIG:

"En slags demokratisering av konsten"

JOURNALISTEN OCH FÖRFATTAREN

Karolina Modig, 33, vill sänka trösklarna in till konstens värd. Med sin nya bok *Häng konsten lågt* utmanar hon föreställningar om en snobbig värld där det krävs en vetenskaplig utbildning för rätten till en åsikt och att allt som är bra är dyrt.

– Krångliga utställningstexter och svårbegriplig konstkritik kan tillsammans med att media rapporterar mycket om konstverk som säljs för rekordsummor bidra till att många känner sig exkluderade. Jag vill få fler att känna mer, tycka och tänka utifrån sina egna referensramar och förutsättningar.

Är det ont om böcker som ger tips och råd om konst?

– Ja, både jag och de jag pratat med känner att boken fyller en lucka. De flesta böcker om att köpa konst är skrivna av samlare med feta bankkonton eller riktar sig till de redan insatta. Jag hoppas att jag hittat en ton som kan tilltala en annan publik och som kan inspirera läsarna att göra konsten till en större del av vardagen.

Hur väcktes ditt eget intresse för konst?

– När jag var sju år fick jag boken *Linnéa i målarens trädgård*, om en liten tjej som åker till konstnären Monets trädgård utanför Paris. Jag blev fascinerad av både boken och Monet. Jag har också alltid tyckt om att måla. Ständig uppmuntran från familj och bildlärare gjorde att konstintresset kunde växa fritt.

PRESBILD

Finns det någon konst som du helst slipper på väggarna?

– Bland de stora skulle jag till exempel inte köpa en Roy Lichtenstein eller Jeff Koons, oavsett hur mitt bankkonto såg ut. Men vem vet, om två år kanske jag älskar dem.

Hur ser trenderna för konsten ut idag?

– En trend jag ser är en slags demokratisering av konsten som jag vill lyfta ännu mer med min bok. Det finns fler och fler digitala konstplattformar som säljer fantastiska konstverk i mindre upplaga och upplagan gör att priserna inte blir så höga. Konsten har blivit lite mer lättillgänglig för fler och det är himla kul. Det skulle vara fantastiskt om

konsten värderades lika högt som till exempel inredning både medialt och bland gemene man. Det bästa som finns är att komma hem till folk som har en massa konst överallt och som har valt den med magen eller hjärtat. Mer sånt.

Vilken tavla i din samling är du mest nöjd med?

– Alla verk i boken har sin egen lilla berättelse och jag är väldigt nöjd med dem allihop. Men det första jag köpte, en stor Filippa Barkman-teckning, ligger mig lite extra varmt om hjärtat. Den är det första jag ser när jag öppnar dörren hemma och det suger helt ärligt till i magen varje gång.

DAVID BOGERIUS

POPCORN, IMAX OCH VIP

Skandinaviens största Filmstad

NYLIGEN INVIGDES FILMSTADEN

Scandinavia, Skandinaviens största och modernaste biograf. Den ligger mitt i det enorma, lika nyöppnade köpcentret Mall of Scandinavia bredvid Friends Arena i Solna.

– I dag är det många biografer som ligger mitt i ett köpcentrum. Man vill komma ut och äta gott, shoppa och göra saker tillsammans, så bio tycker vi passar enormt bra i Mall of Scandinavia, säger Jonas Yngfalk, projektchef på SF Bio.

Biograferna har dömts ut många gånger, som när videoapparaterna blev var mans egendom på 80-talet eller när kabel-tv lanserades strax efter, men på senare år har biopubliken ökat.

Filmstaden Scandinavia har femton salonger att fylla och har kostat hundrafemtio miljoner kronor. Den stora ekonomiska risken ligger i hyresåtagandet som hamnar någonstans runt en halv miljard.

Med hjälp av en unik ljud- och bildteknik som går under namnet Imax, en specialbyggd salong och ett VIP-koncept, ska investeringen bli lönsam.

– Vi har byggt en biografupplevelse för alla. På helgerna kan barnfamiljerna komma hit och slippa stressen, kanske sätta sig ner och äta en bra lunch och fylla på med popcorn och läsk på ett smidigt sätt innan de ser en film i en av salongerna.

DAVID BOGERIUS

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

Korthaj

Tommy Bergdahl från Huddinge, tog silver i vm i Bridge i Chennai, Indien.

BRILJANT

– Det tar ett tag att lära sig bridge, men det är en sport som har bredd, som är lättillgänglig och där man träffar folk. BK S:t Erik i Stockholm är världens största bridgeklubb, där spelar jag två gånger i veckan för att hålla igång, annars tränar jag på nätet.

– Bridge består av två moment, budgivning och så själva spelet. Och i budgivning- en har man vissa överenskom- melser med sin spelpartner om vad olika bud betyder. Det gäller plugga in dem innan och att komma ihåg dem. Jag glömde en gång under vm, det är dåligt.

– Man kan säga att bridge är nittio procent teknik och tio procent att spela klurigt och dölja vad man har. Min styrka är det psykologiska och taktiska – att sätta mig in i motståndarnas spel och ge dem problem.

– Det är inte tillåtet att göra tecken till varandra under matcherna, eller att hosta. Tidi- gare i år blev ett israeliskt par diskade för hostning. Alla stora matcher videofilmas nuförtiden och sänds direkt på nätet så det är lätt att upptäcka sånt fusk.

– Vi var nästan uträknade i kvalomgången, men hade tur och tog oss vidare. I kvartsfi- nalen mötte vi Bulgarien och i semin USA. Finalen gick över tre dagar och böljade fram och tillbaka. Till slut vann Polen. Det var första gången sedan 1953 som Sverige var i vm- final i bridge. Jag åkte dit för att göra så bra ifrån mig som möjligt. Det är inga prispengar i vm i bridge. Men i Champions Cup i England, som är som en Europacup, är det femtusen dollar som förstapris.

– vm i Indien varade i två veckor. Hjärnan slutar att fungera om du spelar bridge två veckor non stop. Vi var där som lag och lagkaptenen valde ut vilka som skulle spela varje dag. Dagsformen fick avgöra. En omgång tar ungefär två timmar.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

ANNANDAGSBANDY
PÅ SÖDERMALM
26 DEC 16.00

BANDYJULEN PÅ ZINKENSDAMM!

DECEMBER PÅ ZINKENSDAMMS IP

HAMMARBY – VETLANDA ONS 25 NOV, KL 19.00

HAMMARBY – GRIPEN/TROLLHÄTTAN TIS 1 DEC KL 19.00

HAMMARBY – KUNGÄLV ONS 9 DEC, KL 19.00

HAMMARBY – SIRIUS ONS 16 DEC, KL 19.00

HAMMARBY – KALIX LÖR 26 DEC, KL 16.00

HAMMARBY – VILLA LIDKÖPING LÖR 2 JAN, KL 14.00

LADDA UPP I VÅRT ZINKENTÄLT INNAN MATCH.

LÄS MER OCH KÖP DIN BILJETT PÅ

HAMMARBYBANDY.SE

HAMMARBY
BANDY

"Alla åldrar kan läsa den"

Du köper tidningen fyra gånger om året, vad är det som gör att du köper den då?

– Det är lite random. Att jag har pengar eller att säljaren inspirerar mig och berättar nåt intressant om innehållet.

Vad gillar du bäst att läsa i den?

– Livsskildringar och berättelserna om vad folk har gått igenom.

Funkar tidningen för din åldersgrupp?

HAMNGATAN 11.45
NAMN: Felix Contini
ÅLDER: 27 år
BOR: Liljeholmen

– Alla åldrar kan läsa den, det handlar om situationen i Stockholm.

Är det något du skulle vilja läsa mer om?

– Det vore intressant med en artikel om vad samhället gör åt hemlösheten. Det handlar ju i slutändan om social utsatthet.

TEXT **GERD ERIKSSON**
 FOTO **MAGNUS SANDBERG**

skye

Vi ser alltid till människan

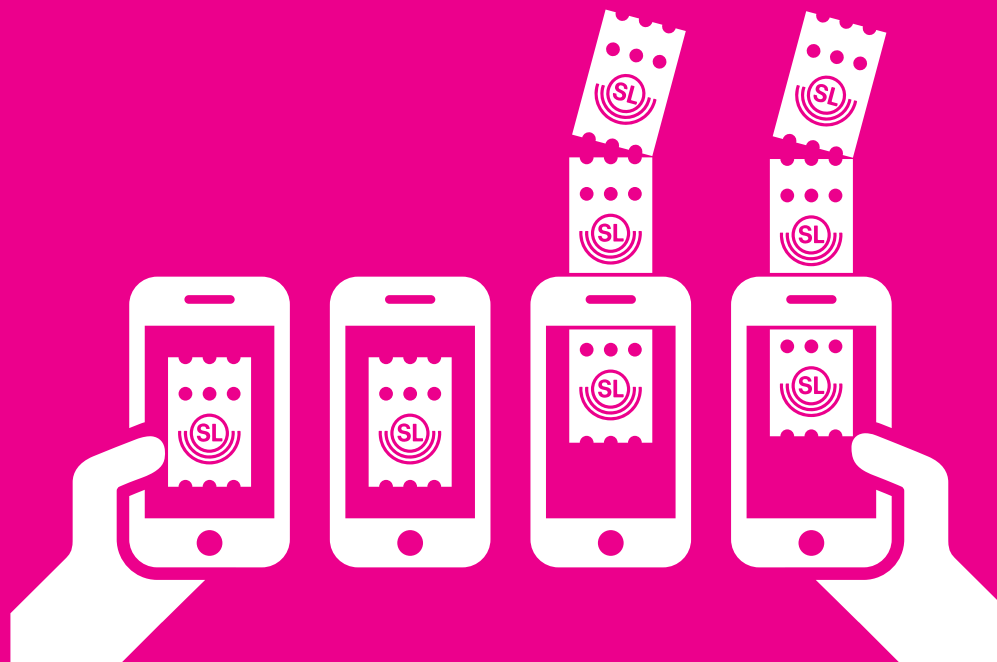
oavsett roll, teknik eller funktion.

På Skye arbetar vi med att ge goda råd för ett gott resultat, och om hur man möjliggör och realiserar verksamhetsmål med teknisk innovation.

Mer information om våra produkter och tjänster på
www.skyeconsulting.se

Kontakt: info@skyeconsulting.se | Tel: +46 730 961 928

Skye kontor: Oslo, Stockholm och Göteborg

RESOR DÅ & DÅ!

Med SL:s mobilapp, SL-biljetter, kan du köpa enkelbiljetter för alla zoner och resor över länsgränsen. Du kan enkelt planera din resa, köpa biljetten och beställa ett kvitto.

Ladda ner appen direkt från App Store eller Google Play.

Trevlig resa!

TILLSAMMANS FUNKAR ALLTSAMMANS!

I SAMARBETE MED

Klarna

Holistic BenStark innehåller vitaminerna K2 och D3 samt mineralerna bor, magnesium, zink och mangan som samtliga bidrar till att bibehålla normal benstomme.

Foto: Pieter ten Hoopen

Pieter ten Hoopen

Hungry Horse

Emmynominerade fotografen och filmaren Pieter ten Hoopen ställer ut på Fotografiska med filmen *Hungry Horse* samt bilder från boken med samma namn. Han beskriver och belyser ett USA som väcker blandade och starka känslor. *Hungry Horse* är en fotografisk dokumentation, snarare än en faktisk, av det mentala tillståndet hos människorna i bygden samt dess landskap. Dessutom visas intervjufilmen *Tillbaka till Hungry Horse* av Peter Hoelstad.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet alla dagar 9–23 | fotografiska.se

Fotografiska

HUVUDPARTNER **LUMIX**

PARTNERS Clear Channel

TELE2